

ESTIU 2003

SUMARI

2	Literatura per explicar el món
	<i>Marc Candela</i>
6	Infantil i Juvenil
24	Narrativa
60	Poesia
86	Assaig
120	Altres Novetats
136	Qüestió de dones
	<i>Jordi Sebastià</i>
142	Editorials valencianes

Literatura per explicar el món

La proliferació de llibres juvenils que tracten aspectes polítics i socials posa de manifest l'esforç de les editorials per explicar, als nostres joves, un món cada vegada més complex.

Des de la publicació d'*El racisme explicat a la meua filla* de Tahar Ben Jelloun, han proliferat en els darrers anys llibres infantils i juvenils que segueixen el mateix esquema (fins i tot en el títol). Aquests llibres intenten explicar les causes per les quals es produeixen determinats fenòmens o comportaments socials i contrarestar aquells que són negatius per al conjunt de la societat. I és que, moltes vegades, als nostres joves se'ls escapa la comprensió del món en què vivim. La seua complexió i la manca d'una explicació assenyada i en profunditat—quan no interessada—per part dels mitjans de comunicació de masses són dos dels handicaps que impedeixen la aprehensió de la realitat, i no tan sols de la realitat llunyana, sinó de la més immediata i propera. Moltes vegades, ni la família ni l'escola tampoc no hi arriben. Entre altres coses, per problemes de comunicació entre pares i fills, en el primer cas, o per manca d'un espai apropiat per al debat i la reflexió en les aules, en el segon. Òbviament, els esforços per part dels pares i del professorat existeixen i no s'han de menystenir.

Tot plegat, tanmateix, provoca la indefensió d'un jovent desarmat d'arguments fonamentats davant la lògica simple, però efectiva, dels prejudicis i dels estereotips que la societat (mitjans de comunicació, populisme dels polítics convencionals, publicitat, etc.) genera. Si a tot això afegim que l'adolescència és precisament l'etapa vital de formació de la identitat de la persona en tots els sentits (escales de valor, ideologia, paper en el món, etc), la manca d'una explicació sòlida o, com a mínim, d'un altre punt de vista davant els fenòmens socials, fa que el cercle es tanque i que la inèrcia tinga el camp lliure.

La literatura, en la seua vessant de font d'explicació de la realitat, s'ha adonat que és un element fonamental per contrarestar aquesta inèrcia de què parlàvem. Ja són moltes les editorials que tenen llibres al carrer –i d'altres que n'estan preparant– tractant les problemàtiques més diverses que l'actualitat del món ens ofereix dia rere dia. Tot i que el gènere preponderant darrerament ha estat el diàleg directe entre qui explica (un adult) i qui escolta

Alapont va descabdellant progressivament el comportament estàndard d'un maltractador i la posició entre submissa i comprensiva de la maltractada. Garrido se n'ocupa de posar en ordre les fases d'aquest comportament agressiu i de cercar-ne les causes.

Ghazy, italiana de pares egipcis, només té 15 anys. Els suficients per entendre que la seua generació ha de conèixer el patiment del poble palestí.

(un infant o adolescent), la novel·la està guanyant terreny en aquesta nova literatura social per a joves. O almenys és el cas de les quatre novel·les que presentem tot seguit.

Gènova, «città chius@» (Alfaguara-Voramar, Picanya, 2003) és la darrera novel·la de Gemma Pasqual, una autora compromesa amb els conflictes socials i polítics del seu entorn i del món. Bona mostra d'això són les quatre novel·les –totes juvenils– que ja ha publicat i que tracten aspectes tan diversos com l'eclosió del rock en català a *Una setmana tirant de rock*, el feixisme a la ciutat de València a *Marina*, la dura repressió del règim de Pinochet a *Et recorde, Amanda* o, finalment, la lluita del moviment antiglobalització en aquest darrer lliurament.

Gènova, «città chius@» és la història d'una jove de désset anys, Xènia, que apareix pràcticament de rebot enmig de Gènova durant la polèmica cimera del G-8, famosa perquè hi va morir assassinat en mans dels *carabinieri* el jove manifestant antiglobalització Carlo Giuliani. L'aventura marcarà la vida de la Xènia, no sols per la descoberta d'una nova manera d'organitzar-se i de lluitar contra els més forts, sinó també per altres dues raons: perquè comparteix penes amb Norma, una afroamericana de setanta-set anys, que l'empeny i l'anima en els moments més difícils de la seua estada a Gènova i perquè coneix Carlo, el seu àngel de la guarda pels camps de batalla en què s'han convertit els carrers de la ciutat. Paral·lelament, el fet d'anar acompanyada pels seus pares, antics militants anti-franquistes, permet, d'una banda, comprovar l'evolució política de la generació de joves dels setanta i, d'altra banda, apropa al lector jove d'avui les penes i glòries d'un moment històric que sembla més llunyà del que realment ho és.

I de la globalització al conflicte palestino-israelià de la mà de Randa Ghazy. *Somiant Palestina* (Tàndem, València, 2003) és una crònica cruel i sense embuts de la realitat que es viu als territoris ocupats. Ghazy, italiana de pares egipcis, només té 15 anys. Els suficients per entendre que la seua generació ha de conèixer el patiment del poble palestí.

La complexitat del món i la manca d'una explicació assenyada i en profunditat –quan no interessada– per part dels mitjans de comunicació de masses són dos dels handicaps que impedeixen la aprehensió de la realitat.

La ràbia i la impotència que assetgen l'autora davant els abusos de l'exèrcit israelià es fan sentir en cada línia del llibre, quasi més en la forma que en la cruesa de les situacions que es narren. Així, hi ha fragments més propers a la prosa poètica o al lliure fluir del pensament que emfatitzen els sentiments del grup d'amics (i els de la pròpia autora) que conviuen per diferents motius enmig d'una guerra. Convivència difícil, no sols per haver d'estar a l'aguait que cada dia puga ser l'últim sinó perquè la visió que cada membre del grup té del conflicte i de les seues possibles solucions és diferent. Per tant, la descripció dels constants atacs israelians als pobles ocupats s'intercala amb els debats i les «assemblees» que mantenen els joves sobre les formes de fer front al dia a dia. I d'aquí a la presa de decisions, unes vegades amb consens, d'altres individualment, amb el perill del trencament de la unitat grupal.

Però al capdavant, *Somiant Palestina* és una crida al respecte i a la convivència entre pobles, cultures i religions com a forma per posar fi a una situació que ja dura massa anys i que es fa com més va més insostenible.

Amb un enfocament radicalment diferent, fonamentalment perquè s'adreça a xiquetes i xiquets de nou anys, és el llibre d'Andreu Sotorra *Kor de Parallamps* (Premi Edebé de Literatura Infantil, Marjal, Mislata, 2003). Tot i que el rerefons social és el moviment *okupa*, són diversos els temes que tracta aquest llibre protagonitzat per una xiqueta xinesa adoptada d'onze anys. La xiqueta té dos noms, Yung i Lluna, i confesa que està enamorada del seu germà gran, un autèntic *okupa* estudiant de medicina que es desvia per col·laborar amb els països empobrits d'Àfrica. A través dels ulls de Yung-Lluna els lectors s'apropen a la realitat, maltractada molt sovint mediàticament, de la creació d'espai alternatiu de discussió, debat i creació cultural i artístic, així com dels problemes que han d'atravessar les ONGs que treballen *in situ* en els països africans.

*En cada una de les quatre novel·les
l'amor és un dels eixos sobre els
quals es construeix la narració
ja siga en la seua vessant afectiva,
amorosa o, fins i tot, violenta.*

I finalment, *L'infern de Marta* de Pasqual Alapont i *La màscara de l'amor* de Vicente Garrido (Bromera, Alzira, 2003), novel·la i llibre d'autoajuda en un mateix volum, ens apropa a una realitat que s'està visualitzant en els darrers anys i que ens toca de ben a prop: el maltractament de gènere. Marta és una jove estudiant de família benestant que coneix un bon dia Hèctor, amb qui comença una relació que prompte s'endevina nefasta. La novel·la explica magistralment l'evolució d'aquesta relació cada vegada més tortuosa i insostenible per a Marta: l'inici d'una relació idil·lica amb un jove que s'acaba degradant en un aïllament forçat del qual quasi ni se n'adona i que constantment es veu sotmesa a humiliacions públiques constants. Alapont va descabdellant progressivament el comportament estàndard d'un maltractador i la posició entre submissa i comprensiva de la maltractada. Per la seua banda, Vicente Garrido se n'ocupa, a *La màscara de l'amor*, de posar en ordre les fases d'aquest comportament agressiu, tant físic com psicològic, i de cercar-ne les causes, a través d'un breu tractat descriptiu amb la voluntat que, tant xiques com xics, tinguen elements per preveure i previndre aquests comportaments.

Tot plegat, els quatre llibres plantegen problemàtiques diferents de formes també diferents. Malgrat tot, tenen dos elements comuns. Un que permet d'unificar-los sota l'epígraf de literatura social per a joves i que no és altra cosa que la voluntat de conscienciar els infants i els adolescents de problemàtiques socials, i un altre element també molt comú en la literatura juvenil: l'amor. En cada una de les quatre novel·les l'amor és un dels eixos sobre els quals es construeix la narració, ja siga en la seua vessant afectiva, amorosa o, fins i tot, violenta. De fet, l'amor és la xarxa que enganxa el lector i que el fa identificar-se amb els personatges d'aquestes novel·les i amb les realitats que estan vivint, recurs altrament habitual –i no exclusiu de la literatura– per guanyar voluntats. Així doncs, prengueu consciència i enamoreu-se bona cosa aquest estiu!

Marc Candela

Diccionari dels sentiments

Després d'*El bebé més dolç del món* i d'*El segle més nou del món*, Tàndem torna a donar-nos l'oportunitat d'endinsar-nos en l'univers particular de Montse Gisbert que, en aquest cas, fa un recorregut per les emocions dels lectors, una per una.

LES PETITES (I GRANS) EMOCIONS DE LA VIDA

MONTSE GISBERT

72 PÀGINES

TANDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Ja sabíem que el planeta de Montse Gisbert era tou i sense gravetat, de formes arrodonides,

flexibles, de colors pastel que canvien de to a cada traç, a cada mil·límetre, i de xiquets d'ulls menuts. El que no sabíem encara era que, en aquest planeta sense línies rectes, el pa que s'hi dóna és molt semblant del nostre, o potser idèntic? Perquè els xiquets de les il·lustracions travessen una a una totes les situacions que coneixem, és a dir, ens contenen les emocions. És així com, en aquest llibre de petit format, a diferència dels llibres anteriors de l'autora a la mateixa editorial, veiem passar totes les emocions de la vida.

Les definicions tenen moltes lectures possibles, segons el nivell de coneixements del xiquet o de la xiqueta i, fins i tot, la tria que fem dels sentiments que hi volem resseguir pot adaptar-se també al nivell de coneixements del lector. O siga: al costat d'emocions bàsiques, com ara la por, la tristesa, l'alegria o la maldat, n'hi ha d'altres, que pertanyen a un estadi cognoscitiu superior, com ara l'aprensió, l'exclusió, la decepció o el dubte. L'autora, però, ha resolt molt bé la possible dificultat que comporta definir aquest segon tipus d'emocions: en comptes d'abstrair-les com ho faria un llibre de filosofia, aquest petit conte, que, no ho oblidem, té com a destinatari un públic infantil, ens explica

sempre com es materialitzen, a la pràctica, les emocions de les quals ens parla: «Ar-

raulir-nos dins del llit mentre ens murmuren paraules d'afecte plenes de dolçor, deixar-nos acariciar... Rebre tota la TENDRESA del món». La il·lustració d'aquesta emoció, per exemple, ens mostra una mare que acotxa el xiquet al llit mentre li fa besos i carícies tous, tan tous com les formes arrodonides de Montse Gisbert.

Com sempre, els productes infantils de qualitat exigeixen –i en aquest cas això és bàsic– una comunicació fluida entre el xiquet o la xiqueta i l'adult amb el qual comparteixen el conte. *Les petites (i grans) emocions de la vida* és un diccionari dels sentiments, obert a l'anècdota i, alhora, a la reflexió. És una escala de joguina, els esglaons de la qual dependran de quines sensacions ja hem sentit i de quines encara no (l'orgull, la decepció, la impaciència?), una escala que anirem construint a fora del conte, en el nostre dia a dia, i a la qual, després, en aturar-nos a mirar el llibre, li posarem les cares dels xiquets d'ulls menuts.

Després d'aquest bany de paraules i de colors pastel, però, hi ha el perill que el món de les línies rectes ens sembla força més inexplicable que la transparència de les definicions que haurem llegit.

Maite Insa

Curta vida, però intensa

Gabriel Janer Manila ha guanyat amb aquest llibre el Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil corresponent a l'any 2002. Es tracta d'una carta autobiogràfica de Daniel destinada al seu gran amor, que el llibre no explicita però que no costa gaire d'identificar.

DANIEL I LES BRUIXES SALVATGES

GABRIEL JANER MANILA

PREMI BANCAIXA DE NARRATIVA JUVENIL

COL·LECCIÓ «ESPURNA»

112 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

El darrer llibre juvenil del consagrat escriptor mallorquí Janer Manila barreja hàbilment nombroses referències literàries i entremescla gèneres diversos. Així, l'autobiografia que escriu el jove Daniel és un bell recorregut per cançons d'amic, faules, històries d'aventures per mons nous, mites i llegendes. I alhora, Daniel ens explica la seua vida picaresca en una carta llarga adreçada al seu gran amor poques hores abans de morir penjat a la forca.

Efectivament, la vida de Daniel, curta però intensa, ens va transportant de tutor en tutor i amb cadascú d'aquest descobrim una faceta nova, algunes de ben desgraciades, altres mínimament alliberadores: de les històries que li explica son pare, mariner de professió, sobre els mons que va coneixent, o les cançons d'amic que li canta sa mare, a les pallisses d'un notari cruel que l'acull en morir els pares, les converses filosòfiques entre un ase i un frare amb qui convivia o les històries de la llegendària reina de Saba, que li explica un mossén mig boig a sobre de la teulada de sa casa.

D'alguna manera, la vida del jove Daniel s'impregna de literatura. Amb les històries del pare imagina mons increïbles; amb mossén Ferrandot aprén a llegir i descobreix l'amor. De fet, la li-

teratura és la porta d'eixida, l'alliberament imaginatiu i mental, del jove Daniel, que el permet allunyar-se per uns instants de la tristesa vital en què està immers i somiar que una altra forma de vida és possible.

Perquè la realitat, la seua realitat, és la fam, el dolor, la tristesa i la mort. Anar d'un lloc a un altre sense saber ben bé on pondre. Sobreviure a la tendra edat de set anys en un món hostil on els innocents són culpables i els culpables innocents. I per això son pare va morir i per això ell serà penjat a la forca.

El darrer lliurament de Janer Manila és, doncs, un clam contra la pena de mort i contra les injustícies i un reclam de la literatura com a element evasiu i alliberador d'una realitat que es vol diferent, tot i que inútil per salvar-li la vida.

Tot plegat, *Daniel i les bruixes salvatges* és, certament, un llibre plaent de llegir.

Marc Candela

Barreja de materials narratius

Aquesta nova entrega de la prolífica autora valenciana Mercé Viana, publicada per Edicions del Bullent a la col·lecció «Estrella de Mar», relata la història d'una estora (l'estora Leonora que dóna títol al llibre) que és capaç de parlar i comunicar-se amb les persones.

EL SECRET DE L'ESTORA LEONORA

MERCÉ VIANA

IL·LUSTRACIONS D'ANNA ROIG

COL·LECCIÓ «ESTRELLA DE MAR», 17

80 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, VALÈNCIA 2003

El descobridor del secret de l'estora Leonora és un empleat de l'hotel Monumental que s'ha encarregat de netejar-la i tindre'n cura durant tot el temps que aquesta ha romàs a la porta de l'hotel. Es dóna el cas, però, que una volta l'estora s'instal·la per passar els seus darrers dies a casa de l'empleat, tota la població de la ciutat, començant pels clients del Monumental, perden la seua manera de caminar. D'aquesta manera la ciutat sencera, a poc a poc, camina de la mateixa manera amb un estil quasi podríem dir que militar. Després de moltes investigacions dutes a terme per experts i no tan experts, es descobreix que l'origen d'aquesta estranya malaltia es troba a l'hotel. En aquestes circumstàncies, només l'estora és capaç de tornar el propi pas als habitants d'aquesta ciutat anònima.

La història ve presentada a través d'un enginyós recurs que consisteix a barrejar la història de l'estora amb el d'un avi que conta aquesta mateixa història (que li va ocórrer al seu propi avi) a les seues dues nétes abans d'anar a dormir. Les dues germanes (bessones, per cert), fan ús de la paciència i de la imaginació de l'avi i intervenen esporàdicament al llarg del relat per tal de fer preguntes i demanar aclariments. Així doncs, podem dir que s'hi barregen diversos ti-

pus de text perquè, a més, també apareixen fragments d'informes dels investigadors que porten el cas i portades dels diaris amb les notícies corresponents. S'hi afegeixen també nombrosos canvis de tipus de lletra d'acord amb la persona que narra el fragment de la història a cada moment i els habituals recursos de l'autora com les onomatopeies o l'adjectivació abundant amb un punt infantil.

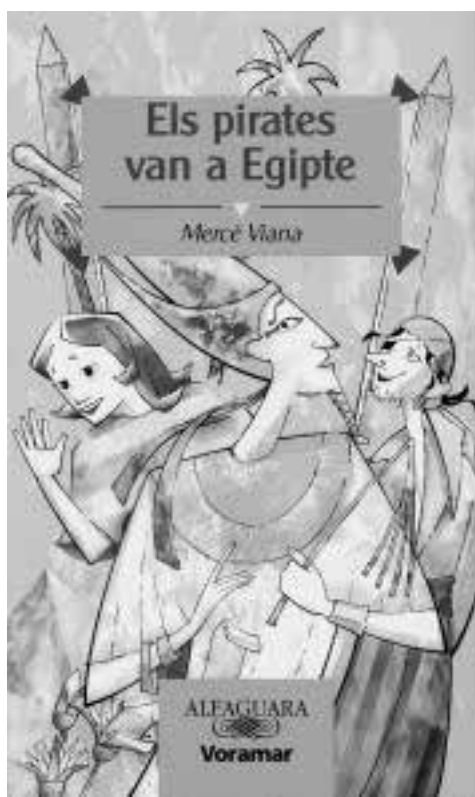
A pesar d'aquest desplegament d'artificis la història resulta un tant insulsa i anodina, lluny d'altres llibres de la mateixa autora que tots guardem en la memòria. L'anècdota no acaba de convèncer per la seua poca capacitat d'atracció i la sensació final és la d'un llibre de catàleg basat sobre un supòsit fantàstic dels que ens ensenyava Gianni Rodari a *La gramàtica de la fantasia*, però amb poca força. Les il·lustracions d'Anna Roig ajuden, però, a crear atracció envers el llibre ja que combina un traç que recorda al del còmic amb angulacions i plans molt atrevits, lluny de la línia clàssica que tant sovinteja a la literatura infantil valenciana.

Xavier Mínguez

Una aventura al Mediterrani

Els pirates van a Egipte és un relat d'aventures protagonitzat per Llúcia, una xiqueta molt eixerida, que es desperta el primer dia de vacances d'estiu amb l'arribada d'un missatge de part d'uns pirates ben atípics, preocupats per la salvaguarda del Mediterrani.

ELS PIRATES VAN A EGIPTA

MERCÉ VIANA

IL·LUSTRACIONS DE FELIP BALDÓ

114 PÀGINES

EDITORIAL VORAMAR-ALFAGUARA, PICANYA, 2003

Els pirates van a Egipte és un relat que recrea el moment més desitjat de molts xiquets i xiquetes: l'arribada de les vacances. Despertar el primer dia és per a Llúcia, la protagonista, una «delícia, una mandra dolça», preludi dels seus somnis vora mar, a prop de l'avi i dels seus amics, els «pirates més guais de tots els temps», de qui només ella i el iaio en coneixen l'existència. A més, els pirates –segons diu el missatge enviat en el bec de «la gavina guardina de la cova de les disfresses»– l'esperen ansiosos per a noves aventures.

Els pares, però, han fet uns altres plans per a enguany i volen recórrer la seua comarca perquè pensen que ja va sent hora que els seus fills, la Llúcia i el Pauet, més petit que ella i sempre un poc gelós, coneguen el país on viuen. Quan la Llúcia rep la notícia que no aniran al poble fins entrat l'agost es queda tan decebuda i desconsolada que pensa en una i mil estratègies per què

els pares canvien d'opinió. Aquests, que sospiten que la seua filla en trama alguna, es queden bocabadats de veure com ella i Pau —ara tots dos còmplices— s'han tornat de sobte aplicats, no es barallen, tenen la casa sempre arreplegada i brillant i el dinar a taula.

Finalment, després d'alguna discussió —això sí, sense perdre la calma, amb diàleg i argumentada per totes dues bandes— i en haver-ho parlat amb el iaio, els pares decideixen que ja tindran temps per recórrer la comarca i que, ben pensat, aniran a la mar també en juliol. I aquí és quan comença l'aventura.

Recordeu la gavina de la cova de les disfresses i els pirates *guais*? Llúcia ha quedat amb ells, a la seua caleta favorita el primer dissabte de juliol, i allà que arribaran, amb una mica de retard, enfeïnats com estan en netejar la costa de deixalles de petrolers i de turistes. Inofensius, gens violents i molt riallers, aquests pirates tan peculiars només somien en agafar les disfresses del bagul i viatjar en el temps i en l'espai. En aquesta ocasió, a Egipte!

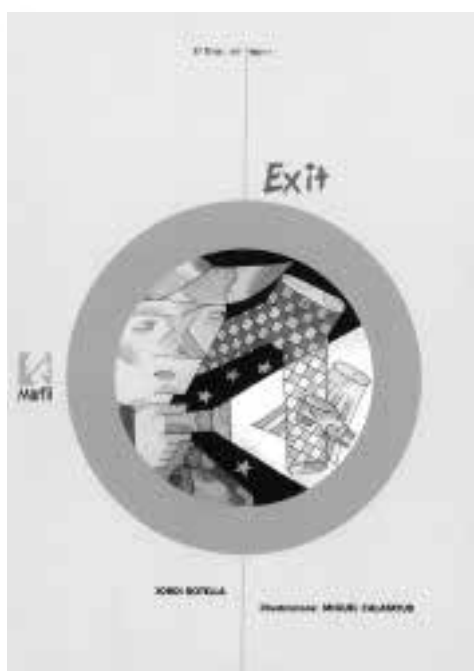
I així ens ho conta Mercé Viana, a través d'un relat intrèpid, recreat en la il·lusió més gran de tots els xiquets: un viatge històric. Hi endevinem, a més, un cant al Mediterrani i als petits plaers de la vida, com despertar en vacances amb

calma, un bon desdejuni o el recer d'una caleta marina. Amb delicadesa, l'autora hi esbossa també els sentiments de respecte i d'estima dels xiquets pels majors, així com la capacitat de dialogar entre pares i fills, sense necessitat d'escridassar-se. I tot això, amb una gran mestria en quant a l'ús del català, a partir d'un registre lingüístic enriquit amb nombroses expressions populars i acompanyat per les il·lustracions humorístiques que ha creat Felip Baldó per a l'ocasió, que faran —tot plegat— les delícies dels lectors preadolescents. Què dir, si no, de la imaginació, sense parangó, de Viana, alhora d'inventar malnoms i expressions divertides o de recrear-se en situacions que connecten amb la realitat dels jovenets d'avui, com és l'última passió de la tia Elena: navegar per internet amb les amigues.

Lourdes Toledo

La revolta als grans magatzems

A primera vista, molts lectors trobaran que a *Exit* li falta un accent, però s'equivoquen. A aquest relat –concebut com una eixida cap a la llibertat, d'aquí el títol– no li manca res. És original, poètic i està ple de sensibilitat i de valors: tot un plaer visual i de lectura.

EXIT

JORDI BOTELLA

IL·LUSTRACIONS DE MIGUEL CALATAYUD

COL·LECCIÓ «EL DRAC DE PAPER», 9

36 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2003

Si bé cada vegada el mercat editorial insisteix més en la necessitat de reduir títols i augmentar-ne els tiratges, en la pràctica, però, no tots ho assumeixen amb la mateixa eficàcia, ja que treballar en aquesta línia exigiria, d'entrada, un compromís col·lectiu del sector per ser més selectius, arriscar més –en l'aspecte mercantil i intel·lectual– i tractar així de donar major eixida a un mercat editorial saturat de novetats que, a penes, sí hi sobreviuen.

L'assessorament de directors de col·leccions exigents alhora de triar, posseïdors d'un bon bagatge literari –cultural i artístic– i el rigor dels editors serien les claus per crear menys llibres, però de més qualitat i major atractiu. Potser no és sobrer insistir, un cop més, en què el llibre –i en aquest cas el llibre infantil– no és un producte elaborat en sèrie, com unes bambes de moda, sinó, tal com diu l'artista il·lustrador d'*Exit*, Miguel Calatayud, «el resultat de dos amors: l'amor

a la lectura i l'amor a les il·lustracions». Per sort, a casa nostra tenim uns quants exemples d'edició acurada i seductora, amb llibres elaborats a partir de textos sorprenents, on el relat i la imatge es complementen a través del que Calatayud anomena «complicitat imaginativa». Aquest és el cas d'*Exit* de Jordi Botella, concebut com una gran metàfora literària i visual des de la primera a l'última pàgina i on, de manera original i amb ben pocs elements —a partir de tres peces de roba i unes sabates de la secció de saldo—, l'escriptor i l'artista creen una al·legoria a la llibertat i a la solidaritat, acompanyada d'un crit crític a la marginalitat que origina la societat capitalista, de consum ferotge que ens ha tocat (mal)viure. Un text tendre, amb pinzellades oníriques i surrealistes —excel·lentment integrades amb les il·lustracions màgiques de colors suaus de Calatayud, dotades de moviment, contrast i grafisme, a partir de línies i signes— i que juntament amb el missatge ineludible del relat formen un tot harmònic molt reeixit.

Amb un ritme *in crescendo*, el relat és una davallada per les plantes d'uns grans magatzems —escenari estrella de la societat de consum. Des de la setena planta, on hi ha els saldos que ningú mai no comprarà, fins arribar a la plan-

ta baixa, on els espera l'anhelat rètol d'*EXIT*, el descens vers la llibertat no és senzill, entrebancat a tothora per l'empresari, amo dels magatzems, i els guàrdies que els vigilen.

En *Exit*, Jordi Botella acluca l'ull al lector infantil, un públic al qual ja no se li poden ni deuen contar històries usades i ho fa amb un missatge ben encertat: tot mostrant als més menuts el parany que els prepara una societat regida per la frivolitat de les modes i pels cànons de la riquesa, on tot allò o aquell que no és útil, ric o bonic, segons per qui, es relega a un racó d'on ja no pot sortir. Per defensar-s'hi, heus aquí un relat, viu, ple de ritme i transmissor de valors i de missatges.

Lourdes Toledo

Viatge a l'oblit

Quan la persona que estimes et deixa sense cap explicació, quan tot el que t'havia promès queda en simples paraules pronunciades en un moment de dolça passió, quan tanques els ulls i recordes els seus llavis, la seua cara, les seues mans... la situació esdevé insuportable.

LA DECISIÓ DE NEUS

ANNA MONTAÑA LLOPIS

COL·LECCIÓ «TABARCA JUVENIL», 12

90 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2003

Aquesta és la història de Neus, una jove enamoradissa que no fa una altra cosa que trobar-se esculls en la seua adolescència. Neus és plena de dubtes i de pors i els xics que entren en la seua vida no li ho fiquen gens fàcil. El temps i les experiències viscudes li fan creure que molts són i actuen de la mateixa manera amb un mateix objectiu que tracten de disfressar amb frases tendres i paraules d'amor. Tots semblen iguals, tots excepte un. Alt, ulls obscurs i pell morena, així s'esbossa l'amor desitjat per la nostra protagonista. Un amor nodrit en els pensaments i en les il·lusions més que no pas en la realitat.

Tot pareix encaixar en el trencaclosques fragmentat en què s'havia convertit la vida de Neus. Somniadora, creu haver trobat el xicot de la seua vida, res més lluny. Una nit el somni s'ensorra quan descobreix una tercera persona enmig de la relació. Les llàgrimes vessaran de nou les fines galtes de Neus. Desorientada i perduda en una muntanya de records, sentiments i esperances decideix deixar-ho tot i fugir ben lluny allà on la memòria no la pugua trobar.

L'autora del llibre, Anna Montaña Llopis, ens narra l'escapada cap endavant de la jove. Neus ho deixa tot: els pares, els amics, el poble, els estudis... tot per començar de nou, per oblidar el passat i construir un futur diferent lluny dels records. Tanmateix, no li resul-

tarà una tasca senzilla: el passat roman viu i punyent en el present.

Amb un estil àgil i sobri, l'autora ens acosta les inquietuds i els temors de Neus. La protagonista s'enfronta no sols a un món distint, sinó a la complicada comensura de retrobar-se amb ella mateixa. Montaña sap barrejar amb encert la narració en tercera persona amb la història contada per la veu de la pròpia protagonista. Aquest recurs literari li permet endinsar el lector en els pensaments més íntims de la jove. L'autora empra amb èxit la correspondència entre Neus i la seua millor amiga i confident. La darrera part del llibre es converteix en un creuament de missives on les dues companyes s'expliquen els seus secrets més profunds. Així, el dinamisme i la lleugeresa en l'ús del llenguatge són els trets característics d'aquesta novel·leta juvenil que ens mostra la cara més amarga de les relacions amoroses. El sofriment i l'angoixa que reflecteix el personatge de Neus desmitifica l'amor i planteja un escenari ben diferenciat dels contes de color de rosa i de les dolces històries romàntiques amb final feliç. La frontera entre el goig i la tristesa és ínfima i l'ímpetu del jove fa que es travesse amb freqüència. Ara, Neus afronta un llarg i difícil viatge on no val girar la vista enrere.

Hèctor Sanjuan

Passeig per les emocions i per les lletres

Les dues noves publicacions *Operació J* i *El bosc del meu abecedari* d'Edicions Brosquil ens transporten a una dimensió imaginativa i poètica, on paraules i formes, colors i emocions es combinen amb originalitat i harmonia.

OPERACIÓ J

DANIEL NESQUENS

IL·LUSTRACIONS D'ALBERTO GAMÓN

COL·LECCIÓ «LLIBRES MOLT IL·LUSTRATS», 1

32 PÀGINES

EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA, 2003

EL BOSC DEL MEU ABECEDARI

PEDRO VILLAR

IL·LUSTRACIONS DE MIGUEL CALATAYUD

COL·LECCIÓ «LLIBRES MOLT IL·LUSTRATS», 2

32 PÀGINES

EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA, 2003

És possible editar bona literatura, com demostra edicions Brosquil amb les recents publicacions *Operació J* i *El bosc del meu abecedari* (València, febrer de 2003) dins la col·lecció «Llibres molt il·lustrats». Aquests nous llibres, els primers de la col·lecció, creats amb molta sensibilitat artística, estan dirigits a un públic menut i no tan menut.

Operació J està escrit per Daniel Nesquens amb un text breu i ric (la versió al valencià és de Manel Alonso), i generosament il·lustrat per Alberto Gamón amb dibuixos que descomponen i barregen les imatges en figures geomètriques, i colors que reflecteixen les emocions de cada moment. El jove escriptor Daniel Nesquens va crear el seu primer llibre l'any 2000. L'il·lustrador, format a l'Escola d'Arts Aplicades, col·labora setmanalment en el *Periódico de Aragón* il·lustrant articles d'opinió. També ha realitzat treballs per a diverses institucions aragoneses.

El llibre conta la simpàtica història d'un astronauta un poc despistat i molt sentimental, capaç de valorar més una demostració d'afecte que l'èxit professional, en un món on la tecnologia sembla més important que les persones. Ben merescudament aquesta obra fou menció especial del jurat del Primer Certamen Internacional d'Àlbum Infantil Il·lustrat Ciutat d'Alacant 2001.

Pedro Villar i Miguel Calatayud són els autors d'*El bosc del meu abecedari*, segon llibre de la col·lecció (versió en valencià a càrrec de Marc Granell). L'escriptor del llibre nasqué a Almansa, combina l'escriptura amb la docència, i en la seua tasca de mestre ha desenvolupat activitats relacionades amb la poesia, la narrativa i el teatre. Miguel Calatayud va estudiar Belles Arts i compagina la il·lustració de llibres amb diverses activitats de creació gràfica: dissenys, col·laboració en premsa, publicitat, etc.

Aquest objecte artístic, en el més ample sentit de la paraula, mostra una bona manera de fer, propera al llenguatge poètic, als més joves lectors, alhora que els familiaritza amb il·lustracions que evoquen el món oníric del surrealisme. Alguns dels poemes tenen el ritme de cançons populars infantils, altres relacionen lletres amb paraules i objectes, i tots ells s'engronsen elegantment en les figures que els il·lustren de manera original i harmònica: equilibri entre colors i negres, entre línies corbes, rectes i angulosos...

Ja podem gaudir, per tant, de dos llibres que ens ajuden a submergir-nos i a explorar amb els xiquets la dimensió més creativa de les paraules i de les imatges.

Nieves Avilés

Emilieta i la caldereta sospitosa

Si tens una mare mestra interina, vas amunt i avall del país fins que trobes un buit. A voltes, aquest peregrinatge és anodí i enutjós, però a Rafa li esdevenen certes coses que fan la situació, com a mínim, suportable.

SABOR DE CRIM

MARIANO CASAS

22è PREMI DE NARRATIVA JUVENIL ENRIC VALOR 2002

COL·LECCIÓ «ESPLA», 27

92 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLET, PICANYA, 2003

Rafa i Sílvia són bessons i travessen aquella època que els adults qualifiquen de difícil: l'adolescència. En realitat, el que a ells els resulta difícil és aquesta condició de nòmades que provoca la interinitat de la mare, que és mestra dels pobles més insospitats del país. Insospitats, perquè són pobles on, darrere l'aparent normalitat, s'hi amaga el crim més horrible que pugau imaginar i, també, potser, un segon crim que repeteix l'esquema de l'anterior.

Sílvia no s'adona de les coincidències entre aquella història que els va contar l'amic Toni Marrades, una de les moltes que li agradava contar, i els succeïts de la vida d'Emilieta, la veïna de la tia Amàlia a Xofres, al poble on finalment vindran a raure els bessons i la mare. Rafa, en canvi, que canalitza les necessitats adolescents per vies menys convencionals que la germana, decideix resseguir la pista a aquella dona primària, valenta i bona cuinera que un dia,

diuen, la va deixar el marit. Emilieta, anys després, ha rebut l'encàrrec de cuinar la caldereta d'una de les famílies més cursis del poble, un dia de festes, i Rafa tem que aquella criminal en potència pugui repetir el que, segons creu, ja va fer fa anys: desfer-se d'un cadàver posant-lo a trossets a l'olla de la festa. Per tant, sota una trama més o menys costumista, amb uns diàlegs impagables, que reflecteixen l'univers rural, amb espontaneïtat i amb moltes pinzellades d'humor, el narrador hi amaga la figura de l'assassina quasi perfecta. La novel·la combina la dèria infantil i adolescent de fabular amb l'aparició de les evidències que ens porten a la resolució dels crims.

Personalment, valore molt, d'aquesta novel·la, la recuperació, com a paisatge vàlid per a la novel·la juvenil, de totes aquestes maneres de dir que encara són tan vives als pobles, i el fet que la trama tinga molt a veure, també, amb totes les tradicions que encara s'hi conserven. Tot això, i també la gràcia amb què està escrita, que et va portant d'unes situacions a les altres, sense massa elements sobers.

El 22è Premi de Novel·la Juvenil Enric Valor 2002, per tant, d'alguna manera fa honor a l'autor que posa nom al guardó, per tal com reflecteix, en contar aques-

ta història, molts trets de la nostra personalitat com a poble, però, alhora, afegeix tots els elements indispensables entorn del món dels adolescents, que la fan creïble, com ara internet.

Només hi ha un fet poc creïble a la novel·la, que no té res a veure amb el món rural que descriu: els xiquets confien molt que la mare aprovarà les oposicions i triarà Xofres, a la Vall de Trelles, que és allà on volen viure, com a destí. Els que els lectors no avesats als concursos de trasllats –i tota la caterva de situacions funcionaries– no saben, és que, una vegada que la mare aprobe aquestes oposicions, els espera un altre peregrinatge semblant al que ja han patit, poble per poble. Però, com diria, segurament, el narrador de *Sabor a crim*, això ja són altres calces.

Maite Insa

Primers poemes

Romanços, endevinalles, cançons, jocs de paraules sobre el paisatge, els animals, l'amor, l'amistat i altres temes més «compromesos» com la injustícia i les desigualtats socials és el que presenta l'autora d'Oliva Maria Dolors Pellicer al seu llibre.

di

VERSOS DIVERSOS

MARIA DOLORS PELLICER

DIBUIXOS DE JOSEP FERRER

COL·LECCIÓ «L'ELEFANT», 5

104 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

El títol ho diu, *Versos diversos*, i això és el que hi ha al llibre de Maria Dolors Pellicer (Oliva, 1956): gairebé un centenar de poemes de temes diferents, la forma dels quals, propera al romanç, proporciona certa unitat al conjunt. Els motius, com dèiem, són molts: variacions sobre la natura –la nit, la lluna, la mar, els vents, el sol, la tempesta, la primavera i les altres estacions, els animals...–, sobre els sentiments: l'amor, l'amistat, la infantesa, els somnis, les tradicions; i altres qüestions menys «alegres», menys «digeribles», més difícils d'explicar als xiquets, com la fam al món, la misèria, la immigració i l'especulació urbanística que devora el paisatge.

Alguns textos repeteixen tòpics, però en d'altres brilla l'espurna de la troballa feliç, de l'ocurrència ben aprofitada i dosificada. Així, al poema «Mare, vull menjar», l'autora transmet, sense estridències però sense concessions, la diferència abismal entre ser «filleta» en un estat ric o en altre on les persones moren, literalment, de fam.

Mig endevinalles, mig cançonetes, els textos guanyen quan la senzillesa s'extrema, s'abandona l'anècdota i el poema esdevé un joc de repeticions, una escena, una descripció, una harmoniosa tirallonga d'objectes, d'animals, de coses qualsevol: «La seua cara pigada»;

«Un, dos, tres»; «Això diu que era una volta»; o «Cuixa, besanca» –l'últim, a mode de graciosa i completa recepta del «brou del diumenge».

Acompanyen els poemes, en evident referència al contingut dels quals, uns dibuixos figuratius de Josep Ferrer que jo diria que demanen color a crits: només cal comparar la portada amb la reproducció en blanc i negre, a l'interior del llibre, de la mateixa il·lustració –guanya llargament la primera. No entenc com és que l'editorial Bromera, que va llançar aquesta col·lecció fa uns mesos com a textos de qualitat d'autors d'arreu de l'àrea catalanoparlant –i que, almenys que jo sàpiga, inclou l'excel·lent recull de contes *La dent de Clara*, de Joles Sennell–, descuida un aspecte tan important dels llibres il·lustrats com, precisament, les mateixes il·lustracions. I encara una altra qüestió: no volem que els menuts s'acostumen als llibres?, que no els consideren només instruments d'escola sinó objectes quotidians, sempre al costat, a la tauleta de nit, a la motxilla, a les prestatgeries, que els siguin propers, reconeixadors, accessibles, abellidors?... Aleshores, per què aquest llibre no duu un índex com tindria qualsevol poemari per a adults?

Arantxa Bea

Una magnífica novel·la per a llegir-se-la tota d'un glop

Tota d'un glop és una novel·la ben feta, original i divertida, que fa un retrat irònic del món editorial i que té els ingredients necessaris –intriga, humor, sexe, etc.– per convertir-se en una de les millors novel·les de la narrativa valenciana actual.

Precedida d'una campanya de promoció brillant i original però polèmica per algunes reaccions, es publica la primera novel·la de Pasqual Alapont adreçada als adults. I cal dir que els lectors estem d'enhonorabona perquè les característiques, que han fet considerar aquest autor com un dels escriptors més destacats en el panorama de la literatura infantil i juvenil, es mantenen i creixen en aquesta novel·la. L'argument de *Tota d'un glop*, no pot ser més inquietant: l'editor Claudi Maria Safort és assassinat i deixa en herència al seu fill Maurici el seu negoci i un dietari personal, en el qual Maurici es capbussarà buscant els interrogants a la relació fallida amb el seu pare. En les pàgines d'aquest dietari, l'editor retrata de manera sarcàstica el seu món. La lectura del dietari es mescla amb la narració de les intrigues per desvetllar l'assassí, en una barreja de sexe, humor, traïcions, venjances..., interpretades per una colla de personatges ben peculiars. D'altra banda, l'humor és un dels elements clau de l'obra, l'autor domina a la perfecció els mecanismes de la ironia i de la paròdia: la caricaturització dels personatges a través de la seua descripció i l'exageració de les seues accions, la creació de situacions extramadament divertides per hiperbòliques o extravagants (l'escena en que l'Eduard, cúter en mà, amenaça

TOTA D'UN GLOP
 PASQUAL ALAPONT
 PREMI JOANOT MARTORELL 2002
 COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 96
 292 PÀGINES
 EDITORIAL BROMERA, ALZIRA 2003

amb llevar-se la vida), uns diàlegs divertidíssims i ben construïts i un domini del llenguatge en tots els seus nivells, on destaca l'ús d'un registre col·loquial farcit d'expressions populars i còmiques. Però l'encert més important de la novel·la és que la paròdia del món de les lletres que realitza l'autor, supera el marc estrictament literari i es converteix en una descarnada sàtira de l'ésser humà modern. Alapont se centra en el món dels escriptors i dels editors —que coneix molt bé—, però podria haver fet el retrat del món dels advocats o dels periodistes i el resultat haguera estat semblant, perquè el que fa és reproduir el «teatre de vanitats» ple d'intrigues, gelosies, arribisme i traïcions, a través d'una sàtira, més o menys real, lúcida i divertida del món de les lletres, i ho fa amb ironia, però també amb certa dosi de tendresa, perquè Alapont és, sobretot, un creador, un home de lletres, narrador i dramaturg, que viu i juga el complex joc de realitat i de ficció que és la literatura. Com a conclusió, podem dir que el panorama narratiu valencià, massa escorat —potser— cap a l'historicisme, necessita d'obres d'aquestes característiques: intrigant, crítica i descaradament divertida, una magnífica novel·la per a llegir-se-la tota d'un glop.

Francesc Rodrigo

Los puntos sobre las «íes»

La escritora Claire Goll conoció muy de cerca ese patio revuelto que fue la Europa de la primera gran guerra, y fue asimismo compañera de viaje de algunos de los artífices de las llamadas vanguardias históricas. En *A la caza del viento* traza un panorama muy personal de la intelectualidad europea de la primera mitad del siglo XX.

A LA CAZA DEL VIENTO

CLAIRE GOLL

TRADUCCIÓ DE JORGE BERGUA CAVERO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 19

302 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Al comienzo de la lectura de *A la caza del viento* uno puede verse desbordado por la cantidad de nombres propios que trufan la narración de Claire Goll. La plana mayor artística y literaria de la época desfila por las páginas del libro sin apenas respiro alguno. No es extraño encontrarnos a todos ellos en tal escenario, puesto que Goll frecuentó, gracias a su marido, el poeta Yvan Goll, a gentes de letras como James Joyce —del que se pregunta si no sería «un pez polar» o «un bogavante con caparazón de ostra», dada su indiferencia política—, el poeta Rainer M. Rilke, los surrealistas Philippe Soupault y André Breton; el escultor Jean Arp y su mujer Sophie Taueber-Arp, el filósofo Jung, los pintores Mondrian, Fernand Léger, Chagall, Picasso o Dalí, sin olvidarnos de la «tropa» dadaísta casi, casi al completo, entre otros muchos. Si, como pudiéramos pensar en un principio, Claire Goll tuvo a bien es-

cribir este libro con la ayuda de un cuchillo –o una pluma cuidadosamente afilada, dada la contundencia con que se emplea en ocasiones–, no es menos cierto que en su empeño le llevó en volandas un ímpetu y una prolijidad extraordinarios. Nuestra protagonista retoma aquí su papel como testigo de excepción que, a sus ochenta y cinco años, decide levantar el polvo de la memoria y relatar su verdad. «Mi preocupación no es embellecer o provocar, sino transmitir mi cuota de experiencias y de certidumbres», nos dice. Y todo ello, parece ser, porque «sólo las palabras salvan al tiempo del olvido, [y] permiten, al final, despertar un poco». Claire Goll quiere poner orden y lo hace desde el primer momento. Después de ajustar cuentas con su madre en las primeras páginas del libro, pasa a relatar sus cuitas en sociedad, sus ocupaciones y preocupaciones políticas, sociales y literarias, una vez abandonada su Múnich natal e instalada en Suiza. La escritora hace inventario de sus años de juventud al lado de Yvan Goll y sus allegados, de modo que da pie a jugosas anécdotas: como cuando pasa a ocuparse largamente del vocinglero movimiento dadá que hoy conocemos largamente y que, según ella, no dio de sí otra cosa que la propaganda de un Tristan Tzara –«un profesional del

escándalo» y «un admirable agente de publicidad»– que no dudaba en hacer propia cualquier iniciativa en nombre de la vanguardia desde su cuartel general, el *Cabaret Voltaire* zuriqués. Revela cómo, en verdad, los también dadaístas Jean Arp, Richter o Marcel Janco –incluyéndose ella misma y su marido– no propugnaban otra revolución que la meramente humanista –«Todos queríamos construir un mundo nuevo, una sociedad más justa». Valga este episodio como ejemplo de su voluntad por apartar la hojarasca. Aun más, habrá tiempo para que la escritora dé cuenta de sus maridos, amantes, colegas... en un repaso obstinado de nombres y situaciones de lo más diverso.

El ejercicio de remembranza de Claire Goll supone la revisión personal de ese período fascinante y atropellado, contradictorio y enérgico, incipiente augurio de un nuevo orden social y político que fue la primera mitad del siglo pasado. Claire Goll da cuenta de la época que le tocó vivir, para bien y para mal. Y es su palabra, por derecho propio, la palabra de una escritora comprometida con su tiempo, la que vuelve a colocar las cosas en su sitio, los puntos sobre las «íes», al margen de las certidumbres de la historia.

Rafa Martínez

L'escritura oral

Encarna Sant-Celoni ha cedit la veu a sa mare per què retrate la seua vida silenciosa i resignada a través d'un monòleg interior. El resultat és un text autèntic i un homenatge emocionant a les dones valencianes nascudes al voltant dels anys vint.

AL COR, LA QUIMERETA

ENCARNA SANT-CELONI I VERGER

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 26

151 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2002

El discurs de Gertrudis, la mare de l'autora, flueix des del més íntim com si ens parlara a cau d'orella. Sant-Celoni explica al preàmbul del seu llibre que no va triar un narrador més objectiu perquè volia que sa mare, en nom de les dones de la seua generació, prenguera la paraula. De fet, l'autora considera el text més un «testimoni viu» que una novel·la o una biografia. La mare es converteix en una imatge de les dones sempre submises que conserven una inquietud, una quimereta, mai satisfeta al cor.

L'escriptora explora en aquesta obra totes les possibilitats del llenguatge oral. A l'interior dels capítols insereix cançons, dites populars, poemes, que complementen els pensaments de la narradora, com ara quan recorda la seua filla donant-li de menjar «empapussant-me tot, si cal, com si fóra una criatura, i jo la deixe fer...» i llavors introdueix la glossa: «Eixe és el pare,/ eixa és la ma-

re,/ eixe demana pa,/ eixe diu que no n'hi ha/ i eixe diu "I si en trobe?..."/ Gorrinxinet, gorrinxinet,/ al caixonet n'hi ha un trosset!».

L'autora es capbussa en la memòria de la vida de sa mare per recrear un món cada vegada més llunyà, quasi ja perdut. Un univers més proper a l'oralitat, quan l'escriptura encara no era la custòdia del coneixement i s'havia de conservar a la memòria en les parèmies, proverbis o refranys. Al final del llibre, un glossari recull les locucions de la parla popular que enriqueixen les reflexions de Gertrudis.

El lèxic s'adequa de manera ajustada als requeriments del registre col·loquial. La reflexió al voltant del mot adient, la recerca de la paraula genuïna —el glossari també conté els mots que no recull el *Diccionari Valencià* (Bromera, 1996)—, donen una versemblança colpidora a l'expressió de la protagonista.

L'únic final del riu cadenciós de les paraules és la mort. A mesura que la malalta s'apropa a la deseixida, l'escrit s'omple de les fórmules del deliri que posen en fuga la lògica. Se succeeixen sense ordre les frases sentides o pronunciades en diferents moments de l'existència: «"Calla i vine-te'n, Gertrudis, que anem a buscar granotes i nius de merles, i, després, farem flaütes

amb els brots verds de canyamel i espigolarem taronges de la sang"(...) "Qui vol jugar a la quit a amagar?"(...) "No talleu la parra!, que encara fa raïm"».

«És dur escriure sobre algú que ha mort» afirma l'autora al començament del volum. Tant més quan la moribunda ha contemplat impotent l'avanç inexorable de la seua fi. L'experiència de qui fa un cop d'ull al precipici, la desesperació del condemnat a mort i del malalt incurable són estats especialment corprenedors per la seua càrrega d'humanitat.

Una creació transcendent i commovedora que, com ja és habitual a l'obra de Sant-Celoni, exigeix persones lectores actives que gaudisquen de la pluralitat de significacions i de suggeriments que clou.

Imma Gandia

Cuando nada se puede hacer

Merece la pena destacar la atmósfera conseguida por el autor en este libro. Los aspectos más turbios asoman entre líneas, inquietando, sugiriendo, dando al conjunto de relatos ese punto de intriga que desemboca en un desenlace bien resuelto.

ASESINOS SIN REMEDIO

LUIS VALERA

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 6

215 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Posiblemente el «Nada se puede hacer» de Ionesco, se podría aplicar a esta segunda novela de Luis Valera, porque nada se puede hacer contra los irrefrenables deseos de matar que sienten los personajes fabulados por su autor.

En esta ocasión, Valera nos hace entrega de una nueva serie de relatos siguiendo la fórmula de novela negra, llenos de desafío y sangre fría. El sexo es otro elemento de los que se vale el autor para que el asesino, hombre aparentemente corriente, acabe con sus víctimas. Creo necesario decir que en esta nueva serie de relatos de intriga, el autor ha superado con mucho su anterior entrega: *Atracos, S.L. y otros relatos* publicado igualmente por ediciones Brosquil. En *Asesinatos sin remedio* se aprecia una visión característica de la novela negra precisada en el misterio de vivir y en el misterio de morir, misterios que se van desentrañando a medida que avanza la acción de la obra. Todos los relatos muestran una especie de necesidad de mal, de corrupción: primero será el desasosiego encendido que envuelve a los personajes de Valera, después vendrá el placer de matar. Analizadas aisladamente las ocho narraciones de que se compone el libro, se pueden observar ciertas semejanzas, por ejemplo «El hombre cansado» y el «Asesino de la

lluvia» guardan una estructura paralela, como son el cambio de nombre del protagonista, la sensación de cansancio, el gusto por recordar sus hazañas, las muertes por accidente... Lo cierto es que los desenlaces son peculiares y siempre distintos.

En «Aventura en Nueva York», Valera recurre al sistema de poner en boca de uno de los personajes la esencia del relato. Se cuenta la historia de un asesinato, ¿las causas? tal vez el sexo, la traición o el adulterio. No se sabe bien el nombre del asesino, en cambio sí sabemos que será el más débil quien pague por el crimen, no por ser el asesino sino por ser el más débil.

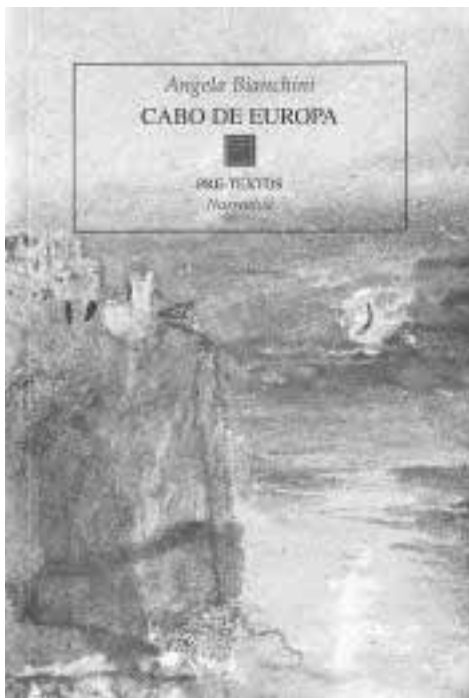
Valera suele comenzar los relatos con párrafos iniciales de verdadera literatura, medio del que se vale para construir la atmósfera del relato. El autor se recrea en presentar toda una serie de personajes de baja catadura moral reconocibles solamente por lo peculiar del lenguaje empleado.

María Teresa Espasa

La tonalitat de l'esperança

Any 1941, Europa està en guerra. Les lleis racistes d'Alemanya i d'Itàlia empenyen milers de jueus a refer les seues vides a l'altre costat de l'Atlàntic. A Lisboa arriba una jueva italiana de vint anys que al cap de tres dies s'embarcarà rumb a Amèrica.

CABO DE EUROPA

ANGELA BIANCHINI

TRADUCCIÓ D'ISABEL VERDEJO

EPÍLEG D'ANGELA M. JEANNET

COL·LECCIÓ «PRE-TEXTOS NARRATIVA», 621

132 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Heus ací una gran novel·la curta de l'escriptora italiana Angela Bianchini, que apareix per primera vegada traduïda al castellà després d'haver conegut algunes versions en francès i en anglès. *Cabo de Europa*, novel·la publicada en italià el 1991, és un relat que es llig en una exhalació, no tant per la seua brevetat com per la fluïdesa i l'eficàcia d'un estil que conté els ingredients indispensables amb què s'elaboren les petites obres mestres i que assegura la persistència dels seus efectes en el paladar de la memòria molt després d'acabada la lectura, com s'esdevé amb certes obres del seu coterrani Pavese o de l'hongarès Sándor Márai, autors que defugen deliberadament els detalls superflus de la narració en benefici d'una prosa creadora d'atmosferes on el lector nada com peix en l'aigua del desentranament del drama humà.

La protagonista d'aquesta novel·la, contada per un narrador anònim al cap

dels anys, és una xicoteta jueva que fuig de Roma gràcies a la perseverança d'una mare que durant mesos ha mogut cel i terra per aconseguir-li els documents necessaris i que arriba en avió a Lisboa, ciutat que acull centenars de transferats com ella i que s'ha convertit en l'última porta oberta a l'esperança de la diàspora europea. Escrita sobre un sediment autobiogràfic, la novel·la s'estructura en vint àgils capítols, alguns dels quals es concentren en un parell de fulls, que narren l'arribada en avió de la xicoteta i el seu encontre amb Juan Ruben, l'estada d'a penes tres dies a Lisboa, a l'hotel Europa, i l'arribada a algun lloc dels Estats Units de la protagonista, des d'on rep notícies dels coneguts de la diàspora i on la història culmina en un final certament inesperat. Sobre un esquema ben senzill, *Cabo de Europa* destaca –ja ho hem insinuat– per la manera tan fresca com té de dibuixar, a partir de l'eix dels dos personatges principals, la xicoteta i Juan Ruben, i amb el rerefons tenebrós de la guerra i la *shoah* jueva, la peripècia d'una petita comunitat atrapada entre l'avanç bèl·lic i l'esperança, que sempre depèn dels capricis de l'atzar, de poder fer el salt a Amèrica des de l'últim port obert d'Europa. És enmig d'aquesta tensió de sala d'espera on les petites vides i els

quefers diaris dels personatges de *Cabo de Europa* adquireixen tot el seu dramatismes, sense subratllats ni escarafalls. Així, Lisboa, descrita com una ciutat plena de vitalitat, com un parèntesi de normalitat enmig del caos, com la raó d'una esperança darrera, i gràcies al bon ofici de l'autora, adquireix en el relat una consistència entranyable.

La història d'aquesta burgeseta que de sobte pren consciència, sobre l'espill del veterà lluitador Ruben i la seua família, d'un mal ja irremeiable que els de la seua classe havien volgut ignorar, ens situa de ple davant un tema crucial dels nostres temps: el dels exiliats, el de les fronteres, el de la derrota quotidiana de la dignitat humana. I el de l'esperança que no es resigna a la nostàlgia ni mira el Cabo da Roca de cap passat.

Manel Rodríguez-Castelló

Prolífica centúria

Contes del segle XX és un recull de narracions d'autors i d'autores d'arreu el domini lingüístic català escrits al llarg del no tan llunyà però ja passat segle, seleccionats per Carme Gregori, professora de la Universitat de València. Heterogeneïtat en la tria d'autor així com en el temps de publicació, el recull presenta una visió panoràmica d'un gènere en què la literatura catalana té molt a dir.

CONTES DEL SEGLE XX

DIVERSOS AUTORS

SELECCIÓ I INTRODUCCIÓ DE CARME GREGORI

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 24

218 PÀGINES

EDICIONS BRÒSQUIL, VALÈNCIA, 2003

Un recull de contes, bé siga d'un sol autor o bé de diversos, d'una sola època o d'un segle sencer, presenta la dificultat de la tria. Els criteris són diversos i l'objectiu del recull serà diferent, tot atenent el tipus de lector al qual vaja adreçat el llibre. En aquest cas, la selecció ha estat feta, tal i com ve indicat en la introducció, amb criteris com ara «la qualitat, la representativitat i l'adequació als gustos del lector»; un lector jove, però a qui les narracions poden interessar.

Pel que fa a la selecció d'autors i narracions, res a dir, si no és d'acord amb el meu gust, que no ve al cas ara mateix. Al llibre hi ha autors consagrats dins la literatura catalana, amb un pes quantitatiu d'autors valencians –aspecte també esmentat a la introducció del recull. Dins del ventall trobem per exemple Víctor Català, Carme Riera,

Josep Carner, Manuel de Pedrolo, Carles Salvador o Mercè Rodoreda, al costat d'altres noms d'autors no tan coneguts com ara Eduard López-Chavarri o J. E. Martínez Ferrando. Tenim en definitiva una perspectiva panoràmica i diversa de la narrativa breu en català.

Per què, en tant que lectors, escollim com a lectura un recull de narracions en què hi ha molts autors? Normalment, busquem la diversitat de temes i de formes d'escriptura. Açò ho tenim en *Contes del segle XX*. Relats en primera persona, narradors omniscients, protagonistes masculins i femenins, conte psicològic, realista, fantàstic, temes tan diferents com l'amor, la passió animal, el desencís, l'absurd, fins i tot, l'esport. Tot un ventall de possibilitats narratives i temàtiques que pot resultar molt profitós per al lector per al qual ha estat pensat el volum.

Ara bé, hi ha una cosa que no ha estat especificada a la introducció i que és, al meu parer, fonamental: el criteri lingüístic del llibre. En realitat, no es tracta tant d'una qüestió de selecció com de publicació. Els contes han estat editats tal i com han estat escrits; això implica un altre tipus de diversitat, la lingüística que pot ser molt enriquidora si s'encastra bé i se'n fa un bon ús, com passa amb els registres i les varietats, o perillosa si

la persona que llig no té un mestratge prou assolit de la llengua –i si es tracta d'un públic jove açò no és evident ni de lluny. Observem que dins la tria, hi ha contes de primers de segle quan ni tan sols les normes de Fabra, acceptades posteriorment a Castelló, havien estat fetes i aplicades, la qual cosa fa que un lector no avesat a la llengua d'aquest període trobe coses com ara «lo que», «en la que», «menos»... que, d'altra banda, li han estat prohibides per incorrectes. Açò hauria d'haver estat explicat per evitar confusions.

Ara em direu: és que a la fi de cada narració hi ha activitats d'anàlisi que comprenen aspectes narratius, temàtics i lingüístics on les particularitats de la llengua així com els aspectes narratius poden ser analitzats. Sí, però això implica una necessària lectura guiada pel professor a fi d'extreure tot el que hi ha de positiu al recull, que és molt. Malgrat tot, l'antologia és una bona idea i la proposta ben interessant.

Maria Sirera i Conca

Quadern de bitàcola compostel·là

Tres dècades de publicacions sobre la matèria avalen Vicent Pitarch com un dels millors sociolingüistes actuals. Ara, amb *De camí a Fisterra*, canvia de registre per tal de recollir les anotacions fetes durant dos pelegrinatges pel camí de Sant Jaume.

DE CAMÍ A FISTERRA

VICENT PITARCH

IV PREMI ULISSES DE NARRATIVA

COL·LECCIÓ «VALÈNCIES», 9

241 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

La idea de la vida com a camí, i de l'home com a pelegrí, estranger sobre la terra, que ha de caminar vers el punt de retorn a la seua realitat primera, siga aquesta de caire religiós, místic, esotèric, humanístic..., és força coneguda. Tant com l'atracció –i la profunda petjada que deixa en tot aquell que s'hi aventura– de l'anomenat Camí de Sant Jaume. Després de llegir *De camí a Fisterra*, no queda cap dubte que Vicent Pitarch ha passat a formar part d'aquest grup de *marcats* pel Camí, fins al punt que aquest ha esdevingut el motiu per publicar un llibre que trenca una llarga trajectòria –més de trenta anys– de publicacions centrades sobretot en temes sociolingüístics, que l'han convertit en un prestigiós conegedor de la situació social del català.

L'obra recull, en forma de dietari, les anotacions fetes per l'autor durant dos pelegrinatges –realitzats en dos estius consecutius– per aquesta coneguda ru-

ta que, com recorda Pitarch, compta amb els distintius de Primer Itinerari Cultural Europeu, Patrimoni Cultural Europeu i Patrimoni de la Humanitat: una primera ruta, entre Donibane-Garazi –a la vessant pirinenca d’Iparralde– i Compostel·la; i una segona, que transcorre des de Borçea, tot seguint la via aragonesa, fins deixar enrere Sant Jaume per tal de continuar fins a *la fi del món*, fins a Fisterra. A tall de curiositat, apuntarem que la data que encapçala cada jornada es limita al registre del dia i del mes, però no de l’any; i només una dada marginal, recollida en el segon dels pelegrinatges, ens permet de situar-los tots dos en el temps: «*Ací mateix, a la vesprada, ens assabentem de la tragèdia que s’ha abatut damunt el càmping de Biesca*».

De camí a Fisterra conté sucoses informacions sobre rutes, caràcters humans, albergs, monuments del romànic..., especialment per als iniciats en el Camí, o per aquells que tinguen previst de ser-ho en breu. Per contra, esdevé massa escrupolosa en el registre de les circumstàncies intrínseques del pelegrinatge cap a Compostel·la. I, en aquest sentit, un profà en la matèria xacobeà trobarà potser a faltar una major llibertat a l’hora d’introduir-se per digressions que, prenent la vivència diària

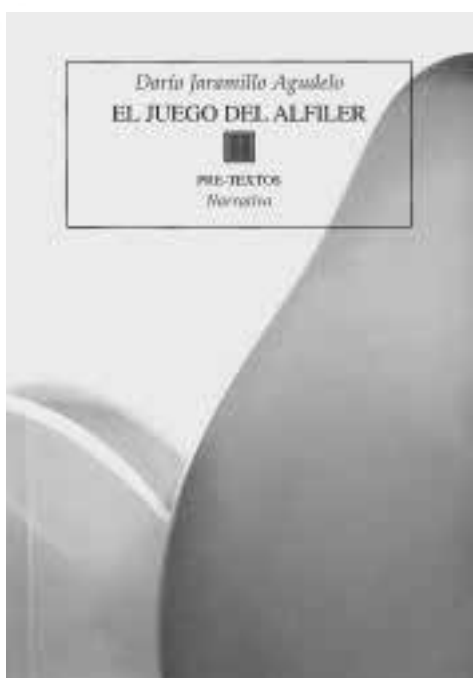
del romeu com a base, poguessen desembocar en qualsevol altre tema. I això representa un obstacle que reconeix en certa mesura el propi autor: «*Definitivament, les experiències que t’ofereix el Camí esdevenen no sols imprevisibles, en nombre i intensitat, sinó que, a més, són inefables. Només es presten a ser viscudes; es rebel·len, tanmateix, a fer-les encabir en els termes eixuts del raonament i de la descripció*». En tot cas, però, l’apassionament i la implicació personal de Pitarch en transmetre una vivència que l’ha marcat de manera evident fa de *De camí a Fisterra* una narració interessant i amb alguns moments d’indubtable bellesa.

Pere Calonge

La pluma Mont Blanc de Darío Jaramillo

El poeta y narrador Darío Jaramillo crea en *El Juego del Alfiler* una novela sospechosamente divertida en la que escritor y personaje se disputan la narración de una historia sobre el narcotráfico. Un calculado juego literario que no pierde la ilusión de realidad.

EL JUEGO DEL ALFILER

DARÍO JARAMILLO AGUDELO

COL·LECCIÓ «PRE-TEXTOS NARRATIVA», 606

151 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

La obra de Darío Jaramillo Agudelo es en su esencia poética. Tiene importantes libros de poesía publicados y ha sido editor y prologista de varias antologías. La narrativa, campo en el que ha publicado cuatro novelas y un libro en prosa, está también presente en su obra. Ahora, con *El juego del alfiler*, el escritor colombiano crea un texto divertido e inteligente sobre la ficción literaria. Para ello toma elementos pertenecientes a la novela negra e hilvana con cuidado y humor una trama relacionada con el lavado de dolares procedentes del comercio de la cocaína.

Lo primero que podrá comprobar el lector es que el autor de la novela y el narrador y protagonista del cuento comparten el mismo nombre, aunque el primero sea real y el segundo tan sólo un personaje de tinta inventado por la pluma Mont Blanc del autor. No es un capricho del novelista. Tampoco es casual que algunos de los seres

ficticios creados en estas páginas compartan el nombre de amigos y amigas del escritor, ni que los hechos que se relatan, también ficticios, traten sobre una situación demasiado colombiana. El terreno escogido por Darío Jaramillo para abordar el tema del narcotráfico es la ficción y desde la libertad que le da su pluma de escritor va a estar recordando al lector una y otra vez que en *El juego del alfiler* todo es pura invención.

Para este colombiano una realidad tan anómala como la generada por la compra y venta de la cocaína, comercio desde el que muchos creyeron que era posible hacerse millonarios de un día para otro, se presta para construir historias absurdas, pero verosímiles. *El juego del alfiler* es en este sentido una novela reveladora de un escenario desafortunadamente muy colombiano. Así las cosas, la novela es además un relato bien contado que parodia con lucidez la historia de un estafador y prófugo de la justicia colombiana y la del abogado que trata con él.

Más la novela no se limita a ser una ficción con ingredientes de novela negra, pues el juego de invenciones y simulaciones se extiende al propio narrador. El abogado bogotano que tiene el mismo nombre que el autor quiere ser el único narrador de la historia. Eviden-

temente el narrador omnisciente, que es el Darío «de carne y hueso», no va a dejar que una invención de su pluma se convierta en el dueño absoluto del cuento y le recuerda que «el autor es un inventor que puede hacer desvanecer las historias que cuenta haciendo PLOP con un alfiler». De página en página, entre realidad y ficción, los dos Daríos interpelan al lector con lúcidas reflexiones sobre la verosimilitud o falsedad de sus identidades, pues en *El Juego del Alfiler* todo se puede poner en duda.

Esta novela corta es un relato interesante y divertido que el escritor colombiano ha escrito con cuidado e inteligencia. El lector podrá dudar de si lo que se le cuenta es algo que realmente sucedió o algo imaginado, pero no le será posible no pensar que detrás de la ficción hay una realidad parodiada. Pese al carácter de invención de la obra, la esperada correspondencia con la realidad se mantiene y con ello la necesaria complicidad con el lector.

Teresa Villarroya

Cròniques de la veritat oculta

Ja fa més de dues dècades que Roberto Calvi, un banquer italià que mantenia tèrboles connexions financeres amb el Vaticà, va aparèixer penjat sobre el riu Tàmesi. Era un suïcidi aparent que, amb els anys, s'ha acabat considerant assassinat gràcies a gent com els periodistes que signen aquest llibre.

EL VATICANO SANTIFICA LOS MEDIOS.
EL ASESINATO DEL «BANQUERO DE DIOS»

HERIBERT BLONDIAU I UDO GÜMPEL
TRADUCCIÓ DE MANOLO LAGUILLO

COL·LECCIÓ «LAS ISLAS»

280 PÀGINES

ELLAGO EDICIONES, CASTELLÓ, 2003

Les informacions sobre el *revers obscur* del Vaticà no són cap novetat. Aquest llibre també es fa ressò d'algunes de les més conegudes, com ara la participació en la indústria d'anti-conceptius –documentada l'any 1968– o les constants especulacions immobiliàries, per no esmentar els fraus fiscals i les estafes contra un estat, l'italià, de la justícia del qual el Vaticà es lliura gràcies a una peculiar sobirania que li permet delinquir-hi però no retre-hi comptes. I això són només detalls al marge del tema central de l'obra, és a dir, l'estranya mort de Roberto Calvi i la demostració que no va ser un suïcidi, sinó un assassinat. L'esforç de Blondiau i Gümpel és extraordinari: han seguit el cas des del principi –Calvi va aparèixer suspès d'una corda sota el pont londinenc de Blackfriars el 18 de juny del 1982– i n'han estat recopilant informació fins ara. Això in-

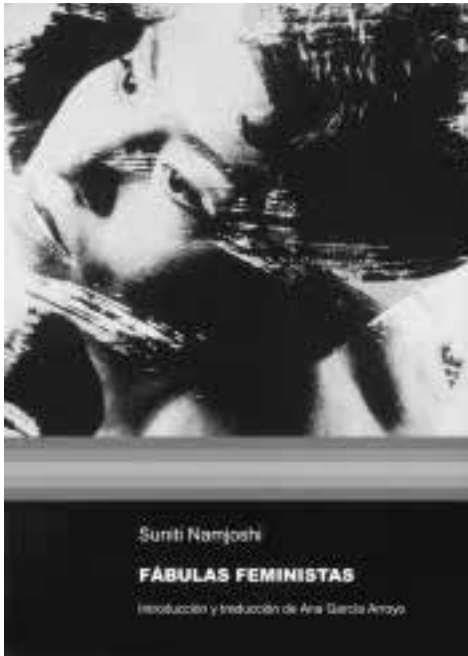
clou un seguit de sucoses entrevistes amb els principals implicats, i gairebé tots coincideixen a dir que res no era el que semblava. Calvi, que havia amenaçat de revelar les operacions econòmiques fraudulentament del Vaticà amb una carta remesa al Papa Joan Pau II, va abandonar aquest món de manera fulminant, però no sense deixar un rastre de sospites que acusaven una institució –com tantes altres– més venerada que venerable. El resultat és una investigació periodística que abraça anys i que esdevé tan engrescadora com una novel·la negra de les bones, d'una complexitat intricada però alhora sistemàtica i coherent. Més a prop del tipus d'escriptura de Joan M. Oleaque (*Des de la tenebra*) que del reportatge novel·lat que encetà Truman Capote (*A sang freda*), *El Vaticano santifica los medios* és una obra densa que no perd gens de força durant les gairebé tres-centes pàgines que la conformen. La primera conversa, amb el forense italià Antonio Fornari, ja serveix per establir el nivell d'implicació dels autors amb els entrevistats i la precisió quirúrgica de tot el llibre. A partir d'això, frases com «La fe no tiene nada que ver con el Vaticano» (de Leopold Ledl, intermediari entre el Vaticà i la Màfia), «la Iglesia [...] defiende a los suyos

aunque sean culpables» (de Licio Gelli, el feixista dirigent de la lògia de Calvi) o «sólo hay una institución que cuando quiere que algo quede en secreto lo consigue [y] es el Vaticano» (del prelat Henryk Jankowsky, confessor de Lech Walesa) es barregen amb proves de les connexions entre Joan Pau II i Ronald Reagan (o entre el Vaticà i la CIA) per enderrocar el comunisme a nivell mundial –i, més concretament, el règim comunista polonès mitjançant la injecció de fons fraudulents al sindicat Solidarnosc. Coneixedor de circumstàncies com aquestes i disposat a fer-les públiques si no aconseguia el que volia, Calvi no va arribar a viure ni dues setmanes després d'haver enviat la seua carta. Com diu un altre dels entrevistats, Donato de Bonis (irònicament o no, secretari general de la Banca Vaticana), només cal fer-se una pregunta per saber qui hi ha rere la mort: «*cui bono*», és a dir, «¿qui en surt beneficiat?» I la resposta, després d'haver llegit aquest llibre brillant, no deixa de ser difusa pel que fa als noms concrets, però és ben clara i desoladora pel que fa als àmbits d'on vénen aquests noms.

Felip Tobar

Una revisió feminista dels mites

Per primera vegada, l'obra de Suniti Namjoshi, ha estat traduïda a l'espanyol. Les *Fábulas Feministas* son petits contes que ens introdueixen en un món on els mites, les faules o els contes de fades tradicionals es reelaboren per a qüestionar el pensament tradicional patriarcal.

FÁBULAS FEMINISTAS

SUNITI NAMJOSHI

INTRODUCCIÓ I TRADUCCIÓ D'ANA GARCÍA ARROYO

COL·LECCIÓ «SENDES», 3

173 PÀGINES

UNIVERSITAT JAUME I, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2003

Les influències literàries de Suniti Namjoshi tenen molt a veure amb la tradició dels mites indis i dels europeus. L'autora va nèixer a Bombai, Índia en 1941 i va publicar aquestes faules feministes en 1981 a la Gran Bretanya, influïda pels ideals feministes occidentals dels anys setanta i vuitanta, així com per la seua herència Índia. Les *Fábulas feministas* són un clàssic del feminisme postcolonial indi, una enginyosa reelaboració de contes de fades, mites grecs i sànscrits.

Les faules i els mites tradicionals han tractat de resoldre conflictes humans sempre amb una tendència cap a la generalització de les conclusions com a normes i patrons de conducta. Per a Namjoshi, aquestes faules són el resultat d'un sistema patriarcal i han estat escrites sota una ideologia dominant masculina. Però a l'obra de Namjoshi les faules tradicionals, on les bruixes o les raboses són

personatges negatius –i femenins–, han estat reelaborades des d’una perspectiva índia, lesbiana i feminista, que li permet analitzar exhaustivament el sistema social i qüestionar els abusos de poder. Per mitjà de la faula, l’autora crea diferents paradigmes de pensament que contribueixen a desbaratar tot allò que és correcte i oficial.

Els personatges femenins de les *Fábulas feministas* formen part del paisatge narratiu, són visibles i el seu paper és clarificador i indispensable per al desenvolupament de l’acció. Elles posen nom, defineixen el seu territori i tracten de legitimar un discurs propi i autònom. Per a fugir de fatalitats i victimismes, les possibilitats de reforma i transformació a les faules de Namjoshi són inesperades i sorprenents. La ironia és present en cada conte d’aquest recull i demostra com es pot convertir en un element indispensable per al trencament de categories inamobibles com solen ser les de gènere i sexe. Un llibre que qüestiona obertament els discursos oficials i els patrons estrictes que la tradició literària ha creat sobretot en les qüestions relacionades amb el gènere, que s’amera de la tradició de la filosofia Índia antiga –amb una dimensió de «la veritat» més flexible– i que ofereix una altra mirada cap a l’art de

contar històries on la deconstrucció de les categories de gènere de la tradició occidental ofereix un paisatge narratiu ple de contrastos i de llibertat.

En la primera obra de Namjoshi traduïda a l’espanyol, l’autora ens regala una nova faula i una petita introducció en la qual defineix la seua concepció de feminisme. Per a Namjoshi, el feminisme ha de ser la defensa de la persona dèbil, aquella que no disposa de poder. La voluntat de treure’n profit d’un poder superior amb la finalitat d’exploitar una altra persona és antifeminista. Les seues faules qüestionen les raons dels abusos de poder i ens ofereixen una visió crítica sobre les relacions de gènere, convertides massa sovint en relacions de poder. Ens ofereixen una mirada personal i lúcida sobre el feminisme, tan vàlida als anys vuitanta –data de publicació del llibre–, com al segle XXI.

Sònia Martínez Icardo

L'hereu

Dues veus narratives, un dietari escrit a París i la vida del narrador a València són les històries que, fetes novel·la, ens presenta Àlan Greus (Alginet, 1967) a *L'hereu*, una narració que va guanyar el premi de novel·la Ciutat d'Alzira 2002.

L'HEREU

ÀLAN GREUS

PREMI DE NOVEL·LA CIUTAT D'ALZIRA 2002

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 97

232 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Sou estudiants d'un curs de valencià per a adults? Aquesta és la vostra novel·la. Sou llicenciats en Filologia Catalana? Aquesta és, també, la vostra novel·la. Sou de poble i parleu, penseu i estimeu en valencià, però viviu a ciutat? Aquesta és, sens dubte, la vostra novel·la. Us agrada llegir novel·les en valencià que tinguen un poc de tot (reflexió, misteri, sexe, costumisme, literatura dins la literatura...)? Aquesta és, definitivament, la vostra novel·la. Un «producte» més, al meu parer, d'un llicenciat en filologia que, després d'un parell de llibres juvenils, decideix escriure una novel·la, la presenta a un premi, el guanya i una editorial de prestigi la publica. Fi de la història. Una història que és massa coneguda i habitual, encara que des de certs àmbits se'ns hipnotitze amb frases del tipus «la narrativa catalana en general i valenciana en particular viu una època esperançadora, que té a veure, sobretot, amb la introducció de la llengua en l'ensenyament».

L'hereu mostra la metamorfosi d'un ésser humà i les seues relacions amb ell mateix i l'entorn. Perquè la puguem apreciar millor s'hauria de desfer, en primer lloc, de l'embolcall del lletraferit, un embolcall massa cridaner i que perjudica, més que ajuda, tot l'entramat d'una novel·la en la qual també hi ha una sèrie d'aspectes millorables: personatges dèbilment esbossats i que podrien haver-se desenvolupat més; paràgrafs de la novel·la que resulten avorrits, per massa coneguts i reiteratius dins la narrativa valenciana actual (referències per a coneguts, homenatges literaris, descripcions costumistes típiques i tòpiques, revenges autobiogràfiques, etc.); moments com l'escena «eròtica» que semblen ficats amb calçador per a reafirmar que es tracta d'una novel·la dirigida a un públic adult, i un acabament que grinyola si el que pretén és mostrar l'embogiment final d'un protagonista amb una vida grisa d'oficina i que és més propi d'un conte curt dirigit a sorprendre el lector que no pas d'una novel·la. Amb tot, es tracta d'una novel·la digna i escrita amb ofici. Un ofici que probablement permetrà a l'autor, Àlan Greus, escriure'n de millors una vegada ja s'ha desfet, amb aquesta obra, dels clixés que l'han tenallat.

Què és el que ha fallat? Fallen aquells que afirmen que els escriptors valencians «han obert un camí ple d'expectatives i ens fan veure que la nostra narrativa, rica i complexa és un referent ineludible per a la nostra normalitat cultural». Fallen els editors i els crítics que generen aquestes falses expectatives i que són incapaços de parlar amb els escriptors i fer-los una crítica com cal. No es tracta de fer com en les pel·lícules de Hollywood o les sèries de televisió, projectar-les un parell de vegades i adaptar-se a les exigències d'un públic incult, analfabet i simple però com més nombrosos millor. Es tracta de ser sincers amb l'escriptor perquè s'allunye una mica de l'obra i puga veure objectivament què té de bo la novel·la i què és allò que hi ha ficat amb calçador. Això ho agrairà l'autor i ho agrairan els lectors.

Josep Manuel Martínez Polo

és/Valencia

Hungry heart

Aquest és el relat despullat sobre com alguns ocells tornen al niu i d'altres no ho fan. És el documental en forma de novel·la, sobre els costums atàvics d'aquestes dues menes d'ocells; la narració reeixida d'un fracàs.

L'OCELL DE LA PLUJA

JOAN ESCULIES

PRÒLEG D'ISABEL-CLARA SIMÓ

PREMI DE NARRATIVA CIUTAT D'ELX 2002

COL·LECCIÓ «NARRATIVES 314»

149 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2003

A *L'ocell de la pluja*, Joan Esculies tria la narració fragmentada i la variació de la veu narrativa, per contar-nos dues maneres diferents d'enfrontar-se a la realitat. La d'ella, que, malgrat la desesperació i la deixadesa en alguns moments, torna sempre a la lluita. La d'ell, que fuig exactament d'això, de la lluita, i aquesta actitud li provoca un debat intern potser encara més difícil o més dolorós.

Ell i ella són una parella, diguem-ne, convencional, o convencionalment feliç, fins que han de fer front a la responsabilitat més gran de la vida: la d'ensenyar algú, normalment un fill, quin és el camí. La immaduresa d'ell li crea una barrera que no vol botar, la barrera de fer-se adult de debò, adult pel que fa als patiments i no només pel que fa a la llibertat. Ella, potser també immadura o ingènua, que s'adona de seguida de les mentides d'ell, es deixa endur fins que és abandonada.

I la lluita comença ací, en el fet de tornar a començar d'una altra manera: sola amb els fills, ella, i sol amb la buidor, ell, que, fins i tot enmig d'aquest al·lau de sentiments negatius cap a la incapacitat que pateix, fins i tot així és incapaç de plantejar-se de fer front a les responsabilitats.

Hi ha un corrent de pensament que la faria, a ella, arquetipus de la dona i, a ell, arquetipus de la suposada covardia de l'home. En canvi, a la novel·la, agraïm que no hi ha aquest tipus de judici de valor, i que la podem llegir així, com a crònica individual de dos éssers sense nom –de fet, no n'arribem a conèixer el nom–, de dos éssers perduts, cadascú a la seua manera.

Joan Esculies encerta de ple en l'estil, encara que, com que es tracta d'un tipus d'escriptura pretesament objectiva o distanciada, a vegades ens fa la impressió que les explicacions que dona al lector sobre els sentiments del protagonista i de la protagonista, com a flux de consciència de tots dos, ens els dona massa mastegats. Evidentment, però, al capdavant l'amo de la informació, i de la dosificació que cal fer-ne, és el narrador. Com que coneixem de primera mà aquests sentiments, primer els d'ella i, després, els d'ell, rebem una anàlisi directa de les

possibles causes del fracàs de cadascú. I potser això fa encara més terrible la història: en el cas d'ell, malgrat que sap per què s'equivoca, o per què fereix, ens revolta veure com no fa res per minvar-ne les conseqüències. I, de tot plegat, com sempre, qui n'ix més perjudicat són els dos fills.

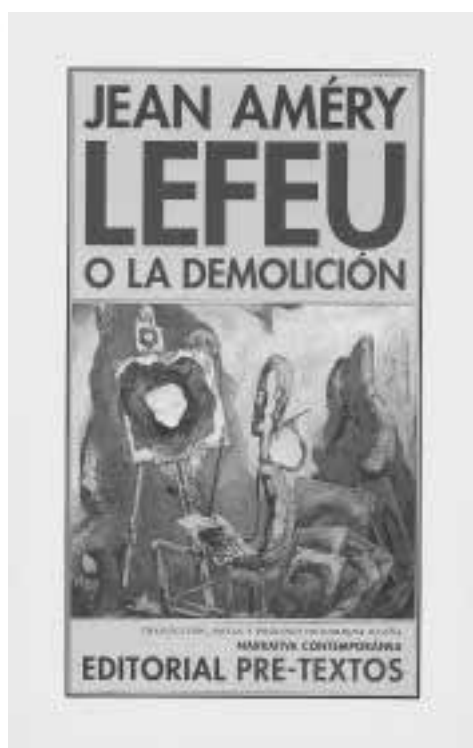
L'ocell de la pluja ens deixa el cor encogit. La metàfora ens presenta uns ocells que, en comptes de dur-nos esperances, com els coloms contents amb què acaba l'obra rodorediana per excel·lència, ací ens els defineix el narrador com el que són, ocells que fugen, i que es dispersen.

Hungry Heart forma part de la banda sonora de la novel·la, entre altres cançons de perdedors, i és cert que els personatges «springsteenians» s'avenen d'allò més amb «ell» i «ella», els ocells que un dia van compartir el niu.

Maite Insa

El escritor Jean Améry y su ficción Lefeu

Jean Améry escribió para exorcizar un pasado. *Lefeu o la demolición* es la novela escrita como conclusión a toda una obra ensayística consagrada a pensar en la experiencia concentracionaria vivida por el escritor. El resultado es un relato maestro.

LE FEU O LA DEMOLICIÓN

JEAN AMÉRY

TRADUCCIÓ, NOTES I PRÒLEG D'ENRIQUE OCAÑA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNIA», 18

220 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

De entre los escritores que sobrevivieron a los campos de exterminio nazi y plasmaron de manera literaria su experiencia, destaca por su profundidad la obra del escritor y pensador nacido en Viena, Jean Améry. Emigrado a Bélgica, miembro de la resistencia, torturado y recluido en Auschwitz, Améry vivirá en Bruselas tras la liberación. Sin embargo, para este pensador no habrá consuelo y no logrará sobreponerse a la circunstancia de haber sobrevivido. Cuatro años antes de suicidarse Améry escribió *Lefeu o la demolición*, la novela-ensayo que ahora publica de manera impecable la editorial Pre-textos. El escritor buscó a través de la literatura una reconciliación imposible con la sociedad a la que culpó del daño que le había sido infligido. Su obra ensayística consagrada a su propia experiencia concentracionaria es una protesta contra el enmudecimiento y una exigencia a ser redimido por sus verdugos.

Sin embargo, *Lefeu* fue un libro que Améry quiso escribir por otros motivos. Uno de ellos era recuperar su viejo deseo de narrar historias; el otro, una tentativa de alejarse de su condición de escritor testimonial. Y ciertamente, en *Lefeu* se nos cuenta una historia, aunque el elemento biográfico vuelva a colarse en cada una de sus hojas.

La novela es un monólogo. «Cinq, rue Roquentin, es aquí donde tendrá lugar y se convertirá en una historia», escribe el escritor. Por que es en la miseria de una buhardilla situada en esta calle desde donde Améry hilvana la historia del pintor Lefeu. Los planes para remodelar París contemplan la demolición de la antigua fábrica donde habita el pintor. Tal como escribe Enrique Ocaña en ese necesario prólogo a la novela, «la historia de Lefeu nos cuenta no sólo la demolición de la sórdida buhardilla de un pintor de origen judeoalemán, antiguo miembro de la resistencia, exiliado en París, sino la ruina de su mundo y señas de identidad, incluida su memoria familiar, su relación de pareja, su confianza en el lenguaje y su vocación artística». *Lefeu* le sirve al escritor para situarse en el mundo y contra él. Existió un hombre prototipo del personaje y un atelier ubicado en una buhardilla. Todo esto lo cuenta el propio Améry en el apéndice

incluido al final de la novela escrito por el autor con la intención de volver a los orígenes de lo escrito. Pero, más allá del modelo real que pudo servir de inspiración, es importante retener el modo en que la implacable conciencia crítica de Améry trasciende la historia particular. La novela se eleva y una protesta de tipo moral va tomando cuerpo en relación con el olvido, el resentimiento, la conciencia del duelo, la esperanza de la restitución y la resistencia a la modernidad. Siempre el pensamiento de Améry fue noble y carente de artificios y su lenguaje preciso y justo. Pero es en esta novela de imprescindible lectura donde el lenguaje se emancipa del autor y se convierte en creación pura, hermosa y resistente. Decididamente *Lefeu* fue la mejor conclusión del hombre y del escritor.

Teresa Villarroya

Un amor agredolç

La capacitat fabuladora de Muñoz Puelles, que travessa ombres i arriba al cor de les pomes, ha confeccionat ara un plat literari exquisit que engalipa des del primer mos. L'última novel·la de Puelles despulla un escriptor amenaçat per una vida mediocre, on la foguera de la vanitat demana ser atjada a cada instant.

LAS DESVENTURAS DE UN ESCRITOR EN PROVINCIAS

VICENTE MUÑOZ PUELLES

COL·LECCIÓ «NARRATIVAS», 7

285 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2003

Al llarg de *Las desventuras de un escritor en provincias* intuïm l'«autonovel·la» d'un contador d'històries infatigable que hi recrea la vida desassossegada –ahora que calma– d'un escriptor a províncies que es debat entre el desig de crear una obra transcendent i la impossibilitat de viure de i amb ella. La recerca del reconeixement dels altres i la frustració de veure passar el temps sense haver trobat la recompensa dels lectors són el rerafons d'aquesta confessió novel·lada, que podríem titllar de dolç turment, el de qualsevol autor destinat a lluitar en solitari –a pesar de l'amor i de la comprensió familiar que envolten en aquest cas el protagonista– per la consumació d'una obra literària de «prestigi», d'aquelles que duren un temps considerable als aparadors de les llibreries. Immers en el desassossec de la creació literària, condicionat per unes muses capritxoses

—o simplement per la falta de concentració— i pel reclam de dedicació constant, quasi exclusiva, que suposa aquesta tria personal de consagrar l'existència a fabular, Mariano Marco Vallés, el personatge central, ha decidit no renunciar al sacrifici de novel·lar la vida, encara que en ocasions aquesta s'oblidi d'ell o ell de viure-la.

A través de Mariano, Muñoz Puelles ens captiva amb una atmosfera familiar de veus melodioses i reconfortants, si bé aquest univers de dolçor serà alterat intermitentment per la tensió creadora, fins a esdevenir agre dolç, tot fent perillar la pau i la tranquil·litat de la llar. Al bell mig d'aquest escenari, la figura d'una dona pràctica, coratjosa, companya imprescindible i «renunciadora», ret homenatge a un esperit de sacrifici, que ben mirat, més que honor, és una creu ben pesada de carregar.

L'esma de madurar, d'assumir aquesta tria personal i d'harmonitzar-la amb les responsabilitats familiars, és, sens dubte, el que fa de Mariano un personatge reeixit i convincent, un *tipo* digne d'admiració, entranyable, que ens fa oblidar la seua tendència al plany i el seu reclam continu d'atencions, propi, insinua ell, d'un novel·lista.

L'autoironia i la voluntat personal sostenen aquesta història, on els alts i

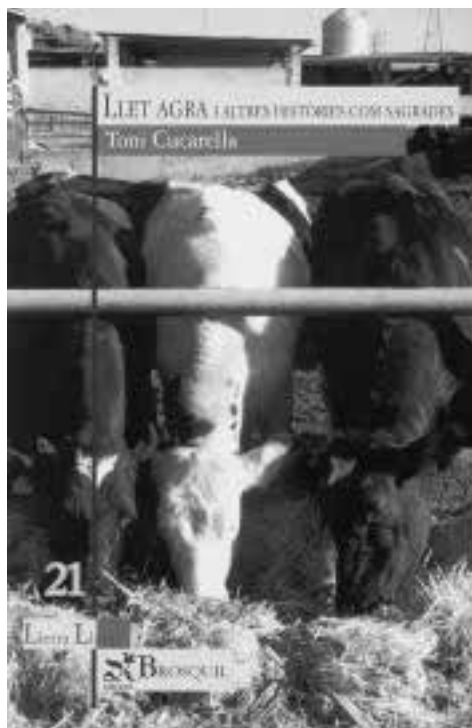
baixos d'ànim i els canvis d'humor de Mariano són compensats per petites victòries: des de la més quotidiana —un passeig, un moment de tendresa amb els fills o un instant de passió íntima— a les satisfaccions professionals —els premis i els projectes— i que, totes ple-gades, empenten la vida d'aquest escriptor a províncies. En els moments més angoixants, que no en falten, Mariano —que ja fa temps que s'ha des-cuidat físicament— sap que, a més, corre el risc de perdre el contacte amb la realitat, sempre obnubilat pels deliris de l'escriptura, i reflexiona sobre las «razones perversas que llevan a un ser humano a convertirse en escritor, en contra del sentido común de su propia salud y la de los suyos». Llavors, pensa que aquest seria «un argumento excelente para otra historia». Doncs, efectivament, ho és.

Lourdes Toledo

De l'antic Israel a la Xàtiva actual

Llet agra i altres històries com sagrades aplega un seguit de narracions, algunes d'inèdites i d'altres que ja havien sigut publicades, que tenen com a elements de connexió l'univers literari de l'anomenada «Història Sagrada» i un humor crític i càustic.

LLET AGRA I ALTRES HISTÒRIES COM SAGRADES

TONI CUCARELLA

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 21

103 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Es pot ben dir que en Toni Cucarella és un escriptor veterà, i no ho dic per l'edat sinó pel bon ofici que demostra com a narrador, ja siga com a corredor de fons (amb les seues novel·les) o de distàncies curtes (amb els seus contes). És gat vell, autodidacte i treballador, i coneix a la perfecció el funcionament de tots dos gèneres, per això no els confon, i per això mateix les seues novel·les no ens sonen a contes allargassats ni els seus contes a novel·les frustrades. Dic això perquè són massa els exemples d'escriptors que encara conceben el noble art d'escriure contes com si foren mers exercicis preparatoris d'una novel·la futura, que entenen la narrativa breu com una mena d'escalfament previ destinat a mantenir-se en forma literàriament abans de fer el gran salt i enfrontar-se al gènere per excel·lència: la novel·la. Aquest, com ja he dit més amunt, no és el cas d'en Toni Cucarella, i en són una boníssima prova les narracions que aplega sota el títol entre burlesc i sarcàstic de *Llet agra i altres històries com sagrades*.

El crim fratricida de Caïm; l'heroica Judith, la decapitadora; Llätzer el ressuscitat; Tomàs l'incrèdul o Zacaries el mut, pare de Joan el Baptista, són algunes de les històries bíbliques que inspiren la gran majoria de les narracions d'aquest recull. Però no es tracta d'un simple exercici de mímesis que reproduïx fidelment

algunes de les històries de la mitologia judeocristina més conegudes, sinó d'una revisió singular i desmitificadora. Cucarella les pren com a matèria primera, com a base sobre la qual assenta la seua bastida. Tot i que sé que correré el risc de caure en un tòpic, es pot dir que són el mitjà que li permeten arribar a un fi molt diferent de l'original, totalment oposat a aquella finalitat primigènia que pretenien assolir quan van ser escrites. El seu interès, ho torne a repetir, no és copiar (els plagiadors, avui dia, ja no obtenen el reconeixement de què gaudien en l'edat mitjana), sinó que la seua intenció és aprofitar els coneixements del lector sobre el tema en qüestió per tal de capgirar-los amb mestria i humor. Tot plegat es converteix en una mena de joc literari en què l'autor es proposa de trencar una vegada i altra les expectatives de lectura del lector esventrant-nos amb un gir inesperat el guió de la història que coneixem per tradició o per altres lectures. L'estratègia és tan senzilla com efectiva. Els personatges i les situacions que reconeixem de bestreta són sotmesos a una reinterpretació que ens obliga a prescindir dels coneixements previs i a bescanviar-los per una visió particularment irònica del món bíblic: la visió que ens proposa l'autor.

Sergi Verger

Biografia literària d'un romàntic

Aquest volum aplega textos autobiogràfics de De Quincey centrats en les seues relacions amb Coleridge, Southey i, sobretot, Wordsworth. En conjunt és una miscel·lània de retrats, anècdotes, consideracions crítiques i morals, i descripcions dels paisatges de la regió dels llacs on De Quincey va viure durant molts anys.

MEMORIA DE LOS POETAS DE LOS LAGOS

THOMAS DE QUINCEY

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 18

SELECCIÓN, TRADUCCIÓN I NOTES DE JORDI DOCE

384 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Thomas de Quincey va nèixer a Manchester el 1785 i va morir a Edimburg el 1859. La seua producció literària s'inicia, sobretot, amb la publicació, en forma de llibre, el 1822, de les *Confessions d'un anglés fumador d'opi*, l'obra que el va fer famós i per la qual, encara avui, és més conegut. Llevat de la novel·la gòtica *Klosterheim* (1832), els treballs d'aquest escriptor aparegueren en diferents revistes, com ara, *De l'assassinat considerat com una de les belles arts* i *Els últims dies de Kant*.

La seua activitat literària va coincidir, a partir de la dècada dels vint, amb una vida plena de dificultats morals i econòmiques. Com recorda Jordi Doce en el pròleg, «Hasta los treinta y cinco años, De Quincey se nos muestra como estudiante timorato y ocioso rentista, inmerso en sus libros y dedicado casi en exclusiva a la causa literaria de Wordsworth. Después, a partir de 1821,

fecha de su partida de la región de los lagos y posterior traslado a Edimburgo, su vida se convierte en un constante peregrinar de redacción en redacción en busca de una seguridad económica que solo conocería en la vejez».

La segona etapa és la que es troba especialment associada pel públic a la figura i la vida de Thomas de Quincey. La primera, en canvi, ha quedat més a l'ombra, marginal o, fins i tot, ignorada. Tanmateix té una importància decisiva. L'obra que ara presentem, la *Memoria de los poetas de los lagos*, té el valor de fer-nos conèixer les primeres dècades de la vida del seu autor. Aquesta autobiografia està centrada en la seua relació amb Wordsworth, així com amb Coleridge i Southey, que vivien a prop d'ell, en la regió dels llacs, per la qual cosa que es va parlar de l'escola poètica dels *lakistes*. De Quincey, instal·lat com ells en aquell lloc des de 1807 i on va viure prop de quinze anys, va tenir l'oportunitat de conèixer amb ells. En el relat autobiogràfic que ens en dóna, diu, però, que és un error parlar d'una «escola». «Es falso –diu– que los tres poetas se habían congregado allí por un conjunto de ideas sobre la literatura y, en especial, sobre las verdaderas funciones de la poesía». Al contrari, per a ell no hi havia res de comú, i no sols pel

que fa a les seues idees estètiques, sinó també pel que fa al caràcter de cada un d'ells i a les seues formes de vida. Tant és així, que hi va haver distanciament entre ells i finalment ruptura.

La *Memoria* inclou articles que van ser publicats entre 1834 i 1839 en una revista escocesa. De la relació que va mantenir amb els tres poetes, de Quincey en fa apunts biogràfics, retrets, presenta escenes viscudes amb ells i observacions sobre el seu caràcter o la seua obra, recorda anècdotes. En resulta no sols una visió directa d'aquests personatges, sinó una memòria dels costums i una descripció dels paisatges d'aquelles contrades, tot ben barrejat amb les consideracions que fa des d'una situació ja llunyana, quan les escriu. De més a més, aquests articles es poden considerar, tot plegat, com una estampa de la vida literària britànica.

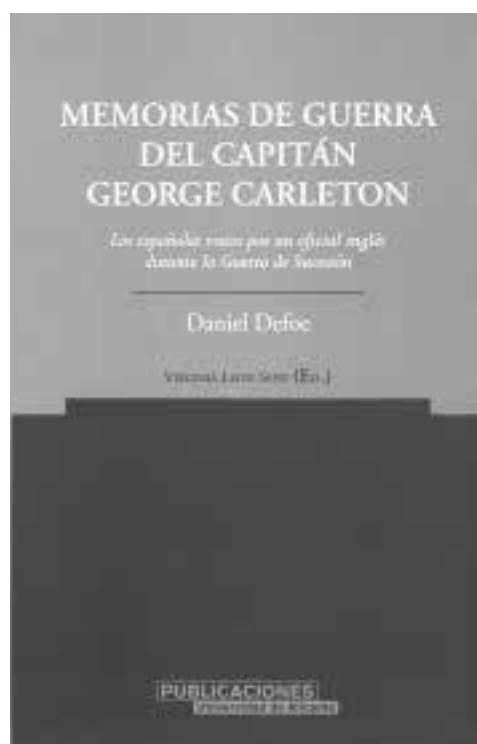
Ara, hi ha en el llibre, com un *basso continuo*, la nota amarga, ressentida de De Quincey amb Wordsworth, al qual va admirar i adorar molts anys abans de ser reconegut pel públic, sense haver trobat altra cosa que l'orgull i el menyspreu del seu ídol.

Josep Iborra

Viajeros ingleses por España

Trabajo de la profesora de Historia Moderna, Virginia León Sanz en el que se comenta y sitúa el libro de Daniel Defoe sobre diversos episodios de la Guerra de Sucesión española en la que intervinieron las tropas británicas. En el texto se analiza la visión que el autor de *Las aventuras de Robinson Crusoe* da de la España del siglo XVIII.

MEMORIAS DE GUERRA DEL CAPITÁN GEORGE CARLETON.
LOS ESPAÑOLES VISTOS POR UN
OFICIAL INGLÉS DURANTE LA GUERRA DE SUCESIÓN
DANIEL DEFOE

ESTUDI PRELIMINAR DE VIRGINIA LEÓN SANZ
TRADUCCIÓ DE JAIME LORENZO MIRALLES

UNIVERSITAT D'ALACANT, ALACANT, 2002

Memorias de Guerra del Capitán George Carleton se inserta dentro de la tradición literaria que iniciaron una serie de viajeros románticos ingleses por España y que ha continuado hasta nuestros días con libros y estudios sobre nuestro país, nuestra literatura y nuestra historia, todos ellos, por supuesto, de distinto jaez y talante, pero sin lugar a dudas valiosos en cuanto a la visión que los británicos ofrecen de España y de los españoles.

El libro publicado por la Universidad de Alicante es fiel a la tradición británica en lo que a libros de viajes se refiere. Si hay algo que llama la atención en estas memorias no es tanto la detallada relación y pormenores sobre la campaña y acciones del ejército británico durante la Guerra de Sucesión española, sino la precisión con la que el autor describe lugares, personas y anécdotas que reflejan el carácter y la idio-

sincrasia del pueblo español de la época. Según el amplio y completo estudio preliminar de la profesora de Historia Moderna Virginia León Sanz, llama tanto más la atención, el hecho de que el autor de estas memorias se sirviera de otros escritos y anotaciones, y utilizara como recurso para escribirlo la personalidad del capitán George Carleton. En efecto, Defoe utiliza otros textos y los recuerdos que guardaba de un viaje de juventud a España para realizar este trabajo al que algunos estudiosos se refirieron como auténticas memorias de un capitán del ejército británico. Daniel Defoe muestra una vez más con este libro su sagacidad y habilidad para presentar hechos históricos desde la imaginación.

Para el lector valenciano llama especialmente la atención las descripciones que hace del paisaje de nuestra Comunidad y de poblaciones como San Mateo, Vinaroz, Castellón, Oropesa, Valencia, Denia o Alicante. Resulta curioso como después de halagar la belleza de las mujeres valencianas, explica con todo detalle una anécdota en la que se vieron envueltos dos oficiales británicos al intentar seducir y escarparse con dos monjas. Defoe cuenta, como era habitual en la época que oficiales y caballeros se pasearan por los

locutorios de los conventos para distraerse ellos y las monjas con conversaciones inofensivas y se muestra sorprendido ante la brutalidad del castigo al que se condena a las mencionadas monjas, por las que el general británico tuvo que interceder para que no murieran emparedadas.

No cabe duda de que *Memorias de Guerra del Capitán George Carleton* es un libro con especial interés, no sólo por su carácter histórico, sino también por su valor literario y de documento curioso acerca de las costumbres de nuestro país. A la vista de estos escritos sorprende con agrado la evolución y los cambios sufridos. Al margen del estudio preliminar, fundamental para la comprensión de este texto, el lector amante de los libros de viajes disfrutará, enormemente, al adentrarse en estas páginas que nos descubren numerosas anécdotas sobre nuestra historia, nuestro paisaje y el carácter de los españoles en otro tiempo.

Lourdes Rubio

A vuelo de pájaro

Señor Ruiseñor, el último libro de José Viñals, es mucho más que un simple epistolario. Se trata de una obra de vanguardia que constituye, al mismo tiempo, una fuerte apuesta por renovar el género y un ejercicio de reflexión acerca de la obra del autor.

SEÑOR RUISEÑOR

JOSÉ VIÑALS

142 PÀGINES

EDITORIAL GERMANÍA, ALZIRA, 2003

«No hay libro que no encierre un contralibro, que es su reverso» escribió Jorge Luis Borges hacia 1937. El caso de *Señor Ruiseñor* del poeta argentino José Viñals (Editorial Germanía, 2003) podría ser la excepción que confirme esa regla. Escrito a la manera de un epistolario, este «trabajo muy precioso e inclasificable» –en palabras del autor– se trata nada menos que del perfecto contralibro de todos los epistolarios. En él, cada una de las leyes del género se encuentra violada, trasgredida y, de algún modo, hasta superada por una estructura y un discurso innovadores.

A lo largo de sus 142 páginas, esta obra combina ficción y realidad de un modo muy sutil. Un personaje llamado Blas, que recuerda en muchos de sus rasgos al propio Viñals, es el encargado de redactar y enviar las misivas a los colegas del poeta. Entre ellos se encuentran Is-la Correyero, Guillermo Fernández Ro-

jano, Antonio Gamoneda, Jorge Riechmann y Juan Carlos Mestre, es decir, parte importante de los actuales poetas vanguardistas españoles. En una entrevista concedida a la revista *Periscopio Digital*, el autor explica que el protagonista es un «personaje primitivo», «un hortelano (...) que escribe porque él eventualmente también querría ser escritor, aunque no lo es». Pero la mejor explicación la brinda el propio Blas cuando dice: «...yo, en mi realidad, tengo el vicio justificado de la impertinencia de las cartas o, dicho de otro modo, el vicio de escribirlas a mis amigos y no amigos que me pasan por esta cabezota o tal vez por el alma misma de los momentos o de mi escasa eternidad de vejez».

La contracara de Blas es el Señor Ruisñor, el destinatario de la mayor cantidad de cartas. Este personaje imaginario es mostrado por el autor como «el sustrato del poeta», una especie de idea platónica que persigue el hortelano en su carrera por hacerse escritor. Paradójicamente, ambos personajes no son tan distintos como a primera vista parecen: cada uno por separado y los dos en conjunto revelan las facetas más íntimas de Viñals. Su pasado de campesino en el pueblo argentino de Corralito, de hombre rústico que una mañana

sintió «el impulso de ser poeta» quedan patentes en la realidad y las ambiciones del primero. Mientras que el escritor consagrado que ama su profesión y todo lo que ella le depara se encuentra encarnado en el segundo. Así, de una manera tan sutil como original, la relación de uno con el otro (o quizás, la presencia de uno en el otro) es el resultado de una conversación que ensaya el autor con su propio pasado, un complejo trabajo de reflexión en el que el poeta examina su producción bajo la luz de su madurez.

Lucas Rodrigo

L'home, la terra i el poema

En l'últim poemari, Alexandre Navarro (Nàquera, 1972) aposta pel vers meditat i contingut, per la sentència breu, el poema condensat i una rima cercada. Tres components s'hi combinen màgicament: l'existència humana, la terra que aquesta habita i la poesia com a fet cultural.

Navarro és un escriptor seduït per la vida, capaç de convertir en poema un viatge per ciutats italianes, però també un berenar sota l'ombra de les figueres de la serra Calderona, un matí de treball a l'hort, o la dolça reflexió arran d'una lectura indeleble. Al llarg de la seua trajectòria hem estat partíceps de les passions i dels desenganys d'un escriptor que madurava acompanyat d'un paisatge, d'una cultura i d'una realitat social necessitades encara de molts defensors. Aquest poeta «xerraire», però, s'ha tornat ara més contingut, d'una reversa que no és avara, sinó una certa prudència que el mena a mesurar allò que vol compartir amb els seus lectors i lectores. Home de poble i del poble, enamorat dels detalls vitals més ínfims en qualsevol dimensió humana, a través de la seua obra, o qui el coneix, sap que Navarro viu amb la necessitat irrefrenable de conèixer millor els nostres avantpassats. Per a aquest autor l'admiració i la intriga davant la humanitat –acompanyades d'un dels grans misteris i alhora certes per als humans: el pas del temps i la fugacitat de la vida– són subjecte i objecte poètics. I si deixar d'existir ha condicionat des de sempre reflexions i contemplacions filosòfiques i literàries, en aquests versos tornem a trobar-nos hi: «El nostre destí ha de ser qualque d'aqueixos ports:/ tan

LA PART DEL CENTAURE

ÀLEX NAVARRO

PREMI DE POESIA CIUTAT DE VILA-REAL 2002

COL·LECCIÓ «POESIA», 22

70 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

somiats, tan perfectes, tan desconeguts ja».

Una altra inquietud constant en *La part del centaure* és l'amor

–«l'eterna provisionalitat de l'amor»– com encertadament ha escrit Josep Vicent Frechina en el pròleg. Ara i aquí Navarro indaga sobre la senzillesa imperceptible de l'instant amorós, quan la ment s'omple de la imatge i de l'aroma de l'ésser estimat en un goig únic i passatger: «Bri i aroma, associabilitat del pensament: almenys això ha estat meu, i no ho sabràs mai». La fugacitat humana mobla –sens dubte– els versos més bonics d'aquest poemari. Paren atenció, si no, a aquesta oda: «He estimat molt la vida,/ ara que forme part i empelt del vent inaudible/ com un bocí frenètic i del tot ja humil/ d'aquest tant a imatge i semblança del qual,/ jo home, sóc fet. La meua tosca religió/ no reconeix altres indrets, altres mesures./ Com els fragments dissolts, com les línies/ mai més unides, perduraré en la pols». El poder de destrucció del temps davant la fragilitat humana és, si vostès volen, un dels temes més recorreguts pels genets de la poesia, però poc importa quan és per trobar-nos amb poemes com: «Laurana, L'ahir i Post Mortem», fruit d'un treball de lectura, recerca i lentes passejades per un dels racons més bonics del nostre país.

Lourdes Toledo

Allò que ens ha volgut negar la vida

Bressoleig a l'insomni de la ira –llibre per on navega, madura i esmolada, la veu poètica de Maria Beneyto– és també l'ocasió de celebrar els cinquanta anys transcorreguts des del seu primer poemari en català, *Altra veu*, i el goig de «viure per a contar-ho».

BRESSOLEIG A L'INSOMNI DE LA IRA

MARIA BENEYTO

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA» 50

63 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Tal com l'autora apunta en unes paraules que encapçalen l'obra, aquest llibre és «tot un aniversari, una petita commemoració. De la xicona que començava a ensopegar amb la poesia (*Altra Veu*, 1952) a la dona ja massa viscuda que hi entropessa encara (...)». Els versos de *Bressoleig*... palesen el temor i la ràbia humana, a certa edat, d'haver perdut moltes coses pel camí i suposen alhora una empenta vers la lluita per no perdre l'esperança d'entendre i la força d'exercir el nostre dret de parlar, de tant en tant, en veu alta: per lamentar-nos, per demanar justícia, o simplement per fer ús de la paraula, en treure del més profund aquesta «mena de resposta irada del temps i la vida viscuda»—a què es refereix Beneyto.

Parlem de la resposta d'una dona forta, fornida d'experiències vitals, que ha travessat temps ingrats, plens de silencis densos i esperes llargues, sempre d'una avantsala estant, on a penes si s'endevi-

nava cap porta oberta. Així és el crit poètic de Maria Beneyto, compromesa sempre amb la llengua i la cultura del seu país, des de la trencadissa i relliscosa finestra del bilingüisme indefugible d'aquells temps. Un estat lingüístic –com va escriure Joan Fuster– «incòmode per a la societat (...) dolorós i nociu per al propi escriptor que el practica». Com apaivagar la ira –sentiment tan humà com l'amor o la tendresa– després d'haver estat espectadora de tantes injustícies? insinua Beneyto. Trobar la manera és, doncs, la raó d'aquests versos que, en passar comptes, eleven la veu silenciada en queixa i brollen com un consol seré, davant del dolor i de la injustícia de moltes vides malaguanyades. Per a rebel·lar-se contra totes les existències indignes, mancades de respecte, arriben aquests poemes. I és que assumir allò que som i el que ens ha pertocat mal(viure) ens garanteix la pau i la llibertat que l'enveja amenaça de robar-nos: «I no et queixes si uns altres tenen massa/ de tot, que aqueixa càrrega excessiva/ tu no l'hauràs de suportar, i alhora/ pots caminar de cara al vent més lliure». D'això ens parla Maria Beneyto: d'acceptar el camí traçat sense renunciar al més petit bri d'esperança, amagat darrere de qualsevol instant, o de la més dolça revolució: «Accepta l'ai-

re/ que entre tots respirem,/ i accepta, sí, també, que no sigues/ el que voldries ser./ Roses vindran que vulguen concedir-te un pètal, un potser/ de la seua flai-ror i el seu miracle. De moment, no t'angoixes/ i no demanes més».

Fer les paus amb els records per viure en calma –si és possible– en aquells «dies / per a fugir del seu alé a misèria/ i amagar-se al record, que és una illa/ transformable i elàstica, segura» i anar amb cura en demanar comptes dels nostres actes, si «ets naufrag al teu compte i risc». Ja que només «Resistent, i lluitant amb la vergonya/ de ser supervivent i voler ser-ho», hom aprén a viure per no oblidar-se mai de com «traduir a flor el que maig dóna de claror excessiva».

Lourdes Toledo

Huésped solitario en la ciudad hostil

La condición humana, marcada por el tiempo, el pecado y el exilio –como anuncia la cita de V. Holan– y la relación entre realidad y ficción son dos temas centrales del último poemario de José Emilio Pacheco (Ciudad de México, 1939), reciente Premio Octavio Paz 2003.

EL SILENCIO DE LA LUNA

JOSÉ EMILIO PACHECO

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 616

196 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

A veces, para hablar de un libro hay que hablar de una misma leyendo ese libro (es lo que siempre se hace, ya saben, sólo que a menudo de forma disimulada). Aquí lo haré sin ambages.

Cuando abrí *El silencio de la luna*, tras la cita de Erich Fried –«*De quien te dice: tengo miedo,/ no dudes./ De quien te dice que no duda,/ ten miedo*»– (que luego he comprendido hasta que punto es oportuna, pues representa en cierto modo el libro de Pacheco, su reflexión moral y su mundo de contrastes y opuestos que se necesitan y enfrentan a la vez), comenzó un desfile de poemas que no llegaban realmente a tocarme (o yo no llegaba a ellos): trataban del poder, de la *civilización*, de la guerra y de otras cosas, todas muy humanas, todas cosas que nos interesan siempre porque siempre han estado ahí y ahí siguen: dictadores y oprimidos, invasores y vencidos, violencia, injusticia, terror. Pero aunque

algunos textos me gustaban (los juegos de palabras de *Adán al revés es nada*, la ironía de *Un reo bendice a Torquemada* o las concepciones de la vida como drama inútil, como fracaso, como naufragio, de otros poemas) los más me resultaban fríos y secos o de una denuncia casi ingenua, como *Tablilla asiria*, *Obediencia debida* o *La derrota*; y otros, pocos, definitivamente no me entraban. Hizo falta llegar a *De paso* y *Los emigrantes*, con párrafos en prosa en vez de versos, para apreciar un tono sobrio y hondo, para envolverme en ese tono austero y darme cuenta de que, de una u otra manera, estaba presente en todo el libro. A partir de ese momento la lectura cambió y yo fui otra, una que de pronto disfrutaba de los versos de José Emilio Pacheco, reconocía los juegos de lenguaje, la precisión de la palabra limpia de retórica: «*El mañana/ vendrá como quiera y sin miramientos.// Sobre todo sin miramientos*».

En la segunda y tercera partes encontré joyas sobre el tiempo y el olvido, la ficción y la realidad (*Ocaso de sirenas*), la conciencia –ese interior revuelto y contradictorio (*La noche en blanco*)–, la vida –continuo cambio– y la condición humana, no tan alejada de la ostra, el gallo, el erizo de mar, la hormiga o la mosca, cada cual aportando su ma-

tiz: ceguera e inconsciencia, presunción vana, soledad y martirio, incertidumbre, fugacidad. El libro se cierra con la sordidez del circo, donde domador, trapealista, payasos, mago, fieras, pulgas, contorsionista y seres deformes representan la función de la vida.

Quiero acabar mencionando dos textos que, por motivos distintos me han tocado especialmente: *Gatidad*, por la protagonista –una gata «*que exhibe en su gastada pelambre/ toda clase de cruces y bastardías*»– y la moralidad: «*Dice la gata a quien entienda su lengua:/ Nunca dejes que nadie te desprecie*». E *Impugnación del filisteo*, donde el humor golpea implacable al crítico y al artista: aquél es insensible, inculto, de gusto estrecho, incapaz de apreciar el arte... pero es que el arte es la canción que tañen las moscas con sus alas. En el mundo opaco, lleno de exilios de José Emilio Pacheco, «*la figura del huésped solitario en la ciudad hostil resume el paso por la vida*».

Arantxa Bea

El que em crema les paraules

Encara una olor arriba en un bon moment: cinc llibres de l'autor de Vinaròs, premiats i publicats, número redó que vol tancar un cicle. Perquè d'aquest volum, solament el títol, o el títol sobretot, enllaça amb la trajectòria anterior; reprén l'inici i clou el cercle.

ENCARA UNA OLOR

JOAN-ELIES ADELL PITARCH

PRÒLEG DE LAURA BORRÀS I CASTANYER

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM VALÈNCIA DE POESIA 2002

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 51

75 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Joan-Elies Adell va començar a escriure poemes molt abans de publicar el seu primer recull *La matèria del temps*, guanyador del premi Gabriel Ferrater de Tarragona l'any 1994. Estudiàvem filologia a la Facultat de València a finals dels anys vuitanta i ja s'assajava en aquesta tasca de versaire, llavors massa influït encara per la teoria del llenguatge, la semiòtica i altres artificis poc lligats, al meu parer, llavors, amb l'*ars poètica* més estricta, si algú sap què vol dir això. Recorde que ell escrivia sense acabar-se de creure que escrivia, com qui fa la lletra d'alguna cançó, com qui evoca algun passatge de la nit a ciutat, com qui...

Els anys han deixat damunt les paraules d'Adell una petjada com la que deixa el temps en els bons vins, que milloren quan envelleixen. I en això crec que tothom que ha llegit la seua obra, hi està ben d'acord. Fins i tot podria afegir que aquells assaigs de reflexió

teoricopoètica han germinat i el fruit no és dolent, ara. Parlem d'un cicle que s'acompleix i ateny el punt àlgid: l'aroma original, el perfum que seduï el poeta, la flaire que el féu retenir unes poques paraules... encara hi és amb força, insistent reclam, després d'una ja interessant trajectòria. I la resta, una nova alenada de poesia ens arriba de la seua mà i ens sorprén. Sobta la forma del vers, la cadència que predomina en tots els textos, aquest decasíl·lab que s'escarra per donar-nos el mot últim al vers següent: «Faces el que faces, no et bastarà / aquest món. Hauràs de defugir els símbols». O també el contrari, és a dir, inicia la idea al final del vers per completar-la al vers següent, aparentment improvisades: «Un món / on vas aconseguir d'ésser feliç». Dos exemples no en són prou. Una lectura atenta i pausada ens provoca aquest efecte.

És el contingut, però, el que atrau més de la poesia d'Adell. El poeta s'emmiralla en els mots, s'hi enlluerna i esdevé manobre i tècnic amb el llenguatge. S'hi estableix un *tête à tête*, entre home i poesia i ambdós s'embruten d'una mateixa dèria fins que troben el sentit final, si és que n'hi ha. No és fàcil parlar d'un llibre de poemes com aquest, fresc, nou, radiant per moments i, tanmateix, dens com un clàssic, pensat i

paït, madurat, envellit. Efectivament, Adell assaja encara la fràgil lletra d'una cançó o evoca un paisatge. Ara, però, el paisatge és la infantesa llunyana del poema «Camp de batalla», o quan vol dir atzar i temps es fixa en un detall concret, unes flors vermelles que el porten a transcendir. Flors, núvols, paper, un mateix, pas del temps, atzar... I les lletres ara dolent com una mar que es desdiu —els motius de la mar sempre presents, ara i adés, Adell!—, i pesen, i la seua durada s'ompli d'un enlluernador teixit o d'un sentit rugós; la calligrafia és, doncs, quasi perfecta i finalment, les paraules cremen. Per això és que el poeta escriu.

Begonya Mezquita

El viatge constant

Elena Torres repassa amb lleugeresa un itinerari de recerca contínua del futur, que ens reclama una economia de l'oblit per tal de capbussar-nos al nostre univers sense excés de càrrega. El llibre obtingué el II Premio Paiporta de Creación Literaria.

EXCESO DE EQUIPAJE

ELENA TORRES

COL·LECCIÓ «CALABRIA DE POESÍA», 49

56 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2003

El temps, el seu pas que ens travessa i ens transforma, segurament és un dels temes que més fan cavil·lar les persones dedicades a la poesia. Però Elena Torres (València, 1960) no roman en un posat de passiva contemplació, sinó que connecta amb aquesta font per mostrar-nos la vida com un viatge improvisat en el que estem immersos. I al llarg d'*Exceso de equipaje* ens recorda que el viatge cobra el seu preu i els lligams passats esdevenen càrrega que no podem negligir: «Podrías haber ido / a cualquier parte. / Pero entonces, no lo sabías: / sobrevivir era tirar / momentos por la borda.» Aquest llibre ha guanyat el II Premio Paiporta de Creación Literaria en la seua edició de 2003. S'ha convertit així en el seté poemari publicat per l'autora des de l'any 1994, sense comptar les antologies en les que ha participat i, per tant, en una fita més d'una ferma dedicació a l'activitat poètica.

El llibre diferencia dos blocs sense títol, oberts amb citacions de la nissaga Parnerò, que comparteixen tema i impuls, però matisen la forma d'il·lustrar la necessitat del viatge. La primera part consta de vint-i-set que s'enceten amb la prevenció d'evitar els records superflus del turisme i buidar de passat les nostres maletes. Tot seguit ens presenta el desdoblament, l'estranyament que acompanya la perspectiva d'un mateix en la visió poètica. Des d'ací es llança a la introspecció, entre enyors, dubtes, recances i rampells de decisió que no amaguen la incertesa de la meta, si és que n'hi ha. Tot aquest camí és una via: personal, íntima, fins i tot aïllada, que Elena Torres sap disfressar amb senzillesa i adequació amb el paisatge d'una estació o d'un hotel, fent referència a vaixells, cotxes i avions per tal de subministrar-nos l'experiència, les absències i els sentiments segons l'ocasió. La segona part –dotze poemes– comença a la sala d'espera dels supervivents, «entre los restos de lo habitable», i allí ens mostra una persona més colrada, que resol els moments de cansament perquè està avesada a traslladar-se. Si abans calia comminar a l'abandó dels refugis fugaços, ara el subjecte dels versos es desenvolupa amb soltura cap al futur incert, assumint la deriva i les res-

saques, però també amb més capacitat de vivència. El contrast de la intimitat amb la desolació de la realitat provoca una doble reacció: la pròpia sensació d'exili on ha vingut a parar aquell desdoblament primerenc i l'assimilació de la insistència en la prova vital. L'autora planteja el viatge interior amb un llenguatge àgil i senzill i, encara que de vegades podria assuavir-se una mica la puntuació, ens ofereix un ritme pausadament fluid. L'escriptura també ens trasllada la lleugeresa adient per a continuar la nostra ruta, que no arriba a desfer-se de la memòria: «Pero tu insistes en guardar / los despojos de lo irrecuperable, / como el que emprende su regreso / con el botín del último fracaso.»

Eduard Ramírez

Habent sva fata libelli

De vegades un premi, un guardó, pot no significar res respecte d'un llibre; sols una casualitat o una anècdota en l'existència de l'obra, que –com diria Martí Domínguez, avi– viurà més enllà del temps i de les circumstàncies. Serà aquest el cas d'*Humus*?

HUMUS

MANEL RODRÍGUEZ-CASTELLÓ

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 53

PREMI EX AEQUO DE POESIA

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS DE BURJASSOT

69 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Derivem d'Algemés a Grenoble: Stendhal afirmà, i per escrit, que la literatura consistia en jugar a una loteria el premi gros de la qual resultaria ser llegit cent anys després. Els actuals lectors possiblement no ho podrem comprovar *in situ*, llevat d'algun que considere factible la possibilitat ja no d'una vida més enllà de la mort sinó d'un *magazine* literari ultraterrenal, possiblement dirigit per Chateaubriand. El regust, però, la sensació immediata que hom obté de la lectura d'aquesta obra de Manel Rodríguez-Castelló (Alcoi, 1958), flamant mig premi Vicent Andrés Estellés de Burjassot, és que l'autor ha abastat el punt càlid de la seua maduresa literària, de daurada tibantor, sense estridències, sense daltabaixos, sense caigudes de to, sense brusquedats. Aquesta poètica es mostra en un to sostingut, vigorós i impressionista. Rodríguez-Castelló féu la seua entrada al teatre d'operacions literàries a les aca-

balles dels anys setanta amb *La ciutat del tràngol* i ha continuat amb assiduitat la seua presència amb obres com *Esbós d'un cos* (1983), *De foc i danses* (1987), *L'acròbata dels ponts* (1989), *Matèria primera* (1993), *Erosions* (1994), *Ambaixada de Benialí* (2000) i una recent antologia titulada *Música dels sentits (tria personal)*, l'any 2002. *Humus* se'ns presenta dividit en tres parts: «Camps de l'extermini (cantata per a la ciutat futura)», «Ucronies» i «Insistències en la llum». La primera part repassa un temps desolat on, sota una aparença elegíaca i d'arrels corals classicitzants, es desenvolupa un clam punyent que reflecteix la tragèdia del segle, i que enllaçaria amb la potent veu col·lectiva a l'estil d'Estellés o Derek Walkott, des d'una perspectiva i amb resultats diferents, i que uneix per damunt del temps la sensibilitat del poeta davant la barbàrie: «la fam serà només i un silenci impensable / on eterna la mort viurà sense ulls i sense ossaris». Es tracta d'un reflex de l'espant que les recents guerres a Europa ha produït en les consciències dels escriptors i, entre els quals, els d'expressió catalana no han restat aliens al corrent continental en aquest aspecte: «Cruel voladissa de la memòria, / amarga mort d'Europa a Sarajevo!». En la segona part

del llibre, l'alcoià recupera algunes de les constants poètiques de la seua obra; així, revisita fragments del propi bastiment metafísic, que intenta transmetre al lector amb imatges que beuen de l'avantguardisme i alhora de l'intimisme de l'abstracció minimalista en el camp metafòric. Rodríguez-Castelló ha pretès traçar el camí entre el poeta i les petites coses, tot incloent-hi sengles homenatges a Ovidi Montllor i a Jaume Bru i Vidal. La tercera part, al seu torn, podria interpretar-se com un dietari líric d'arrels impressionistes, atesa la creació de paisatges, naturals o psicològics, que destil·la el viatge literari. Sense cap dubte, Manel Rodríguez-Castelló ofereix el bo i millor de la seua poètica amb aquest *Humus*, obra de maduresa d'aquest autor. El vell Terencià Maur ho definí agut: «Pro captv lectoris habent sva fata libelli.» En les mans dels lectors, doncs.

Alexandre Navarro

De projeccions

En *La memòria dels mots*, el poeta Ricard Ripoll projecta en diferents temps l'aprenentatge vital i intel·lectual adquirit al llarg de la seua vida. Una aprenentatge en el qual la paraula és l'eix i fonament imprescindible per a conformar l'home i el poeta.

LA MEMÒRIA DELS MOTS

RICARD RIPOLL

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 112

88 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Amb *La memòria dels mots* Ricard Ripoll va obtenir el Premi de Poesia Festa d'Elx 2002, un certamen important per diverses raons, tant de caràcter sociolingüístic com literàries, que avalen la seua trajectòria.

La primera objecció que caldria fer-li a aquesta obra és el seu pròleg, en el qual Ripoll ens ofereix quasi totes les claus per entendre el llibre, arrabassant-nos com a lectors el plaer impagable d'anar-les descobrint pas a pas, a través d'una o diverses lectures. Fins i tot ens lleva així la possibilitat d'equivocar-nos o de veure'n altres que fins i tot ell conscientment (però no inconscientment) no ha vist. Aquest petit problema té dues solucions. Una la dona eixe vici -altres opinen que és una virtut- que tenen molts lectors de saltar-se qualsevol pròleg estiga escrit per qui siga. L'altra la podria haver assumit l'autor o el mateix editor traslladant-lo a les darreres pàgines, és a dir convertint-lo en epíleg.

Així i tot, inicie l'article citant el pròleg, jo sóc dels que sempre se'ls lligen. Un pròleg que porta com a títol *Del caminar a la creació: per una autoficció poètica*, i que a més de donar-nos les claus esmentades intenta ser tota una justificació de la seua visió particular de la poesia i de la vida. Ripoll ens informa que el seu és un llibre sobre la

identitat, i en això com en altres coses estic d'acord amb ell. Dividit en tres parts: «Fragments del cos», on s'evoca el temps de l'adolescència, una època de descobriments i d'aprenentatge i de formació. «Els aprenentatges», que ens parla de les ensenyances rebudes que el configuren com a persona; una llarga llista d'autors: poetes, narradors, pensadors, cantautors, els noms dels quals donen títol a cada poema, on Ripoll intenta sintetitzar el que ha significat per a ell la seua obra, però de vegades també la seua actitud cívica i vital. I «L'est del teu cos», una projecció cap al futur de les coses apreses en l'adolescència i en la joventut, de les quals ens parlava en els dos primers apartats.

Manel Alonso

memòria

Poética de lo imposible

Kepa Murua (Zarautz, 1962) es autor de varios libros de poética inclasificable, entre ellos *Abstemio de Honores*, *Cavando la tierra con tus sueños* y *Un lugar por nosotros*. En 1966 fundó la editorial Bassarai y hace tres años la revista virtual *Luke*.

LA POESÍA Y TÚ

KEPA MURUA

COL·LECCIÓ «POESÍA», 2

134 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

«Ser poeta es hablar de lo imposible». Así comienza el último libro de Kepa Murua, *La poesía y tú*, publicado por la editorial Brosquil. El libro está dividido en siete partes en las que reflexiona sobre la existencia de Dios, la presencia de la felicidad, las fronteras de la verdad, la originalidad o la pobreza y, cómo no, sobre la poesía. Por ello este libro se constituye también en la formulación de una poética en la que Murua centra la dimensión de la palabra y el sentido de su discurso. Y ¿qué rumbo busca la poesía? Un camino disperso, según se aprecia, pues igual reflexiona sobre lo trascendente como aborda el equilibrio mundano de la cotidianidad. Tal vez por ello, la práctica textual de Murua es decididamente ecléctica, tanto que uno no sabe cómo asirse a lo que fluctúa en el límite de la sentencia y el verso, del aforismo o del poema.

La lectura de este libro impone un tempo sosegado, incita a paladear cada re-

flexión como un licor que debe madurar al ser contrastado con nuestras vivencias. Pura teoría de la recepción; pura invitación a ser completado en el otro: «poesía y tú» que avanza el título; aunque ese «tú» bien pudiera ser el desdoblamiento del propio «yo» del poeta. Eso sí, lo que queda claro es que no son hojas lanzadas al vuelo del naufragio; buscan la temeridad de quien ha de dejarse llevar por su deleite.

Hay también en este libro buenas dosis de observación filtrada por la solera de la experiencia, y de ahí el desencanto que tiñe los comentarios sobre la actitud del hombre frente a la sociedad y a la política que le gobierna. Y esta mirada aparece enderezada por una sinceridad que desemboca en un descontento que advierte de que «la poesía extrae de mí lo mismo que nos salva: el cansancio». Afortunadamente, existe el amor al que acude eliminando máscaras, desnudándose de tópicos y barreras, de tabúes crueles, de caídas en los infiernos y de mentiras.

Otro frente lo constituye una posición crítica y firme contra la codificación de la cultura, de la enseñanza y de la crítica literaria, lo que le sitúa en un estadio un tanto incómodo frente a sus amistades e, incluso, frente a un futuro por el que no muestra interés.

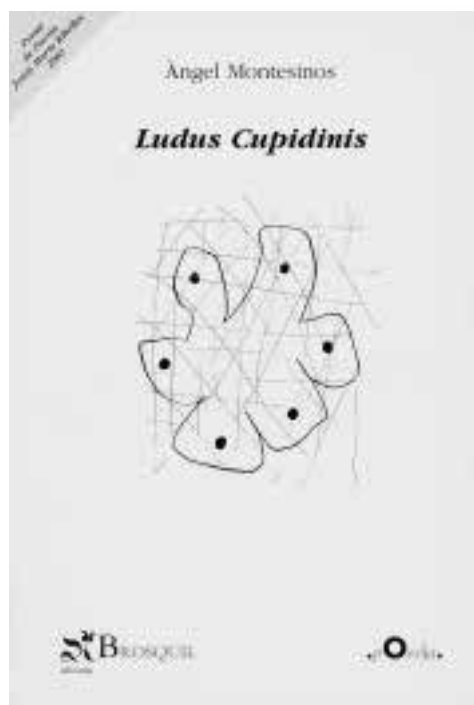
Asimismo, lo que aleja la literatura de Murua de la aridez de las máximas es la voluntad rítmica que a menudo fluctúa entre las palabras: «El poema es un pretexto para musitar el pensamiento», afirma el sujeto poético/narrativo. El ritmo viene determinado por la recurrencia temática (dios, tierra, hombre, sociedad, poesía, verdad), lo que lleva hasta los citados *leitmotifs*. La música, de la que destaca el silencio –lo que contrasta con la prolijidad manifiesta del libro–, obedece a la auténtica desnudez de las palabras y es allí donde reside el conocimiento, como en la poesía que «te exige la urgente lección de aprender y quedarte mudo».

En conclusión, Murua planta cara al día a día desde una poesía que le conduce a la extenuación –«somos sólo hombres / totalmente agotados», dice– y en su palabra viaja las dosis de la condena y de la salvación.

Pasqual Mas

Les proses d'un professor

Àngel Montesinos (València, 1959) publica *Ludus Cupidinis*, obra amb la qual obtingué el Premi de Poesia Josep Maria Ribelles 2002 de l'Ajuntament de Puçol. Es tracta d'un recull interessant i original de poemes en prosa on l'autor, en ocasions, cedeix al propi Cupido els diversos jocs de la vida i de l'escriptura.

LUDUS CUPIDINIS

ÀNGEL MONTESINOS

PREMI DE POESIA JOSEP MARIA RIBELLES 2002

COL·LECCIÓ «POESIA», 21

58 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Entre la primavera i l'estiu de 1990, Àngel Montesinos escriu els textos que componen *Ludus Cupidinis*, un assaig poètic que té com a eix temàtic la passió i el desamor, així com la perpètua adolescència amb què el sentiment amorós tny la vida de l'ésser humà, independentment de quina siga la seua edat.

«Desamar és dir el teu nom al revés i escriure de dreta a esquerra com una gelosia de no amar-te prou. És negar-se a fer un altre bes que no superarà l'anterior, que va morir com un naufragi contra la llinda rocosa del llavi. I l'amor ompli de fragància la boca fins que no et deixa respirar i es multiplica, es fa dur i és una cohesió com una celeritat perpètua, una cosa així com submergir-se en la mar salada i obrir bé els ulls i la boca, com un ventilador de somnis, i no parar de morir-se ni d'engolir».

Els jocs de Cupido que el poeta jove d'aquell temps atrapa en les seues proses

es recreen, molt d'ells, en l'escenari d'un institut d'ensenyament secundari, a mena d'improvisat i intencionat *locus amoenus*, on l'autor traspassa qualsevol tradició literària, no per escalf sinó per veritat.

Montesinos aporta a la seua particular escriptura una imatgeria que recorda en alguns aspectes el surrealisme, i en uns altres, el realisme màgic, especialment pel que fa al tractament de l'erotisme. «Imma Tendresa assistia puntualment a classe a les huit del matí després d'haver trencat l'alba contra l'espill negre de la nit. No era una flor, perquè una tija no la sostindria. No era un diamant, perquè el diamant talla el paper de vidre on viatgen la carícia i els peixos de l'aire».

«En aquella ocasió, en la meitat d'un acte solemne com és un examen, l'obesa Margarida va pessigar una castanya d'un jove d'ulls clars que botava la taula per encabir-se al seu lloc. Joventut, que n'ets d'indiscreta! No et preocupes, Margarida: el món i jo guardem el teu secret». «Aquell claustre de professors estava dividit en dos hemisferis. Damunt la taula, a l'hemisferi nord, hi havia una litografia múltiple de carasses de mula vella, dibuixades amb més pena que glòria, la veritat. A l'hemisferi sud hi havia sexes de dos tipus. Sexes del tipus A:

un nas amb bigot, i sexes del tipus B: una barba pensativa. Aquell claustre de sexes estava dividit en dos hemisferis. L'hemisferi superior dels sexes que pensaven que ho feien damunt, i l'altre hemisferi que vosaltres imagineu».

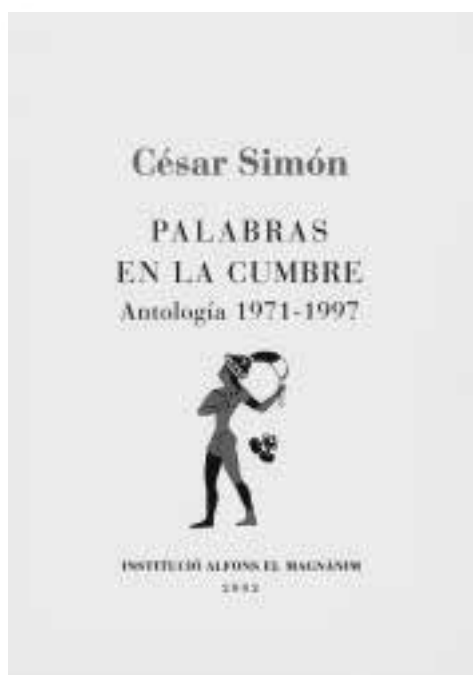
Sens dubte, es tracta d'un llibre dens, bastit de visceralitat líricament i prosaicament humana; de besos i de dolor; de desencants, de plaers i de decepcions. Un mural dels cossos, del desig i del desdesig, d'uns amors i d'un temps. Un llibre que es publica una dècada llarga després d'haver estat escrit, per a ésser descobert potser pel lector de guàrdia, com si es tractàs d'un professor en exercici de la mateixa funció. Entre la modernitat i el classicisme i amb el permís de Catul: «Odiava i amava. Quan havia llançat el punyal de l'odi damunt la pell nua de la blanca, tremolava i coneixia que l'estimava»

Marisol González Felip

Els cims de la paraula

El lector que torna a César Simón com el que tinga la sort de descobrir-lo sentirà que assisteix a una commovedora experiència fundada en una actitud moral i estètica independent de les convencions, que manipularà el seu present de lector immune.

PALABRAS EN LA CUMBRE. ANTOLOGÍA 1971-1997

CÉSAR SIMÓN

SELECCIÓ I PRÒLEG DE CLAUDIA SIMÓN AURA

COL·LECCIÓ «ANTOLOGÍAS DE POESÍA»

136 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM-DIPUTACIÓ DE
VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

Davant d'un poema qualsevol de César Simón (València, 1932-1997), a l'atzar, m'agrada imaginar la gran emoció que vaig tenir en llegir-lo per primera vegada. És una quimera que sempre m'assalta en alguns poetes. Davant d'aquesta recopilació, he trobat de nou que el primer poema m'ha esglaiat i m'ha transportat a l'emoció de la primera lectura. M'he trobat amb la pura i crua lectura dels versos, sacsejat potser més que no transportat. La lectura podria ser això sempre, aquesta empremta del buit en la memòria.

Sovint, la virtut de la poesia és que impel·leix al diàleg, a la complicitat, però en moltes ocasions, en César Simón, el lector no pot implicar-se fàcilment amb les paraules i resta com un espectador a la primera fila, mentre sent com creix en ell la consciència d'aquell món no exactament propi com a lector, aquella vida fora de si que el poeta expressa i l'espectador, o el lector, segueix

amb vertigen. Perquè la distància que hi ha entre el lector i el text no és necessàriament negativa, al contrari. Una relativa implicació és inevitable, però aquella vida que se'ns presenta no és exactament del lector, són coses del poeta, com és evident, però són els detalls que el poeta mostra, potser per desvelar-se'ls primer a ell, però també als lectors. «*Extraño es esto: yo*», diu el poeta, que comença per buscar en ell mateix. Així, el poema, en César Simón, ens imposa una determinada humilitat com a lectors, ja que no es tracta d'apropriar-nos el text en el millor sentit possible, s'hi tracta que és difícil la mistificació amb un autor tan radical, tan autònom quant als discursos morals i estètics a què estem acostumats. Però és una actitud tan ferma perquè la seua meditació indagadora s'ha practicat des d'una voluntat de recerca en l'ésser i amb un llenguatge que funda, desempallegat de qualsevol llast. Del vagareig per aquestes sendes, entre lliris i ortigues, des de la lucidesa a l'ofuscació, el poeta ens ha deixat una lírica amb un difícil encasellament.

Els temes recurrents dels quals genera aquesta poesia, o bé la poesia de què generen els temes recurrents simonians poden considerar-se perfectament típics, però ací el misteri que produeixen

és una permanent commoció. Temes, com ara la llum, el cos, l'ànima, la natura, el no-res, el vi, la casa..., cada un apareix singular com un món en aparença perfecte, però supeditat per fils invisibles a la plenitud de la vida, a la seua percepció i a la seua pèrdua. Així, la poesia de Simón sempre es mostra en el cim, elevada fins on les il·lusions humanes poden desitjar i alhora conscient que som éssers amb els peus a terra, entre les ortigues i la promesa del goig terrenal.

Des de *Pedregal* (1971) a *El jardín* (1997) l'obra de César Simón s'ha guanyat un lloc inqüestionable en la lírica hispànica, perquè està al marge de modes, immune, perquè és una poesia del present. Per això, l'excel·lent selecció d'ara contribuirà de segur perquè augmente aquest fet, que l'acompanyen els lectors.

Vicent Berenguer

Perfil en el espejo

Reinaldo Jiménez Morales (Almuñécar, 1969) es autor de los poemarios *O la sien sobre el lodo* y *Al paso volador de las perdices*, con el que consiguió el premio Emma Egea en Cartagena. Este maestro de Educación Infantil ha escrito para niños *Poecuentos*.

PAISAJES SOBRE EL AGUA

REINALDO JIMÉNEZ

8^É PREMI TAR DOR DE POESIA. CASTELLÓ DE LA PLANA 2002

COL·LECCIÓ «ANAQUEL POESIA», 68

43 PÀGINES

EDITORIAL AGUACLARA, ALACANT, 2003

De vez en cuando uno se encuentra con poemarios que le devuelven la esperanza en el lenguaje poético y en la profundidad de su limpieza. Este libro del granadino Reinaldo Jiménez abre el apetito e invita a conocer el resto de sus obras seguro de declararse devoto de una expresión tan sincera, tan desnuda y tan significativa. El magma léxico de sus poemas resulta abiertamente diáfano, pues toma la palabra de la naturaleza, del mar, del río, de las aves y de los árboles; todo habla en sus poemas como una voz que fluye y recupera, de manera especular, lo vivido. Aunque se trate de un espejo de memoria.

El agua y lo que en ella se refleja es tomado por Reinaldo Jiménez como una metáfora que alberga el sentido de lo sucedido, como un registro de acciones, de impresiones y de voluntades, como un cuaderno de bitácora que en cada una de sus páginas conservara escrita el acta de una vivencia. Con ello, Reinaldo Jiménez recupera una cita de Alessandro Baricco que abre el poemario y que antecede al primer poema que es también una poética y un avance de lo que nos espera, el camino rehilvanado por un sujeto poético que encuentra un lugar para mirarse y comprenderse: «Mira un hombre / paisajes de su vida sobre el agua» Aunque no siempre «sobre»; también dentro, y, por supuesto, como fru-

to del agua, como lo son las piedras que arroja el mar, pulidas por la experiencia del viaje entre olas, «lo mismo que la piedra: memoria de la mar / quizá seamos».

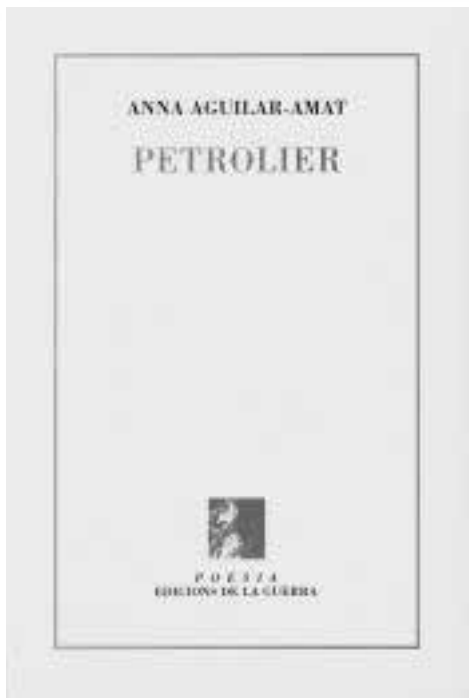
Los poemas se concentran en momentos muy puntuales y es a partir de la observación de donde crece el diálogo con lo acaecido. De un instante de observación, de visión, surge el «prodigio», «el milagro, su eternidad, la vida», que lo inunda todo de luz, de plenitud solar, del vaivén nutricio de las aguas.

Hay así mismo una fijación en el paso del tiempo que se delata en la plenitud del verano, en la llegada del otoño, o en los meses: marzo, noviembre, etcétera. Y se asiste a la sensación de que las variaciones de la luz pintan el mensaje de presagios. La luz, tanto si está presente como si se declara su ausencia «con su pesada sombra / de saurio entre las cosas», es algo más que un marco, pues dota al mensaje de virtualidad simbólica, de una plurisignificación que alimenta el verdadero peso sustancial del poema. Y de igual modo ocurre con el vuelo de las aves que marcan la flecha del destino, de los proyectos, de los deseos y de las vivencias. Como también con los árboles, las plantas, todo aquello que vive gracias al agua y en ella deja su impronta. *Paisajes sobre el agua* es sin duda un libro altamente recomendable.

Pasqual Mas

La vida a l'escenari

Els poemes d'Anna Aguilar-Amat (Barcelona, 1962) són converses íntimes sobre la marxa de la pròpia vida en companyia dels altres. De vegades poden detenir l'instant com «colibrís que beuen». D'aquesta aixeta quotidiana ragen dolls de poesia i de sentit.

PETROLIER

ANNA AGUILAR-AMAT

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 48

70 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2003

El títol d'una obra és el seu herald o per continuar amb els referents nàutics que el poemari proposa, el vaixell insígnia d'una flota de mons i mots que van entrant al port de la lectura després d'un llarguíssim viatge.

Hi podem passar, sobre els títols, de puntes, com sobre el nom d'aquella persona que t'acaben de presentar i que ja has oblidat, però tard o d'hora s'imposa la seua presència indeleble, la força concentrada de la seua fórmula, com si presentíssem que només ell, el títol, allà dalt, antesala d'un oceà de signes, nom inscrit a les portes del paradís, et fornirà la clau secreta per obrir la porta dels sentits.

Petrolier és un títol obert a múltiples suggestions inicials, ambigu a força de concret, que van enriquint-se amb el desenvolupament del drama poètic que ens mostra Anna Aguilar-Amat (en tres parts: «Primer acte», «Segon acte» i «Teló»). Els versos de Lehuda Anikhai que encapçalen la primera i última sec-

ció del llibre ens el revelen com l'autoimatge del jo líric d'uns poemes que tenen sempre un destinatari concret (el tu amant com a «interlocutor» preferent, el del fill i el de la filla, i fins el de l'Ícar mitològic) i que tracen un viatge per la pròpia vida-oceà d'una quotidianitat que s'expressa en la rica gamma de tonalitats que van de l'entusiasme al reconeixement de la derrota (o de l'amor al desamor, de la plenitud a l'absència). «Com un petrolier», heus ací la comparació central, destil·lada en la metàfora del títol, que ens avança l'autora. Un petrolier antic, de cos feixuc i cap petit, que al final del drama va perdent les paraules mentre s'enfonsa i pronuncia encara un darrer mot, «capità». Com una afirmació? Com un crit d'auxili? Fins ací el títol, que al capdavant resulta vagament indicador, ja que els poemes de *Petrolier* discorren per mars molt més amplis. El tercer poemari de l'autora (a llibre per any i premi: *Trànsit entre dos vols*, 2001, i *Música i escorbut*, 2002, en són els altres dos), premiat en el 2000, conté efectivament una proposta dramàtica en poblar-se de personatges i en adoptar un to eminentment col·loquial que es manifesta en certes estratègies discursives i en aspectes més concrets com el de la selecció lèxica. Poemes de llarg alè, de

fluxos de llenguatge, que es munten a partir d'una superposició vertiginosa d'imatges, aquests treballs d'Aguilar-Amat ens situen davant una inspiració sempre a punt de desbocar-se, que no costaria d'emparentar amb la dicció d'una Wislawa Szymborska. La imatge és, doncs, el veritable centre neuràlgic de *Petrolier*, però la seua força es veu sovint limitada per una certa descurança en els aspectes rítmics del poema i en la lleugeresa, una mica capriciosa, en la versificació. Salvat això, i algunes errades que enllegeixen l'edició, ens trobem davant un llibre corprenedor, suggestiu i intel·ligent. Just equilibri entre els guanys aconseguits i la potencialitat d'una veu femenina vigorosa que té al davant un ampli horitzó cap on navegar i desplegar-se.

Manel Rodríguez-Castelló

En los más de treinta años que han pasado desde la publicación de la primera versión en lengua inglesa de este libro –casi quince desde su primera edición castellana–, la fisonomía del regadío valenciano y de su historiografía ha sufrido cambios profundos. La misma Huerta Valenciana, eje central de este libro, está en vías de desaparición, como pone de manifiesto un corto recorrido por la zona. La importancia histórica de estos enclaves, brutalmente agredidos en las últimas décadas, y aún en la actualidad –caso de Campanar y de la Punta d'en Silvestre–, se puede apreciar en estas páginas.

La figura de doña Germana de Foix (1488-1536), última reina de Aragón, suele ocupar pocas líneas en los libros de historia. Vinculada estrechamente a Valencia, de donde fue virreina, su cuerpo reposa en el monasterio de San Miguel de los Reyes, a cuya fundación contribuyó. Vivió en un tiempo agitado pero magnífico, y su estudio no puede ni debe olvidar su entorno, su educación y su condición de mujer, unas circunstancias que se analizan en este libro.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

No se recogen aquí las ideas lanzadas para contribuir a responder a la pregunta ¿Qué nos queda de este primer liberalismo? Tal cosa hubiera merecido la pena, sin duda, pero el propósito de los responsables del Foro no consistía en contestar a esa cuestión, sino simplemente plantearla con la esperanza de abordarla en ocasión más propicia. Es preciso, antes, reflexionar con rigor sobre la revolución liberal, que en modo alguno fue –como demuestra la historiografía actual– un proceso lineal. Con este objetivo se convocó el Foro.

Con los últimos años del franquismo, la mano entreabierta de la censura permitió que a Aub se le fuese conociendo más en España, pero solo con la llegada de la democracia se ha podido dar a este gran escritor todo el espacio que su obra exigiría, y que está ya cerca de serle acordado. Esta obra toma como punto de partida la idea de que a Aub hay que explicarlo aún a un vasto sector del público, y particularmente a la gente estudiantil para la que no hay hoy disponible ningún trabajo de conjunto. Ojalá esta obra alcance de algún modo a cubrir, siquiera sea provisionalmente, esa laguna informativa.

A la recerca del tronc comú

Les històries nacionals, narrades des de finals del segle XIX, han servit per donar sentit a la construcció d'un sentiment de col·lectivitat per a molts dels països europeus. La cerca d'un passat, d'un origen ètnic comú, ha alimentat i construït diferents discursos nacionals al llarg d'aquests dos segles. En ocasions amb interpretacions diferents sobre l'origen i l'esdevenir nacional d'un mateix territori.

Pau Viciano, professor d'història de la Universitat de València, analitza les diferents narracions que la historiografia ha

fet d'un mateix fet i com les nacions han escollit i interpretat la història de diferents maneres segons les èpoques o les influències ideològiques del moment, per tal de construir unes identitats nacionals concretes.

Així, per exemple, en la construcció del nacionalisme francès s'han interpretat els fets històrics de manera que els diferents orígens nodriren discursos nacionals diferents. Per una banda, la França originada per l'aparició dels francs, un poble germànic convertit al catolicisme pel rei Clodoveu i identificat amb l'aristocràcia i la noblesa. Els francs havien estat els primers en construir un regne independent després de la caiguda de Roma i la seua dinastia havia configurat el sentiment nacional francès a partir d'aquesta tradició. A la França revolucionària de finals del segle XVIII i principis del XIX, el passat franc no podia englobar les classes socials que ara estaven composant el nou mapa de la societat burgesa. Les noves classes s'identificaven amb el passat gal. Una manera de fer front al passat franc, vinculat a la societat de l'Antic Règim i a la dinastia dels reis de França, era buscar en la figura de Vergincetorix (el guerrer gal que es resistí a la invasió romana), el símbol dels orígens de la nacionalitat francesa. Aquestes dues concepcions sobre l'origen de la nacionalitat francesa tenia una clara lectura social. Així,

DES DE TEMPS IMMEMORIALS

PAU VICIANO

COL·LECCIÓ «ARGUMENTS», 15

214 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

durant tot el segle XIX, els nostàlgics de la monarquia continuaven sostenint en la figura del rei franc Clodoveu l'origen

de l'esperit nacional francès.

A més del cas francès, aquest assaig fa també un especial esment a les discussions produïdes a l'Espanya decimonònica. La recerca d'un tronc ètnic originari com' motivà també part de les diferències entre la construcció del discurs nacional espanyol i el català. Per al filòsof espanyol José Ortega i Gasset, per exemple, la diferència entre els esperits nacionals de França i Espanya, tenien a veure amb les diferents qualitats i característiques dels pobles germànics que els havien ocupat a la fi de l'Imperi Romà i no pel diferent passat, gal i ibèric respectivament. Per als intel·lectuals catalans com Enric Prat de la Riba, les arrels iberes eren fonamentals en el procés de fundació de la nacionalitat catalana, com passava en el nacionalisme francès amb els gals. Així, el substrat ibèric, havia permès d'assimilar de manera original i creadora el llegat llatí, per donar lloc a la llengua i a la nació catalanes. Finalment, cal fer notar les reflexions de l'autor en les actuals discussions mantingudes al voltant de la insistència de bona part dels historiadors peninsulars en trobar en la història els recursos per a la construcció d'un discurs sobre la nacionalitat espanyola. Discussions que afecten també la configuració dels *currículums* escolars i de tot el sistema educatiu de l'Estat.

Pau Caparrós

A la deriva en un món convuls

Pasqual Mas, un dels escriptors més solvents de les lletres valencianes, treu al carrer un volum amb els articles apareguts des de 1996 al 2000 a les publicacions periòdiques *El periòdic* i *El Punt*. Setanta-set textos que repassen l'actualitat i les preocupacions d'aquest autor castellanenc.

A LA DERIVA

PASQUAL MAS

COL·LECCIÓ «XÈNIUS», 5

162 PÀGINES

EDITORIAL SET I MIG, BENICULL DEL XÚQUER, 2003

Ho deia justament a aquesta mateixa publicació ara fa més d'un any. A l'articulista valencià tan sols se'l deixa, ara per ara, ocupar les perifèries dels tabloids, tacar una petita porció de paper entre notícies referides a les amenitats de caràcter local. Em referia, és clar, a aquells autors que temptaven, escrivint en vernacle, les pàgines de les grans capçaleres en castellà amb llurs articles.

I la veritat és que fins i tot això resulta un fet ben insòlit, vull dir, trobar un articulista en valencià a la majoria dels diaris de gran tirada. Comptat i debatut i descartada aquesta possibilitat, les opcions són ben minses i no només al País Valencià. La situació lingüística no dóna per a massa alegries mediàtiques, tot i que sempre hi ha les excepcions. *El Periòdic*, posteriorment *El Punt*, són, juntament amb *El Temps*, algunes de les poques opcions comu-

nicatives en les quals no pocs columnistes han tingut la gosadia d'aparèixer amb la bona fe d'arribar a un públic lector més o menys ample. El cas és que la qualitat i dignitat del producte res té a veure amb les seues possibilitats reals de treure cap en el mercat i, per tant, de difusió i que ningú, per favor, faça interpretacions interessades. Donar suport a aquestes publicacions hauria de ser un deure civil i disculpeu-me l'exageració.

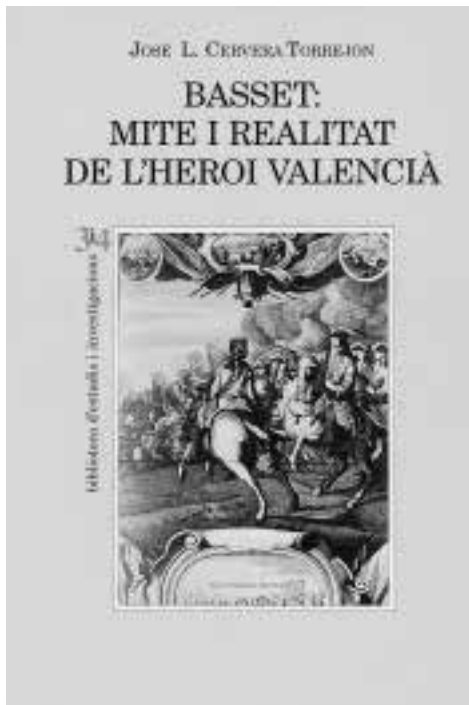
Com vulga que siga el fet que un llibre haja recollit els articles de Mas augmenta i reforça les possibilitats que aquests ensopeguen amb un lector qualsevol i, per tant, que siguen d'algun profit, que supose que deu ser una de les voluntats del seu autor. Tant de bo es faça bona l'avinentesa, perquè a dir veritat *A la deriva* és un bon llibre. Mas repassa llurs preocupacions morals, observacions, sospites, indagacions i indignacions, descobertes, amb una prosa minuciosa, ben apamada, tribut amb tota certesa del seu bon fer com a escriptor. L'autor no s'entreté en erudicions gratuïtes o en intrincades reflexions filosòfiques i opta per abordar les qüestions amb gosadia, ben sovint tirant mà de l'observació, de l'experiència directa. Això fa dels seus articles prosa viva, bategant, i el situa

en la perspectiva d'un autor modern. Mas, juntament amb Ballester, Gari o Domínguez per citar-ne només alguns, forma part d'una generació de columnistes escriptors amb una preparació sòlida i una bona factura literària. Pasqual Mas és autor de diversos poemaris, entre d'altres *Bitàcola* (Premi Martí Dot, 1985), *Els mots comunicants* (1994) i *Biblioteca de Guerra* (2002). Aquest autor nascut a Almassora en 1961 s'ha donat a conèixer, però, els darrers anys com un dels nous escriptors de la narrativa valenciana. Com a novel·lista ha publicat *La confessió* (1993), *Sant en fals* (1997), *Pavana per a un home sense nom* (Premi ciutat de Sagunt, 1998) i *La cara oculta de la lluna* (Premi Enric Valor, 2000). Mas és també dramaturg i ha conreat l'assaig en el camp de la crítica literària, de la qual és especialista.

Francesc Viadel

Vida i tragèdia d'un heroi valencià

L'autor recupera la figura de Joan Baptista Basset, un militar de l'exèrcit imperial de la cort de Viena, nascut a Alboraia, el qual va intervenir en la conquesta de Gibraltar, en la rebel·lió del regne de València contra Felip V i, finalment, en la defensa de la ciutat de Barcelona contra les tropes borbòniques.

BASSET: MITE I REALITAT DE L'HEROI VALENCIÀ

JOSÉ LUIS CERVERA TORREJÓN

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA D'ESTUDIS I
INVESTIGACIONS», 42

236 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

La biografia que sobre Joan Baptista Basset i Ramos, un militar valencià de la cort de Viena, ha escrit José Luis Cervera Torrejón, ens aporta noves dades per entendre la figura de l'heroi valencià, un personatge polèmic que va tenir una vida tan plena d'aventures com tràgica. Ens trobem, doncs, davant d'una biografia que ens aporta molta llum sobre aspectes no gaire coneguts.

En primer lloc, l'autor tracta d'esbrinar els seus orígens i la seua incorporació a l'exèrcit imperial. Ens adonem que continuen havent nombrosos aspectes foscos de la seua vida, encara que l'autor ha tractat de donar sempre una visió de conjunt fonamentada en les poques dades que es conserven.

Un segon aspecte que cal destacar és que l'autor, un coronel d'enginyers, ens dóna una interpretació de les qüestions militars molt acurada, cosa que ens permet endinsar-nos en temes que nor-

malment desconeixen els historiadors. Acaba conclouent que Basset fou un excel·lent militar en la seua època, el que explica que arribés a ésser general de l'exèrcit imperial i, el 1703, acompanyés a la cort de Carles III d'Àustria en el seu viatge a Lisboa per a recuperar el tron espanyol.

Com a militar va intervenir en nombrosos escenaris. Però pel que fa a la Corona d'Aragó, la primera vegada que va estar com a militar fou en 1695, quan va acompanyar al príncep Jordi de Hessen-Darmstadt a Catalunya per tal de defensar-la dels exèrcits francesos. Allí va romandre fins 1701.

La segona intervenció com a militar fou en la Guerra de Successió a la corona espanyola. La seua intervenció comença en la conquesta de Gibraltar el 1705, d'on va arribar a ésser governador. Mesos després, Basset embarca en l'armada que es dirigeix a Barcelona i desembarca a Dènia, la qual va reconèixer a Carles III com a rei. L'autor confirma que l'acció de Basset fou una iniciativa personal seua que mai no va tenir el suport de la cort de Carles III. Basset va aconseguir que en pocs mesos la gran majoria de les poblacions valencianes reconegueren com a rei a Carles III, però com constata l'autor, la Guerra de Successió valenciana fou més una revolta popular que una

campanya militar. Evidentment, la cort de Carles III i els estaments valencians no anaven a permetre que una revolta popular qüestionés el règim polític vigent. Això explica que en juny de 1706 fóra detingut a Xàtiva per les tropes angleses i posteriorment empresonat amb falses acusacions.

La batalla d'Almansa, en la qual no va intervenir Basset per estar empresonat, féu que Carles III l'alliberés de nou i aleshores es va dirigir a Dènia, on va tenir un enfrontament amb altres militars i va tornar a ésser processat a Mallorca. Quatre anys després, en 1711, Carles III abandonava Barcelona definitivament vers Viena i li va tornar tots els seus honors. Basset fou un dels principals defensors de la ciutat fins que va caure en setembre de 1714, essent empresonat a Ondarrabia, d'on fou alliberat el 1719 per tropes franceses. Ací s'acaben les notícies sobre Basset, ja que a partir de llavors no se'n sap res més. Com hem dit al principi, el llibre és una bona aportació sobre l'heroi valencià, però encara resten aspectes per conèixer.

Francesc Torres

Topografia de la Tipografia

Aquest detallat estudi sobre el Constructivisme a l'URSS ens confirma que actualment segueix vigent el codi expressiu que aquest heterodox moviment inventà: la conjugació d'imatges i lletres; però també ens mostra que hem transmutat el sentit originari d'un llenguatge que volia transformar la societat.

CONSTRUCTIVISMO EN LA URSS.
TIPOGRAFÍAS Y FOTOMONTAJES

CLAUDE LECLANCHE-BOULÉ.

PRÒLEG DE JUAN MANUEL BONET

TRADUCCIÓ DE ROSA VERCHER GONZÁLEZ.

TRANSCRIPCIÓ DEL RUS
D'INMACULADA SÁNCHEZ MUÑOZ

273 PÁGINES

EDITORIAL CAMPGRÀFIC, VALÈNCIA 2003

La jove Editorial Campgràfic ha publicat enguany amb molta cura *Constructivismo en la URSS. Tipografías y Fotomontajes* de Claude Leclanche-Boulé, un estudi exhaustiu de l'heterodox i ahora complex moviment avantguardista que es donà a l'URSS durant els anys vint del darrer segle. L'autora, historiadora de l'art i investigadora de les revolucions estètiques dels països de l'est al començament del segle vint, escriu aquest llibre amb un llenguatge a l'abast de tots.

L'assaig té una estructura que permet llegir i comprendre cada capítol com un tot amb independència de la resta, però això no vol dir que refusem una lectura lineal. De fet, podem resumir el llibre en els següents punts: el prefaci és una advertència per a tots aquells que funcionen amb clicés; l'autora critica la visió unívoca que ens han ofert del constructivisme, dominada pels models

del disseny i de l'arquitectura funcionalista. Per a ella, aquest moviment és un projecte subversiu de transformació de la societat, hereu del futurisme, que es recolza en la creativitat i en la invenció com a valors estètics suprems.

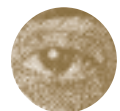
És en la introducció on s'estableixen les pautes per comprendre la dimensió d'aquest fet artístic i social. La conjunció de la tipografia i el fotomuntatge, és a dir, de lletres i d'imatges suposa un camp infinit de creació; és d'aquest joc experimental d'on va eixint una nova forma expressiva, però arrelada en la tradició iconogràfica bizantina.

La anàlisi del nou codi d'expressió respon al gruix del llibre. Les bases teòriques d'aquest moviment són ben poques, com explica Claude Leclanche-Boulé, l'absència de textos teòrics era conseqüència d'un refús que aquells artistes manifestaven contra una possible normativització de la creació. Però és clar que encara que siguen pocs els manifestos, com el que va escriure el Lisitski o Gustav Klutskis, sí existeix un *modus operandi*: des dels primers treballs queda clar que el principi de la construcció predomina en detriment de la composició renaixentista i que es treballa amb materials reals en un espai també real, tot abandonant el cavallet, ja que existeix una preocupació

per la materialitat de les obres i pels components materials (color, línia, superfície...). Aquesta ruptura amb el sistema espacial renaixentista, és a dir, el d'un espai unitari i jerarquitzat amb un únic angle de visió, condueix a un complex sistema de signes, que molts estudiosos de la matèria han interpretat erròniament –seguint la lectura de l'assaig– en el seu vessant més formal. És evident que aquesta nova composició de l'espai, entès ara com un espai frontal sense perspectiva i amb molts angles de visió, té un objectiu, organitzar la vida: «el objeto para el arte constructivo no es aquello que embellece la vida sino lo que la organiza».

Aquest assaig que analitza meticulosament la nova sintaxi que proposaren els avantguardistes russos tot ajudant-se d'una gran quantitat d'imatges que faciliten la comprensió de l'ambiciosa amplària d'aquest moviment, ens recorda la mestria d'altres i posa en evidència l'actual desert creatiu pel que fa al cartellisme i, encara més, en època d'eleccions polítiques.

Nieves Avilés

Els sabors de la memòria

La nord-americana Mary Farrell ha bastit un viatge per la seua identitat particular i la col·lectiva que representa a través dels sabors. No es tracta de cap llibre de cuina, sinó d'unes peculiars memòries bastides sobre els sabors com a punts de referència.

CRÊPES AUX BANANES

MARY FARRELL

PREMI D'ASSAIG CIUTAT DE VILA-REAL, 2002

COL·LECCIÓ «GLOSSARI IDEES LITERÀRIES», 4

92 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Per a aquesta professora de traducció i de literatura anglesa i nord-americana a la Universitat Jaume I de Castelló de la Plana, nascuda a Maryland el 1941, i que es doctorà amb una tesi sobre la influència del te en la cultura britànica, els sabors li han servit d'original excusa i de brillant camí per a desenvolupar una mena de memòries sensorials dels vora seixanta anys de periple vital, a una banda i l'altra de l'Atlàntic. Farrell, amb un llenguatge plàstic, quasi tangible, de gran riquesa, ens ofereix mitjançant els referents de diferents aliments i sabors (el cafè, les cebes, el gelat, etc.) o indrets geogràfics (Nova Orleans, Chicago, el país bíblic tarragoní, etc.) un recorregut per la pròpia biografia associada a aliments i a maneres de veure i de sentir el món. No es tracta d'un llibre de cuina, ni de viatges, ni tan sols d'una autobiografia o cap tractat de sociologia alimentària, sinó d'una barreja sublimada, admirable i amb un peculiar i

agraït sentit de l'humor de tots aquests gèneres, passats pel sedàs immarcescible de l'evocació, oscil·lant entre el més pur estil villalonguïà i el de Pla en tot allò referit a les descripcions culinàries. Sempre amb observacions agudes, punts de vista suggerents i anècdotes impagables, Mary Farrell repassa, semblantment a com Proust encabia tot Combray dins la seua tassa de te fumejant, la seua vida –i és aquesta una vida que hauria pogut haver estat mampresa a escriure a la pàgina següent d'on acabava *A Life of One's Own* de Gerald Brenan, per cert– a través dels sabors, dels gustos i de tot el que implica veure el món i saber-se'n part; una part sempre àvida de noves cerques, de nous descobriments en un autèntic *tour de force* contra les pròpies limitacions de la memòria, tot bastint una filigrana de regust –insistim– proustià i detallista fins causar la delícia del lector.

D'aquesta manera, la notable capacitat d'observació i d'evocació, de suggeriment –quasi fins el punt d'obrir la gana– de Mary Farrell ens traslladen fins els ulls, les flaires, els tactes, les sensacions que rescata d'un passat proteic, multiforme i extens per a recrear un món bigarrat i cosmopolita, ensems que íntim i casolà, sobre els gusts, els sabors, els aliments o els llocs que li han estat propicis.

En la nostra literatura no han sovintejat, amb alguna honrosa i colossal excepció, els autors que hagen triat aquesta via diguem-ne inhabitual d'explicació del món. Per a aquells que com Rilke s'apliquen a estimar l'inconegut, l'*empelt* d'aquesta professora nord-americana resulta més fresc, valuós i cordial encara. Enmig de tant d'assaig amb tints de salvapàtries hedonista, de tanta literatura esotèrica per a un país que naufraga, el lector agraeix –almenys un servidor de vostès– trobar una prosa tan *cool* com la de Mary Farrell. Bon profit, doncs.

Alexandre Navarro

Beethoven: les notes del silenci

La sordesa del músic li abocà a omplir el silenci amb l'escriptura de 136 quaderns amb notes i converses. Ara ja podem llegir-ne tres més (del set al nou) en castellà, publicats en la col·lecció *Rescate* d'Edicions Ellago, inèdits fins ara en qualsevol llengua que no fora l'alemanya.

CUADERNOS DE CONVERSACIONES 3

LUDWIG VAN BEETHOVEN

TRADUCCIÓ JUAN JOSÉ PRIEGO

COL·LECCIÓ «RESCATE»

195 PÀGINES

ELLAGO EDICIONES, CASTELLÓ, 2003

Una de les novetats literàries d'enguany és la publicació del tercer volum de *Cuadernos de conversaciones* de l'alemany Ludwig van Beethoven (1770-1827), més conegut per la seua producció com a músic. L'editorial castellonense Ellago continua la seua heròica trajectòria, ja iniciada amb l'edició del primer i del segon volum del quaderns, per primera vegada traduïts al castellà de la mà de Juan José Priego. Es tracta d'un document insòlit en la història de la música, que fins ara només es coneixia per referències, i que l'autor de la «novena simfonia» no tingué més remei que escriure: la sordesa que va patir li obligà a agafar la ploma i anotar les impressions i les converses, durant els últims deu anys de la seua vida.

Beethoven adoptà l'escriptura com a vincle amb la realitat exterior. Els quaderns reuneixen notes seues, observacions o preguntes per escrit que li feien diferents persones que l'envoltaven: comentaris filosòfics, reculls de premsa o simplement operacions aritmètiques, en són alguns exemples.

Tots aquests documents ajuden a conèixer el músic des d'una visió més humana i pren distància d'aquelles biografies que han creat més bé un mite: la vida privada que es desvetla pà-

gina a pàgina trenca amb la figura hostil que ens hi ha arribat.

Aquest tercer volum, seguint la mateixa estructura dels dos volums anteriors, recull tres quaderns, del set al nou, que abracen el període de temps comprés del 22 de gener al 19 de març de 1820. En aquests es tracten els temes següents: el procés per obtenir la tutela del seu nebot Karl, les informacions de Blöchlinger –director del centre on estudia Karl– sobre l'educació d'aquell, converses més informals en les tavernes sobre vins o el joc de la loteria. Altres comentaris tracten assumptes relacionats amb els esdeveniments històrics del moment (la inoperància del sistema absolutista de Ferran VII a Espanya), l'economia del músic o les composicions que està preparant durant aquests dies («La Missa Solemnis», l'oratori «La victòria de la creu» o «La novena simfonia»).

Donat el caràcter improvisat i heterogeni de les anotacions, el llibre és de naturalesa fragmentada i gens fàcil de comprendre. Però això no li lleva l'interès i el valor que puga tenir per tots aquells que vulguen assolir un coneixement més ample de la persona que fou el gran músic Beethoven.

Nieves Avilés

Una quarta via?

«Què són –què som– els valencians?», es preguntava Joan Fuster el 1962 en *Nosaltres, els valencians*. Per a Josep Solves, les respostes a la qüestió han nodrit des d'aleshores un debat «essencialista», on ha estat absent la perspectiva sociològica.

EL PENSAMENT NACIONALISTA VALENCIÀ.
UNA DISCUSSIÓ SOBRE LA IDENTITAT

JOSEP SOLVES

PRÒLEG DE SALVADOR GINER

IX PREMI FRANCESC FERRER PASTOR
D'INVESTIGACIÓ (2002)

COL·LECCIÓ «FRANCESC FERRER PASTOR, INVESTIGACIÓ», 10
197 PÀGINES

EDITORIAL DENES. PAIPORTA, 2003

Solves és un professor de periodisme interessat en els estudis sobre la qüestió nacional, un tema que va investigar profusament en la seua tesi doctoral i al qual torna ara en *El pensament nacionalista valencià* amb un format més accessible per al lector.

El llibre reuneix les principals aportacions bibliogràfiques i els debats que durant els darrers quaranta anys han abordat la identitat cultural o la identitat nacional dels valencians. L'autor intenta «entendre la discussió mateixa i les seues derivacions» i revisa de manera sistemàtica i exhaustiva els principals escrits publicats sobre la qüestió valenciana per comprendre «com s'ha produït la discussió».

Obri el volum un capítol introductori sobre el nacionalisme i sobre les tendències sociològiques contemporànies –marc teòric on s'insereixen les anàlisis de les pàgines següents–, i deixa pas als primers valencianismes des de la

Renaixença fins a *Nosaltres els valencians*. Del nou nacionalisme dels anys seixanta i setanta es passa al sorgiment del blaverisme i de les discussions identitàries dels anys vuitanta. El text acaba amb les aportacions de les acaballes del segle xx i amb les conclusions de l'autor. Un interessant quadre panoràmic permet visualitzar la correlació entre el context històric, les onades del nacionalisme i la bibliografia general i valenciana sobre la qüestió.

Josep Solves reclama la necessitat que el debat identitari valencià es despulle dels discursos doctrinals i recupere el seu caràcter acadèmic, una perspectiva que identifica sobretot en els treballs de Rafael Ninyoles, en alguna part dels de Joan Francesc Mira i d'Alfons Cucó i en altres estudis menys coneguts de Juan A. Pérez o d'Andrés Piqueras. A pesar de reiterar que no vol participar directament en la discussió sobre «la qüestió valenciana», la pretesa imparcialitat de Solves –que apel·la a les ciències socials perquè hi intervinguen desapassionadament– deixa entreveure també les seues preferències. Per exemple, quan acusa d'una certa ideologització la història i la sociologia per dir que «l'assaig ha eclipsat l'estudi», com si les fronteres que separen ambdós registres estigueren clarament dibuixades. O

quan reclama una reflexió nova, pròpiament sociològica –una quarta via?–, amb actituds «més moderades i dialogants» per a buscar solucions a un conflicte, com si les alternatives existents, les fusterianes, les blaveres o les de l'anomenada tercera via, compartiren en idèntic grau estils o fonaments doctrinals impropis de l'acadèmia.

Amb tot, la resposta polifònica que el treball dona a «Què som els valencians?» és una nova fita imprescindible a què caldrà recórrer per a prosseguir un debat encara obert. L'encomiable esforç que Josep Solves ha dedicat a la qüestió no s'hauria d'aturar ací.

Rafa Miralles

Una mica d'higiene sobre el valencià

El valencià és una llengua diferent? és un intent d'explicar a un públic ampli la identitat lingüística del valencià. L'autora exposa les característiques del context que fa possible la instrumentalització política de la identitat de la llengua i en denuncia la manipulació política i ideològica.

EL VALENCIÀ ÉS UNA LLENGUA DIFERENT?

MARIA JOSEP CUENCA

COL·LECCIÓ «ARGUMENTS», 16

171 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

L'objectiu d'aquest llibre és oferir, a un públic ampli, una resposta a la pregunta que es planteja en el títol. Evidentment, el lector habitual no hi trobarà res de nou, ja que aquesta obra està pensada per a la gent que no llegeix habitualment –un públic ampli–, per a la qual aquesta pregunta no és gens retòrica. Pensant en aquest públic, l'autora ha tractat d'aconseguir un estil planer, que segueix la forma d'un diàleg amb el lector. Per això recorre molt sovint a la narració d'anècdotes o d'històries personals que il·lustren i expliquen els diferents punts de l'exposició. De fet, la primera de les quatre parts en què es divideix aquest llibre es titula, precisament, «Narracions», i inclou des d'una breu història sociolingüística de la pròpia família de l'autora fins a reconstruccions de les inefabls converses en el taxi –amb el taxista– sobre el valencià. Aquesta primera part marca, així,

el to general de l'obra, deliberadament apartat de l'academicisme i de l'erudició. La segona part –«Contextualitzacions»– discuteix alguns dels temes que formen part del debat ideològic sobre el valencià: des del nom de la llengua a l'ús que es fa del terme «nacionalisme», passant per la problemàtica de les llengües en l'Europa comunitària i pel lloc del nacionalisme valencià en aquest panorama global. La tercera part –«Reflexions»– se centra en l'anàlisi –i en la denúncia– de la manipulació ideològica que suposa la contraposició del «valencià» al «català», i en repassa algunes de les últimes manifestacions, entre les quals l'autora destaca la fundació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la censura dels currículums escolars o el requisit lingüístic dels professors. La quarta i última part porta per títol «Explicacions»: explica els conceptes de llengua i dialecte, els d'estàndar i registres lingüístics, la relació entre la norma lingüística i l'escola... És segurament la part més útil i més clara per introduir una mica d'higiene mental en les converses sobre el valencià. Com l'autora declara en la introducció, aquesta obra es pot definir «com una visió personal, un diàleg amb el lector, sobre la realitat sociolingüística valenciana actual». Ara, convé advertir

que per «realitat sociolingüística» Maria Josep Cuenca entén el discurs ideològic sobre la llengua –o contra la llengua– més que no l'anàlisi dels factors socials que expliquen i en última instància determinen aquesta realitat sociolingüística, la qual també inclou, és clar, aquest mateix discurs que l'acompanya. *El valencià és una llengua diferent?* es centra així en l'anàlisi de la instrumentalització política de les diferències del «valencià» amb el «català»; s'hi refereix a les seues últimes manifestacions i revisa les característiques del context que la permeten. La limitació –l'inconvenient– d'aquest enfocament és que tendeix a presentar com a causa del conflicte lingüístic valencià el que en realitat no és més que un símptoma d'un problema més profund i decisiu. De tota manera, l'autora no deixa d'assenyalar que forma part de la maniobra fer creure que el conflicte lingüístic valencià consisteix, precisament, en aquesta «polèmica» sobre si el valencià és o no és català.

Enric Iborra

Glossari cortesà

Aquest volum –il·lustrat amb fotografies de personatges, quadres, caricatures i, a més, dibuixos del mateix d'Ors– aplega les notes que van aparèixer en la revista «Blanco y Negro» entre 1925 i 1926. És un mosaic de la vida social, artística i cultural protagonitzada, sobretot, per personatges aristocràtics, diplomàtics i intel·lectuals d'aquell moment històric.

EUGENIO D'ORS, CALENDARIO Y LUNARIO. LA VIDA BREVE
POR UN INGENIO DE ESTA CORTE. 1925-1926

ALICIA GARCÍA-NAVARRO (ED.)

409 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

El 1923 Eugenio d'Ors abandona Barcelona per traslladar-se i instal·lar-se a Madrid. Hi havia pel mig, com és sabut, una ruptura en la seua peripècia intel·lectual. Durant les dues primeres dècades del segle XX, havia estat una figura rellevant, imprescindible, diríem, de la vida cultural catalana en català. Amb les seues glosses en «La Veu de Catalunya» s'havia revelat com un escriptor i un pensador suggestiu, brillant, agut, atent al que anomenava «les palpitations del temps». I, d'una manera especial, de les del procés constitutiu de la cultura i de la vida cívica catalanes, que ell va orientar i examinar amb un alt grau d'exigència i d'ambició. Era el *noucentisme* que s'havia posat en marxa i que ell animava. De més a més, va estar involucrat decisivament en les empreses culturals que Prat de la Riba va crear. Aviat Eugeni d'Ors, aleshores Xènius, esdevingué el «Pancarta», el «Mestre»... Un fet anecdòtic, però, el va

fer caure del pedestal, o, si es vol, en va baixar enrabiàt. I se n'anà a Madrid, on seria ja Eugenio d'Ors. El *Glossari* continua, en castellà, amb el *Nuevo Glosario* i el *Novísimo Glosario*...

«Blanco y Negro» publicà, entre 1925 i 1931, dues sèries paral·leles a la de les glosses de l'«ABC»: «Monitor estético y Grande Museo del mundo», que firmarà amb el pseudònim de «Monitor» i «La vida breve», signada per «Un ingenio de esta corte». Aquesta última, però limitada als dos primers anys, és la que, ara, l'editorial Pre-textos acaba de treure a la llum, ja que no s'havien recollit abans en forma de llibre.

La recuperació d'aquest aplec de textos és oportuna i interessant. Sempre resulta gratificant llegir les proses orsianes. Aquestes últimes, tenen l'esperit i l'estil inconfundibles de don Eugenio. El que les caracteritza d'una manera especial és el fet que ens trobem amb un glossador més explícitament «mundà», dedicat a escriure la petita crònica de la vida social i cultural de la «Villa y Corte», que s'eixampla, de vegades, més enllà, per continuar-la en els mateixos medis socials, a París i Venècia especialment.

És el món en què tan a gust es trobava Eugenio d'Ors: tertúlies als salons de l'aristocràcia, concerts, exposicions, conferències –amb noms il·lustres–, formes de comportament de la vida de la noblesa, l'hora del te i l'hipòdrom, el golf i la indumentària –el problema,

per exemple, del «peinado en melena corta»–, el teatre i els festivals, els encontres socials i el moblatge d'una estança selecta. *La vida breve* s'hauria pogut també titular *La vida aristocràtica*, o cortesana.

D'Ors, però, no entra en *chismes* i particularitats. Ho conta tot d'una manera evasiva, el·líptica, abstracta. El que narra esdevé fugaç, més encara perquè ho descriu amb un estil deliberadament efímer. Hi ha el flirt elegant o divertit, l'apunt d'un ambient, la remarca brillant. I, sempre, el to, el toc classicitzant, tirant a preciosista, amb incrustacions d'expressions franceses...

Ell mateix s'apunta en aquesta direcció, quan diu, posant en contrast el *highbrow* i el *lowbrow*: el primer «revela y sintetiza, en su gesto despectivo de alzar las cejas, el plano de superioridad en que se coloca sobre el mundo entero de cosas vulgares y corrientes, de las cuales se finge, para peor desvalorización, sobre ignorante, sorprendido. *Highbrow* es el quintaesenciado, el esteta, el maníaco en la asepsia del lugar común (...), es el difícil, el remilgado, el que «está de vuelta», el que «está en el secreto», y, sobre su información avanzada, refina y pedantea a la vez». Autoretrat irònic, certament, és a dir, distanciat i un poc de biaix. Al capdavall, li agradava ser una mica enigmàtic.

Josep Iborra

Majoria d'edat de la cultura i de la recerca

Els historiadors Albert Balcells i Enric Pujol presenten el primer volum de la *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, que constitueix una radiografia detallada i ben documentada de la institució, des de la seua fundació, l'any 1907 fins la difícil etapa de la represa, l'any 1942.

HISTÒRIA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. VOL. I
(1907-1942)

ALBERT BALCELLS I ENRIC PUJOL

COL·LECCIÓ «RECERCA I PENSAMENT», 16

394 PÀGINES

EDITORIAL AFRERS, CATARROJA, 2002

El Noucentisme representa un moviment cultural, literari i polític que aconsegueix canalitzar, vehicular i organitzar esforços al voltant d'una sèrie de fites indispensables per a l'assoliment de la majoria d'edat d'una cultura nacional moderna, competitiva i competent. L'Institut d'Estudis Catalans esdevé la materialització d'una d'aquestes fites i representa la voluntat d'institucionalització de la cultura i de la recerca catalanes. Aquest procés d'institucionalització ha de ser entès necessàriament en un sentit positiu, ja que significa la dotació dels recursos econòmics i humans necessaris per aconseguir la inserció de la cultura catalana dins del circuit internacional, amb totes les implicacions que això comporta. Segons els autors de l'estudi, la necessitat de la creació d'un institut de recerca modern era una reivindicació constant del sector intel·lectual català des de pràcticament

l'inici de la Renaixença. La fundació de l'Institut el 18 de juny de 1907 respon, però, a una sèrie de circumstàncies propícies, com la victòria de la plataforma integrada per les forces polítiques catalanistes, és a dir Solidaritat Catalana i l'elecció de Prat de la Riba com a president de la Diputació de Barcelona, o de la necessitat de solucionar les deficiències culturals, científiques i lingüístiques explicitades durant el Primer Congrés Universitari Català (1903) i el Primer Congrés de la Llengua Catalana (1906).

La importància històrica cabdal d'un organisme com l'Institut d'Estudis Catalans demanava certament un estudi en profunditat de la seua història interna. Balcells, actual president de la Secció Històrico-Arqueològica –la primera de les seccions que va tindre l'Institut– i Pujol són els autors de la primera part d'aquesta crònica, que repassa exhaustivament els quaranta anys que van des de la seua fundació fins a la postguerra. La complexitat d'un estudi com aquest es veu clarament reflectida en la varietat de fonts utilitzades per reconstruir la història d'una institució, que no ho oblidem, és bàsicament la història de les persones que l'han integrada o la integren. És per això que, al costat de les actes de les sessions

plenàries o dels informes inclosos en els anuals també trobem referències a llibres de memòries o epistolars de personatges relacionats amb la institució. No se'ns amaguen els draps bruts ni les picabaralles personals existents, com per exemple el sonat episodi de la destitució d'Eugeni d'Ors com a secretari general de l'Institut.

La història d'aquesta institució, doncs, no deixa de ser la crònica d'un objectiu assolit, almenys fins a la Guerra Civil: la posada en funcionament d'un organisme, que segons els autors, va contribuir al «procés de professionalització intel·lectual contemporani». Caldrà veure quin és el balanç que podem extreure a partir de la crònica de la segona etapa d'aquesta institució cabdal de la cultura catalana contemporània.

Isabel Moll

Per a una ciència social dels nostres temps

B. de Sousa Santos va coure aquest llibre al llarg dels anys en què va impartir el curs d'«Introducció i metodologia de les ciències socials» a la Facultat d'Economia de la Universitat de Coimbra. N'ha eixit, doncs, un llibre dialogant i ben pastat.

UN DISCURS SOBRE LES CIÈNCIES
INTRODUCCIÓ A UNA CIÈNCIA POSTMODERNA
BOAVENTURA DE SOUSA SANTOS

208 PÀGINES

EDICIONS DEL CREC I DENES EDITORIAL, XÀTIVA, 2003

És curiós que ens arribi aquest llibre quan és a punt de complir-se el primer quart de segle de la publicació de *La condition postmoderne*, de Jean François Lyotard. Un filòsof nostrat recordava fa poc, des de les pàgines de la premsa, fins a quin punt les pioneres intuïcions de Lyotard han anat acomplint-se implacablement en aquests darrers anys. Avui, ningú no es veu amb cor de negar ja la immersió de tots els nostres aparells discursius sota el paradigma de la molt blasmada i probablement mal entesa postmodernitat.

Precisament aquesta *Introducció a una ciència postmoderna*, de Boaventura de Sousa Santos, comença declarant que no tenim més remei que considerar la nostra època «una època de transició entre el paradigma de la ciència moderna i un nou paradigma, de l'emergència del qual van acumulant-se els senyals, i la que, a falta d'una millor designació, anomenem ciència postmoderna».

En realitat, quan parla de ciència, Soussa es refereix a les ciències socials, però és precisament des del basament social que no vol evitar una reflexió general sobre la metodologia científica. Per això, veu imprescindible un enfocament hermenèutic. En les seues paraules: «En reflexionar sobre les condicions de producció i apropiació del coneixement científic, la dimensió hermenèutica busca comprendre i desvelar la intel·ligibilitat social que envolta i s'interpenetra en les ciències socials, aquelles que són, en la societat contemporània, instruments privilegiats d'intel·ligibilitat sobre allò social. La comprensió de l'esfera real social proporcionada per les ciències socials només és possible en la mesura que aquestes s'autocomprenen en aqueixa pràctica i ens la tornen, doblement transparent, a nosaltres que som el principi i la fi de tot allò que es diu sobre el món».

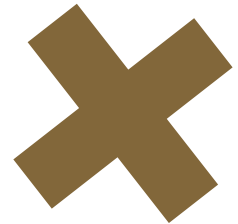
La reflexió hermenèutica, en aquest sentit, es fa necessària per a convertir la ciència en un objecte que ens siga familiar i no un ens estrany i fora de la nostra mida.

Aquest llibre busca fer, en definitiva, una reavaluació de la pràctica científica, a partir de la crítica dels corrents dominants de l'epistemologia i de la reflexió hermenèutica, per tal d'apro-

fundir el diàleg d'aqueixa pràctica amb les altres maneres de coneixement que informen el nostre món.

En el capítol de les consideracions negatives, només hauríem de parlar d'aquesta funesta mania que els ha entrat als practicants dels discursos socials de bastir un llenguatge paracientífic de difícil comprensió, dins la dèria de convertir aquests discursos en «científics». Això converteix molts passatges dels llibres en innecessàriament abstrusos.

Victor Cotlliure

Rerafons del nacionalisme fusterià: tot estava per fer!

L'articulació territorial d'un País Valencià «retrobat», la divisió comarcal, els estudis econòmics i demogràfics, la cerca de la complicitat financera d'una burgesia virtual, els contactes literaris «només?» amb el Principat, els avatars personals per guanyar-se el pa i la sal, les insídies miserables dels franquistes de sempre, la complicitat de l'amistat...

JOAN FUSTER, CORRESPONDÈNCIA VI,
AMB VICENT VENTURA I JOSEP GARCIA RICHART

ADOLF BELTRAN (ED.)

388 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2003

Heus ací el sisè lliurament de la correspondència fusteriana. Antoni Furió compta amb Adolf Beltran perquè en tinga cura del volum, el qual a la introducció resumeix la relació entre els tres interlocutors: Joan Fuster (Sueca 1922-1992) –el geni–, Vicent Ventura (Castelló de la Plana 1924-València 1998) –el gordo– i Josep Garcia Richart (Xàtiva 1929); segueixen 87 lletres entre Fuster i Ventura, 31 entre Fuster i Richart; a més d'un apèndix compost de dos articles de Ventura dedicats a la mort de Fuster més un article de Fuster dedicat a Ventura en l'homenatge que li dedicà la revista *Saó*. Tanca el llibre un índex onomàstic útil. Volum imprescindible per a bibliòmans.

Potser, veiem un Fuster més íntim, compromès i irritat, però sempre genial. Podem trobar 30 anys de relació i d'amistat, projectes, complicitats, maldecaps, renúncies, irritacions i

trencaments. Els tres es conegueren envers 1949 o 50. Les activitats públiques i compromeses del periodista Ventura i l'escriptor Fuster contrasten amb la discreció funcional de Richart, però tots tres mantingueren l'amistat a pesar de les discrepàncies polítiques i de les preferències culturals. El visceral Ventura se'ns mostra com un periodista que vol fer política. Agitador civil i representant del valencianisme polític –fundador del Partit Socialista Valencià–, les seues iniciatives empresarials i les relacions amb la burgesia valenciana van ser alhora ajut per als projectes nacionalistes de Fuster i un maldecap que portà al geni de Sueca a dimitir sovint de les nombroses obligacions, «marrons», de Ventura. Trobem els rerefons dels moments centrals de la transició política, els compromisos, els dubtes i les renúncies: el «Contubernio de Munich» causa de l'exili parisenc de Ventura. De l'altre costat Richart, de la mà de Ventura, discretament lligat a Fuster amb qui manté una relació sobre temes literaris i culturals. Hi ha les relacions amb els professors del Principat en la Universitat de València Miquel Terradell, Joan Reglà, Ernest Lluch i Josep Fontana; la prehistòria del moviment per l'escola valenciana al col·legi Tramuntana, projecte costejat amb els

diners de Ventura i Fuster (amb Josep Lluís Blasco, Adela Costa, Tàrrega...); els amics de Fuster: Iborra, Palàcios... Els escriptors i literats: Riba, Espriu, Pla, Castellet... Ventura i Richart comencen la correspondència amb Fuster, des de la revista *Claustro* escrivint en castellà, conseqüència d'aquella educació castradora, però primer Richart i després Ventura adopten el seu valencià oral per a respondre Fuster que sempre ho tingué clar i que demostra la seua fluïdesa en l'expressió escrita (català, castellà, francès).

Francesc Collado

3i4

L'evolució territorial de Valldigna

Per entendre la complexa organització territorial actual –que condiciona de forma tan determinant la vida de les persones– cal estudiar el seu origen històric i la seua evolució. Això és el que planteja aquest treball referit al territori de Valldigna.

LA VALLDIGNA. TERME I TERRITORI

FRANCESC TORRES I FAUS

FOTOGRAFIES DE FRANCISCO MESTRE

COL·LECCIÓ «VALLDIGNA», 8

158 PÀGINES

EDICIONS LA XARA, SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2003

Francesc Torres és un dels especialistes més importants en l'estudi de l'origen i el desenvolupament de les divisions territorials valencianes. La seua tesi doctoral, *Les decisions administratives històriques i l'ordenació del territori del País Valencià*, llegida el 1996 i publicada només en part –*Evolució del mapa municipal valencià*, La Xara, 1999– n'ha esdevingut una obra de referència obligada. En aquest nou llibre, Torres aplica les directrius metodològiques generals, establertes en els dos treballs esmentats, a l'anàlisi de l'ordenació del territori de Valldigna des de l'arribada de les tropes cristianes en el segle XIII, fins la creació del municipi de Barx el 1835 i la partició del terme mancomunat de la Foia Alta –Simat i Benifairó– en 1837, moment en què queda definitivament configurada l'organització territorial que ens ha arribat a l'actualitat.

El treball s'estructura en dues parts.

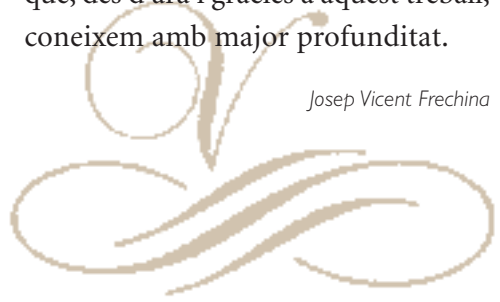
La primera estudia l'evolució del terme general de Valldigna i els diversos conflictes que s'hi suscitaren al llarg del segle XIV amb diversos municipis de la rodalia –Cullera, Alzira, Xàtiva, Gandia– per la demarcació d'aquest terme, una entitat territorial per a la qual l'autor apunta un origen preromà i que, consolidada durant la dominació musulmana per la seua adscripció al castell o *husun* d'Alfàndec de Marinyén i, després de la conquesta cristiana, a la senyoria del monestir de Valldigna, va perdurar fossilitzada fins l'abolició dels senyorius al segle XIX.

La segona part aborda la configuració del mapa municipal de Valldigna que té els seus orígens en les aljames musulmanes, per bé que no resta definitivament instituit fins els primers embats liberals del segle XIX quan l'abolició del règim senyorial i l'establiment d'una nova legislació contrària als vincles col·lectius i mancomunats, propiciaren la divisió del terme general en els quatre termes municipals actuals: Tavernes, Simat, Barx i Benifairó.

El treball, confegit amb rigor i fent ús d'un abundant aparell erudit, no aconsegueix, però, eludir algunes vacil·lacions toponímiques en la denominació del territori estudiat; vacil·lacions, d'altra banda, molt habituals en els textos

contemporanis. Cal emprar l'històric i genuí «Valldigna» –Simat de Valldigna, Monestir de Santa Maria de Valldigna– o optar per la forma moderna amb l'article, «la Valldigna»? L'autor sembla decantar-se per aquesta darre- ra, ja des del mateix títol de l'obra, com també ho fa el nomenclàtor oficial. Trobe, tanmateix, que fóra bo en els textos cultes començar a desprendre's de l'article sobrer i regularitzar la toponímia històrica d'aquest territori que, des d'ara i gràcies a aquest treball, coneixem amb major profunditat.

Josep Vicent Frechina

Contra l'absolutisme de l'autor i el despotisme del lector

Davant la necessitat de mantindre un punt de vista crític amb les imatges que consumim, l'autor aposta per una anàlisi formal de les pel·lícules com l'única manera d'interpretar-les al marge de gustos personals i mètodes teòrics confeccionats a priori.

LOS PLACERES DE LA VISTA. MIRAR, ESCUCHAR, PENSAR

IMANOL ZUMALDE ARREGI

COL·LECCIÓ «TEXTOS», 24

218 PÀGINES

EDICIONS DE LA FILMOTECA-IVAC, VALÈNCIA, 2003

Interessant aportació al debat sobre l'àmbit de la interpretació fílmica. Seguint el treball d'Umberto Eco, Imanol Zumalde considera que cal abandonar les posicions «fonamentalistes» que sobre aquesta qüestió han mantingut els teòrics en els últims anys. Unes posicions que han passat d'un punt de vista essencialista, on l'única interpretació possible i vàlida era la de l'autor, al postulat postmodern, de moda darrerament, que manté que els textos es poden interpretar indefinidament i on el «tot s'hi val» del lector s'ha convertit en dogma de fe.

En un intent de desmarcar-se d'aquest culdesac teòric, Zumalde incideix en la necessitat de centrar-se només en els elements cinematogràfics per a dotar de significat un text, en aquest cas, una pel·lícula. És a dir, la descripció de *què* es diu, propòsit de qualsevol interpretació, passa indefugiblement pel *com* es diu, de manera que l'estudi de la posa-

da en escena, el muntatge o la planificació, esdevenen elements claus en la producció de sentit.

Aquesta concepció, de marcat caràcter estructuralista, s'enfronta a dos plantejaments que abunden en la crítica cinematogràfica. D'una banda, l'anàlisi basada en la cinefilia o els gustos personals del crític que, tot i ser molt respectables, per a Zumalde destil·len una rigorositat científica molt discutible; i de l'altra, les interpretacions deutes de teories com la psicologia o el feminisme, que s'importen al cinema amb resultats, moltes vegades atractius, però codificats en excés i on les modes metodològiques marquen el resultat de les investigacions. Per a il·lustrar la seua posició, l'autor ofereix cinc treballs sobre altres tantes obres mestres del cinema, molt distintes entre sí i d'èpoques i realitzadors diversos: *Angel* d'Ernest Lubitsch, *El gran dictador* de Charles Chaplin, *Dies Irae* de Carl Theodor Dreyer, *Viridiana* de Luis Buñuel i *Psicosi* d'Alfred Hitchcock. Fent valer una marcada voluntat didàctica, anem descobrint com el fora de camp aporta informació i elegància a l'obra de Lubitsch, com la genialitat de Chaplin radica en dir tot el que diu amb una posada en escena més bé senzilla, o com la utilització de diversos elements sonors i visuals conformen el

significat blasfem de la pel·lícula de Buñuel. Unes conclusions, però, que no s'extreuen de la voluntat personal de l'autor, sinó de la minuciosa anàlisi d'algunes de les escenes més representatives d'aquestes pel·lícules. D'aquesta manera, el lector, de la mà de Zumalde, esdevé testimoni directe de la manca d'arbitrarietat en la producció de sentit d'aquests textos.

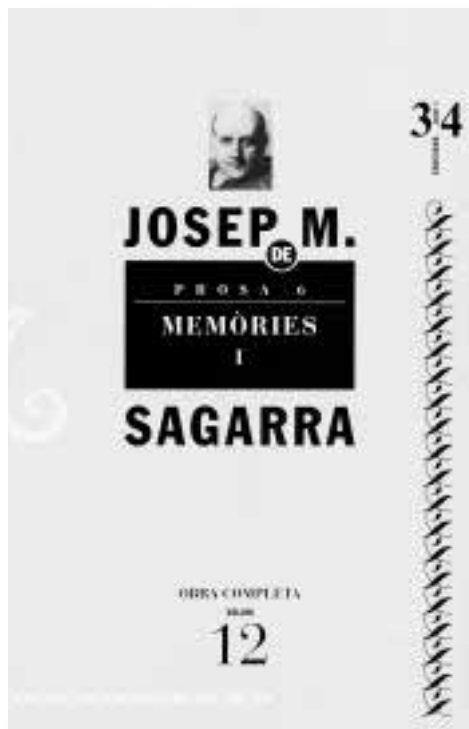
En definitiva, Zumalde ens ha deixat un treball atractiu i honest, que propugna la vigència de la semiòtica (l'estudi dels signes: imatges, paraules, sons) per a la interpretació de pel·lícules. Una teoria que es configura com l'única manera de poder desenvolupar, tant en l'espectador com en l'estudiós, una mirada activa i crítica en una societat com l'actual, en què la velocitat i la saturació en el consum d'imatges ens deixa poc espai per a la reflexió.

Àlvar Peris

La perspectiva de Sagarra

«Us explicaré, per dir-ho en poques paraules, la història de la meua vida». En aquest primer volum, un Sagarra sense *literatura* fa la història de la seua genealogia familiar i comença la de dues infàncies que corren juntes: la seua i la del segle xx.

MEMÒRIES I. OBRA COMPLETA, VOLUM 12

JOSEP M. SAGARRA

NARCÍS GAROLERA (ED.)

501 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Primer volum dels tres d'aquesta edició crítica de les memòries de Sagarra, publicades per primera volta l'any 1954, quan encara vivia l'autor (1894-1961). Amb la particularitat que acaben el 1918, és a dir, amb un jove Sagarra de vint-i-cinc anys! El projecte inicial, evidentment, era dilatar-les molt més. El present volum inclou la primera part i mitja de la segona, de les cinc que componen l'obra. L'excés d'aparell crític, no sempre imprescindible (nombroses variants que atenen el manuscrit original, a peu de pàgina), enfarfega la fluïdesa de la lectura: assabentar-nos de les vacil·lacions ortogràfiques de Sagarra, per exemple, no deuria interrompre l'agilitat del seu text. La primera part, «Cendra i ànimes», obstinada i una mica demencial recerca genealògica, aprofita els documents desenterrats pel pare de l'autor; Sagarra escorcolla la història de la família des del primer membre detectat, l'any 1524, amb la qual cosa ens escriu una mena d'història domèstica i irregular de Catalunya. En el cas dels Sagarra, caçadors d'abellidores pubilles, una història d'engreixament patrimonial a base d'elaborades i reeixides estratègies matrimoniales.

«La matinada», segona part, descriu la infància enyorada de l'autor: la casa del barceloní carrer de Mercaders, els es-

tius a Santa Coloma de Gramanet, el descobriment de la literatura, etc. Mereixen un esment elogiós els nombrosos i apreciables retrats que hi executa. Ja vell, Sagarra proclama en la precipitada nota final, en una característica *captatio benevolentiae*, que el seu únic objectiu literari és distreure, commoure una mica. L'habitual cinisme aristocràtic i optimista dóna pas deliberat i explícit a la tendresa i a la nostàlgia. Ací, ara, ja no pretén regirar les vísceres de la burgesia. Un tret cridaner és el distanciament: el narrador defuig el to íntim, observa la seua biografia com si fos la d'una altra persona, amb mínimes dosis de subjectivitat. Hi ha una voluntat de testimoni, doncs, de crònica individual, familiar, però també –i sobretot– d'un temps, d'una societat, els membres de la qual desfilen sota el seu microscopi entomològic i cubista.

Sense una estructura narrativa preconcebuda, sense artificis cronològics ni argumentals, sense ficció, Sagarra ens lliura la història d'una família, la seua, i la infància del segle xx, a través de la seua pròpia. I fet inhabitual, hi ha únicament l'egotisme necessari per a mantenir-hi el fil argumental. El protagonista real és l'exterior: un cas singular en el gènere memorialista.

Albert Toldrà

Margulis al descobert

A través d'una sèrie de textos brillants, aquest llibre ens mostra les línies principals de recerca de Lynn Margulis. Aquesta destacada biòloga ha transformat la seua disciplina amb els seus treballs i ha demostrat que és possible fer ciència defugint els valors imperants en l'actual marc mundial.

UNA REVOLUCIÓN EN LA EVOLUCIÓN

LYNN MARGULIS

COL·LECCIÓ «HONORIS CAUSA», 20

374 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2003

La biologia en les últimes dècades està obtenint un protagonisme, dins de la ciència, que abans només era concedit a la física. Cada cop són més els nous centres de recerca i les inversions en aquesta matèria. I cada cop és més habitual que apareguen notícies de temàtica biològica o biomèdica als mitjans de comunicació.

En aquest context, apareix la figura de Lynn Margulis, com una de les biòlogues més reconegudes. Una biòloga que ha transformat el seu camp amb teories tan trencadores i importants com la teoria endosimbiòtica i hipòtesis que encara suposen un tema central de discussió en biologia com és la Hipòtesi Gaia. Tot açò, i molt més, justifica que la Universitat de València investís a Lynn Margulis com a doctora *honoris causa* el passat curs. Fet que ha estat motiu de la publicació d'aquest llibre.

El llibre comença amb els discursos pronunciats a l'acte d'investidura: amb la *Laudatio* acadèmica pronunciada pel Dr. Juli Peretó; amb la *Lectio* pronunciada per la Dra. Lynn Margulis; i amb les paraules de cloenda del Dr. Pedro Ruiz. Després continua amb una bibliografia molt extensa que ens permet conèixer l'immens treball realitzat per Margulis i finalment passa a allò que constitueix el gruix del llibre: els escrits seleccionats.

La selecció d'articles i capítols de llibre (escrits per Margulis sovint amb altres coautors o coautores) que s'agrupen en aquest llibre constitueixen una molt bona mostra del seus treballs més influents i trencadors. En aquests s'expliquen les seues teories i hipòtesis més destacades i es mostra que una altra manera de fer ciència és possible. I tot açò ho fa de manera clara per tal que qualsevol persona interessada i amb una certa base en biologia ho pugua entendre.

Els treballs de Margulis han situat els microorganismes en el lloc destacat que es mereixen dins de la biosfera. Margulis ha demostrat com els bacteris es fusionaren per donar la cèl·lula eucariota, de la qual estem formats tots nosaltres, a l'igual que la resta d'animals, plantes i protoctistes. També ha demostrat el paper que juguen en la re-

gulació del medi on, per exemple, contribueixen al manteniment de les proporcions de gasos atmosfèrics. I, per descomptat, mai no s'oblida d'explicar el paper tan fonamental que tenen en la nostra biologia més immediata (els bacteris constitueixen el 10% del nostre pes en sec).

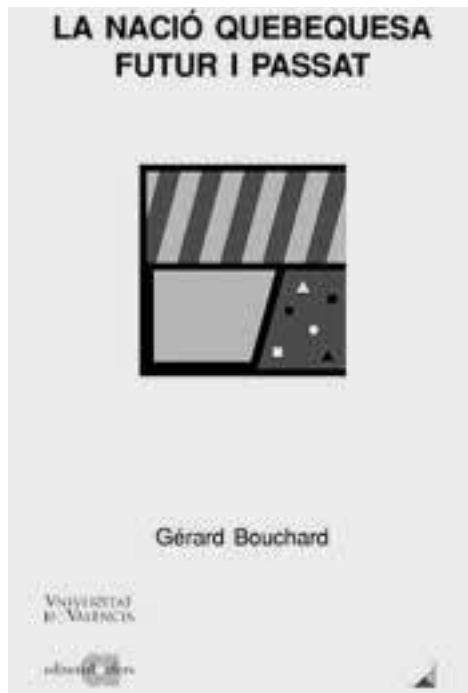
Tanmateix la seua aportació no és únicament aquesta. Cal destacar, també, la seua crítica a la compartimentació i superespecialització de la ciència actual i la seua crítica als valors que sovint impulsen aquesta ciència. Com ella afirma, cal tenir molt present que «els científics, com qualsevol persona, generen informació per donar suport a aquells que els paguen». Enfront d'aquesta realitat Margulis realitza una ciència diferent, una ciència que defuig la terminologia militar i econòmica (que inunda la biologia actual) i que no pretén una objectivitat impossible en separar l'observador d'allò que observa.

Ximo Guillem

Cap on va Quebec?

Com en qualsevol altra nació del món, la història i la situació geogràfica determina la imatge que en té d'ella mateixa. Aquest llibre vol aproximar-nos a la realitat nacional de Quebec, un país del «nou món» que encara no té resolta la qüestió nacional.

LA NACIÓ QUEBEQUESA. FUTUR I PASSAT

GÉRARD BOUCHARD

COL·LECCIÓ «EL MÓN DE LES NACIONS»

202 PÀGINES

EDITORIAL AFERS-UNIVERSITAT DE VALÈNCIA,
CATARROJA-VALÈNCIA, 2003

Quebec presenta a hores d'ara una especificitat nacional ben característica. Mentre les elits del país viuen ancorats en la «mare pàtria» francesa, les classes populars miren cada vegada més cap al sud, cap al monstre nordamericà creador d'una cultura uniformitzadora i destructiva d'allò que no represente l'«american way of life». I pel mig, hi ha Canadà. Malgrat gaudir d'una autonomia ampla, Quebec no acaba de trobar-s'hi en la federació canadenc, de majoria anglòfona. Bona mostra d'això han estat els dos referèndums d'autodeterminació celebrats fins ara (en 1980 i 1995, respectivament) que revelen una clara fissura entre la població quebequesa pel que fa a la qüestió nacional. Es pot dir, del resultat dels referèndums, que la meitat de la població vol mantenir la federació i que l'altra meitat vol la independència.

No és d'estranyar, doncs, que se'n parle, i molt, de la qüestió nacional quebequesa i de la recerca d'un model de societat. De fet, entre aquestes elits que comentàvem adès ja estan sorgint veus entre els intel·lectuals que vindiquen una forma de vida estrictament quebequesa. Sense la tutela de França i sense l'amenaça fogacitadora dels EUA. És en aquest posicionament que trobem Gérard Bouchard i el seu llibre

La nació quebequesa. Futur i passat. Bouchard planteja que ja ha arribat l'hora de considerar la societat quebequesa «no només dintre de les seues relacions històriques amb França (...) sinó també com una col·lectivitat nova en tant que resultat d'una història que li és pròpia» i per aconseguir-ho es mostra partidari de «redissenyar els marcs de la nació, oberta des d'ara a tots els habitants del Quebec» la qual cosa implica «eixamplar el cercle de la pertinença i la identitat nacional més enllà dels ciutadans d'origen canadencofrancès per tal d'incloure els angloquebequesos, els autòctons i totes les altres comunitats culturals».

Com dur a terme aquest procés és el que l'autor ens planteja al llarg de les tres parts que formen el llibre i que desenvolupen en una proposta per reescriure la història de la nació quebequesa en els paràmetres proposats anteriorment.

D'alguna manera aquest debat no ateny únicament Quebec, sinó que també s'està gestant en les nacions de la vella Europa. La nació, doncs, es troba immersa en un procés de debat intern per trobar fórmules d'adaptació a un món canviant com més va més ràpidament.

Marc Candela

L'INFERN DE MARTA (INCLOU LA MÀSCARA DE L'AMOR)

PASQUAL ALAPONT I VICENTE GARRIDO

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 63

160 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Taller de prevenció dels maltractaments

Amb *L'infern de Marta*, Bromera ens ofereix un tríode per reflexionar o per tractar el tema tan actual dels maltractaments a les dones. Aquest oferiment a tres bandes comença amb una *nouvelle* de Pasqual Alapont, que porta el títol del volum i que està recomanada per a persones a partir dels 14 anys, on l'ingredient de la ficció ofereix al lector l'amenitat que després l'enganxarà (està narrada com un *thriller*, amb els ingredients canònics d'una novel·la de suspens) per engegar la reflexió didàctica. A continuació, la segona part del volum la signa Vicente Garrido, amb *La màscara de l'amor*, una mena de llibre d'autoajuda sobre tot el que envolta els maltractaments, basant-se en la història que el lector acaba de llegir. Totes dues obres es complementen i treballen, per mitjans diferents, els objectius didàctics que trobem, a la tercera part del tríode esmentat, a la pàgina web de Bromera. Allà, els suggeriments van orientats a dur a terme un «Taller de prevenció dels maltractaments» a l'aula, amb els professors –o fins i tot a casa– tal i com suggereix la introducció, amb els pares.

Maite Insa

EL SOMRIURE DE L'ESFINX

FRANCESC GISBERT I MUÑOZ

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 28

121 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2003

Cercant l'esfinx de Lamartine

Francesc Gisbert i Muñoz (Alcoi, 1976) ens presenta ara, publicada a Tabarca llibres, una novel·la curta d'espionatge i misteri, ambientada a l'Egipte per contar un parell d'històries paral·leles. D'una banda, una expedició centrada a trobar tresors arqueològics del món antic que parteix amb un especialista valencià i, de l'altra, Gisbert recrea el diari del dibuixant Jean Philippe Lamartine, adscrit al cos científic de la Gran Expedició de Napoleó a Egipte, l'any 1798. De la unió de les dues històries eixirà una trama embolicada, viva, plena d'acció i on les protagonistes són dues joves alienes als misteris i interessos que hi ha al voltant del tràfic de peces arqueològiques. Elles dues, víctimes d'una mentida i d'una operació preparada per una organització internacional, s'enfrontaran involuntàriament a una secta que opera a l'antic Egipte, tot cercant una esfínx i una ciutat llegendària. Amb aquest lliurament, Francesc Gisbert, professor de llengua i literatura valencianes, ens dona també una proposta didàctica per tal d'acostarnos a una de les civilitzacions que és, junt a Mesopotàmia, el bressol de la humanitat.

Agustí Hernández

VISC EN DUES CASES, I QUÈ? MIREN AGUR MEABE
IL·LUSTRACIONS DE JOKIN MITXALENA. 32 PÀGINES

UN GOS AL PIS. I QUÈ? FINA CASALDERREY
IL·LUSTRACIONS DE MIKEL VALVERDE. 32 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA 2003

Literatura formativa per als temps moderns

La col·lecció de llibres plantejada sota l'epígraf «I què?» que l'editorial Tàndem publica en la seua versió valenciana, pretén donar arguments als xiquets a partir de 8 anys per enfrontar-se a situacions que potser encara no estan ben vistes socialment. En concret aquests dos llibres tracten dels problemes que sorgeixen quan una xiqueta decideix adoptar un gos en un pis urbà i de la curiosa situació a què s'enfronta una altra que viu la separació dels seus pares.

Amb bones il·lustracions i textos senzills i directes, els dos volums compleixen les expectatives desperdades pels títols. Plantejats com una ajuda, poden servir en efecte d'argumentari per fer comprendre els menuts que certs judicis que poden semblar majoritaris en la nostra societat no són en realitat més que màscares de prejudicis ja totalment extemporanis. Esperem que aquesta línia deixi prompte de ser una excepció entre les publicacions infantils i donem la benvinguda a aquesta primera aposta per l'«autotajuda» (sense connotacions negatives) també per als xiquets.

Jordi Sebastià

MARIETA FA UNA CABANYA

MARIETA FA MÀGIA

MARIETA DE FESTA MAJOR

FINA MASGRAU I LOURDES BELLVER

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Les metamorfosis de Marieta

Marieta és un personatge que ens sorprén sempre amb vocacions inaudites per a un animalet tan menut i que, sovint, la trobem en situacions de la vida on tots ens hem vist alguna vegada, com ara la festa major del poble, on les nostres tradicions –el foc dels coets i dels dimonis, els gegants i cabots i la música– acompanyen Marieta amb «*gust d'alegria*», i amb «*tots al carrer de nit i de dia*». Després de la festa major, Marieta i Pastafi, intrèpids, sempre en acció, no poden estar-se tranquils i fan cabanyetes amb els coixins de casa, en un dia plujós.

Amb versos delicats i divertits i uns dibuixos plens de moviment i sorpreses, els més menuts tenen ara a l'abast –davant d'unes vacances llargues– noves aventures de la mà de dues autores que saben com arribar a la sensibilitat dels nostres infants, a través d'uns llibres càlids, tendres i intel·ligents. Fina Masgrau i Lourdes Bellver han creat un personatge entranyable que omple l'univers lector de molts dels nostres menuts de poesia i màgia, perquè a aquesta rateta també li agrada ser maga.

Lourdes Toledo

GOLONDRINO AMA A VENANCIA

ABEL IPPÓLITO

COL·LECCIÓ «SOLY SOMBRA»

280 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2003

Ruralisme màgic

Aquest és un còmic molt elogiat tant pels professionals (Ágreda o Jan) com per la crítica especialitzada (la secció del diari *Avui* o la revista *Dolmen*). La veritat és que els personatges són d'una idiosincràsia innegable: a més dels protagonistes, víctimes d'un amor maleït per raons que se sospiten al principi i s'esclareixen al final, hi ha un porc i una vaca parlants que mantenen relacions sexuals (Otto i Paquita), una àvia beata i fanàtica, un avi bondadós i un espantall demiürg que protagonitza alguns dels fragments més emotius. De fet, tota l'obra és un elogi sincer dels sentiments d'afecte contra qualsevol adversitat. Ara bé: una història tan basada en l'humor absurd, ¿com pot voler de sobte que el lector s'emocione? Per a mi aquesta mescla de tons no té sentit. És com el Mortadelo moribund, sagnant al final de la pel·lícula de Fesser: ¿realment algú se'n preocupa després d'haver-lo vist estampar-se a terra i volar per l'aire quaranta vegades? Els tons no acaben d'encaixar, com en aquest còmic ple de moments magnífics.

Felip Tobar

AL SERVICIO DE LAS DAMAS

CALO

COL·LECCIÓ «SOLY SOMBRA»

56 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2003

Una edició afortunada

L'edició del còmic en el nostre país es produeix de manera escadussera i sovint poc reconeguda. Per això és una bona notícia que Edicions de Ponent haja posat a l'abast de l'aficionat una col·lecció molt correctament presentada, amb autors que fins ara resultaven quasi inèdits. És el cas de Calo i aquest *Al servicio de las damas*, un volum que recull diverses històries presentades sota el fil connector de les accions que homes i xiquets realitzen per acontentar les dones. En realitat, el recull és molt heterogeni i aquesta pretesa línia comuna resulta molt difícil de trobar en algunes de les historietes. És, potser, el principal defecte que el lector trobarà en aquest volum: la gran diversitat: de temàtica, de dibuix i també de qualitat, entre uns treballs i uns altres. S'intueix una procedència temporal molt diversa, fins i tot en el grau de maduració de l'autor. Malgrat tot, el resultat és estimulante; Calo té un dibuix elegant, senzill i, a la vegada, preciosista. D'altra banda, les històries que narra són interessants: «La veredeta alegre», «Isabel» i «Hijas mías» destaquen com a les peces més aconseguïdes.

Jordi Sebastià

LAS AVENTURAS DEL CAPITÁN TORREZNO. ESCALA REAL

SANTIAGO VALENZUELA

COL·LECCIÓ «SOLYSOMBRA»

124 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2003

Un anti-heroi de tabac negre

Segon lliurament de les aventures de Torrezno, un personatge que passa de la barra del bar a un món fantàstic i delirant on haurà de protegir, quasi sense voler, els habitants de la ciutat de *Deeneim* de les tropes del misteriós Shogun, el cap dels exèrcits invasors que recorda vagament a *Darth Vader*, el roïn de la primera trilogia de la Guerra de les Galàxies. No és l'única referència que podem trobar en aquesta novel·la gràfica. I és que si alguna cosa caracteritza la història és l'eclecticisme. L'autor ens presenta un escenari apocalíptic on conviuen legions romanes, les tropes de Gengis Khan, la Bíblia o les muralles medievals. Un *potipoti* cultural, històric i religiós, adobat amb mistos gegants o escarbats que fan de cavalls. Tot, per a construir una ficció intel·ligent però sobretot divertida, amb continus tocs d'humor per part del protagonista. Alhora és d'agrair el traç de Valenzuela, que mescla la caricatura i el dibuix més crument realista en unes vinyetes on destaca, sobremamera, una utilització magistral del clarobscur. Hi haurà pròxim episodi, no us el perdeu.

Àlvar Peris

APOCALYPSE NOW REDUX.

FRANCIS FORD COPPOLA (1979-2001)

RAMON MORENO CANTERO

COL·LECCIÓ «GUÍAS PARA VER Y ANALIZAR», 131 PÀGINES

NAU LLIBRES-OCTAEDRO, VALÈNCIA, 2003

Un descens als inferns

Al Festival de Cannes de 2001, Francis Ford Coppola va presentar «Apocalypse Now Redux», un nou muntatge, amb 53 minuts inèdits, d'aquesta pel·lícula considerada ja un clàssic i, per a molts, el millor exponent de l'oposició de Hollywood a la guerra del Vietnam, tot i les crítiques que va rebre per no prendre partit obertament contra el conflicte. Aquest lliurament de les «Guías para ver y analizar» ens ofereix la possibilitat de conèixer a fons aquesta nova versió que incideix en els temes plantejats a l'original com ara la degradació moral de l'exèrcit, la guerra com un circ espectacular, i sobretot, el viatge interior del protagonista, sempre vorejant la línia que separa el seny de la bogeria. Amb una anàlisi profunda i exhaustiva, l'autor no només ens mostra tot un seguit de dades tècniques sobre la pel·lícula, sinó que ens acosta tota la complexitat d'una producció que es va allargar quatre anys i que va transformar la vida de tots els qui hi varen participar, sobretot del mateix Coppola i del protagonista, Martin Sheen, qui va patir un infart en ple rodatge.

Àlvar Peris

DIGUES BLAU CEL

SANTI VALLÉS CASANOVES

ASSOCIACIÓ CULTURAL DEL 750 ANIVERSARI

198 PÀGINES

L'ALCÚDIA, 2002

Memòria gràfica de l'Alcúdia

Continuant la tasca encetada amb *El rebost de la memòria*, treball que repassava les festes alcudienques des del segle XVIII a l'actualitat, Santi Vallés insisteix en esperar els sentiments identitaris dels seus conciutadans per mitjà de la patrimonialització sistemàtica del passat.

Digues blau cel és el catàleg de l'exposició fotogràfica homònima, realitzada dins dels actes de celebració del 750 aniversari de la carta de poblament, on es mostrava una col·lecció de fotografies de l'Alcúdia i dels seus habitants organitzades temàticament -la casa, la família, l'escola, la mili, les festes, la feina, la religiositat... Una mostra que palesa les profundes transformacions econòmiques, socials i culturals que han experimentat els nostres pobles durant els darrers anys i davant les quals hom reacciona enarborant la memòria, que la fotografia ha fixat, per no acabar completament dissolt dins d'un món com més va més homogeni i despersonalitzat.

Josep Vicent Frechina

LES NORMES DEL 32, SETANTA ANYS DESPRÉS

ABELARD SARAGOSSÀ, VICENT PITARCH I MANUEL PÉREZ SALDANYA. COORDINACIÓ: JULIÀ-VICENT REY NICOLÀS

62 PÀGINES

EDICIONS ALLIOLI, VALÈNCIA, 2002

Una fita històrica

Les Normes de 1932 constitueixen, sense cap mena de dubte, una fita cívica i cultural sense precedents en la nostra història, reflex d'una eferescència intel·lectual i d'una reactivació lingüística que el colp d'estat de 1936 escapçà dramàticament.

El 21 de desembre de 1932, a Castelló de la Plana, cinquanta-dos personalitats de diversa ideologia i sensibilitat, signaven unes *Bases per a la unificació de la ortografia valenciana* que no eren altra cosa que l'adaptació en clau valenciana de la reforma que Pompeu Fabra i l'Institut d'Estudis Catalans acabaven d'engegar al Principat. I mai serà sobrer insistir en la importància cabdal d'aquell acord: la nostra llengua es deslliurava així de tots els llasts folklòrics per incorporar-se sense complexos a la modernitat.

Aquest llibret ha estat concebut com a homenatge, setanta anys després, a tots aquells que suscitaren i materialitzaren l'acord i aplega tres treballs de tres reconeguts especialistes en l'àmbit de la filologia valenciana que aprofundeixen en les raons, les conseqüències i la transcendència d'aquella fita històrica.

Josep Vicent Frechina

LA MEL D'ARISTEU

JORDI VALLS I POZO

COL·LECCIÓ «L'AIGUADER», 17

60 PÀGINES

EDITORIAL AGUA CLARA, ALACANT, 2003

Sensibilitat busca significat vital

Prenent com a espill la tragèdia protagonitzada per Aristeu, Jordi Valls (Santa Coloma de Gramenet, 1970) dibuixa la manca d'encaix d'una generació que s'ha trobat una societat ja construïda per altri. Sense l'avinentesa de germinar com a protagonistes, els seus components han de mirar d'adaptar-se al paisatge apàtic que els envolta. Tot això afegit a la fragilitat humana i l'atabalament provocat pel món modern. L'autor emprà una estructura en sis parts, tant l'obertura com el tancament només d'un poema, i la resta balla des del parell a un màxim de huit. Els poemes de Valls, però, fan ús del vers llarg, de la frase extensa, d'una narrativa sembrada de símbols. Els temes es presenten en moviments que els envolten, amb variacions sobre el silenci o l'esperança, amb una orfandat desolada de mitologies i, en ocasions, amb un estètica de les despulles que suggereix decadències. L'obra merescué el V premi Gorgos l'any 2002 –una convocatòria seriosa– i se'ns presenta amb un efectiu pròleg de Santi Rufas.

Eduard Ramírez

AI, VALÈNCIA! (POEMES 1017-2002)

SELECCIÓ DE M. JOSEP ESCRIVÀ I PAU SIF

PRÒLEG D'ENRIC SÒRIA

140 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2003

Dolor de la ciutat

L'antologia *Ai, València!*, magníficament elaborada per Pau Sif i M. Josep Escrivà recull tot de poemes dedicats al nostre cap i casal. Dividit en dues parts, el llibre recull els poemes del període àrab més important cultural i socialment (segles XI-XII) i, després, els treballs de poetes que han escrit en català de la Renaixença ençà. El to del llibre ha de ser necessàriament elegíac perquè mentre els àrabs es planyen sobretot per la pèrdua de la ciutat, els escriptors en valencià veuen com la seua València deixa, a poc a poc, de ser valenciana, immersa en un terrorífic procés de substitució lingüística i cultural. Això provoca una inevitable i curiosa semblança en el to dels uns i els altres i obliga el lector a una incòmoda, però fecunda, reflexió. Si la selecció és bona, el pròleg d'Enric Sòria i els seus suggeriments sobre la incidència de la urbs en l'escriptor és soberbi. Tot això acompanyat d'un interessant CD del grup *Oh, foll amor* (amb un recitat potser una mica massa solemne) converteix el llibre en una obra molt recomanable que fa més comprensible la nostra ciutat que la majoria dels tractats teòrics i els estudis historiogràfics.

Jordi Sebastià

OFICIS DE RONDALLA

LLORENÇ GIMÉNEZ

IL·LUSTRACIONS MAYTE RAMOS

COL·LECCIÓ «SALABRET D'HISTÒRIES», 3, 53 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2003

Professions d'un temps

Fa set anys que Llorenç Giménez va canviar l'ofici de mestre pel de rondallaire. En aquest temps ha viatjat per tots els racons del País Valencià contant i escoltant històries. *Oficis de rondalla* està dedicat a aquells treballs oblidats que ja només trobem als contes; feines quasi desaparegudes, com la del nevater, que cercava i guardava la neu als pous a l'hivern per a repartir-la a l'estiu, el granerer, el ferroveller, l'emblanquinadora, l'escurapous, l'esquilador, la carbonera, l'agarraserps...

Cada ofici té una pàgina, un poema i un dibuix –que ressalta la lletra inicial de la paraula. A mesura que avancen en la lectura dels ocurrents versos de Llorenç, els lectors i les lectores se sorprendran de la quantitat de ministeris que els nous temps han suprimit.

És una llàstima que els dos colors de l'edició (en blau els versos i en taronja els dibuixos) no facen justícia a les il·lustracions de Mayte Ramos. I un altre desencert de maquetació: per què els oficis estan ordenats per rigorós ordre alfabètic només fins la «G»?

Imma Gandia

ELS XIQUETS I LA LLENGUA

VICENT ESCRIVÀ

EDICIÓ I INTRODUCCIÓ D'EMILI CASANOVA

456 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2003

D'un temps, d'un país

Aquest llibre compta amb dos grans apartats. El més llarg consisteix en la recuperació d'un curs de valencià publicat pel diari *Las Provincias* els anys 1975 i 1976. Una aposta valenta i decidida per l'ensenyament en valencià del diari conservador i que va tindre un èxit sense precedents en la societat valenciana. El curs va anar a càrrec del professor Vicent Escrivà, assessorat pel també professor Manuel Sanchis Guarnier.

L'altre apartat és la magnífica introducció d'Emili Casanova, de la mà del qual fem un viatge interessantíssim a través del temps per a trobar-nos amb una època en què la batalla de València no s'havia iniciat. Un temps on encara ningú no havia sospesat el benefici electoral que el secessionisme podia donar i, on des de la tribuna del diari degà de la premsa valenciana, s'insinuava un futur per a la normalització del valencià que mai no ha estat així.

El lector pot pensar que està davant d'una peça d'arqueologia, però res més allunyat de la realitat, ja que el curs manté, malgrat els anys transcorreguts des de l'entrada de la nostra llengua a les escoles, un gran nivell didàctic, que alguns afirmen que encara no s'ha superat.

Manel Alonso

MEMORIES D'UN IMPORTANT SENSE IMPORTÀNCIA

SERENETA

117 PÀGINES

PROMOCIO DE CULTURA VALENCIANA
DEL SENIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2003

Extraña importància

El autor de *Memories d'un important sense importància* (transcriptor se denomina a si mismo) dice haber recibido estas memorias de su verdadero autor y, por lo tanto, siente el deber de entregarlas al lector tal y como le fueron confiadas, sin someter el texto a cambio alguno. Así nos lo cuenta, así lo aceptamos, así lo decimos.

El libro que tenemos entre las manos es la historia de un «importante» hombre de la vida valenciana que decide escribir sus memorias, tal vez para comprenderse a través de todas las personas que ha sido durante las diferentes épocas de su vida.

Este hombre «sin importància» rescata de la memoria sus días de infancia marcada por una doble influencia: del padre y de la madre, motivo por el cual se permite juzgarlos. Y al hacerlo, juzga cada una de las circunstancias que le ha tocado vivir y que detesta, tales como la guerra, la entreguerra y la postguerra. Las memorias terminan en el momento en que «el importante» decide tomar esposa y perpetuar su linaje. Y ya no le interesa rememorar el pasado ni siquiera aventurar el futuro: sólo decide vivir.

María Teresa Espasa

25 VALENCIANOS EN LA HISTORIA

FERNANDA ZABALA

258 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2003

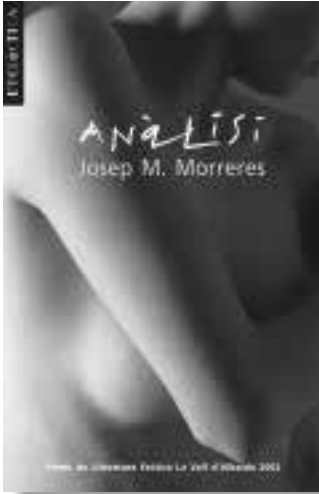
Contar variado

Curiosísimo plantel de figuras el que ha reunido Fernanda Zabala en su último libro titulado *25 Valencianos en la Historia*. Como su nombre indica, se trata de un conjunto de personajes de todas las épocas que la autora hace desfilar, uno tras otro, ante la atenta mirada del lector.

A lo largo de 258 páginas Zabala nos entrega, en breves capítulos, vidas y hazañas de quienes, según la autora, ya forman parte de la historia de Valencia. Podemos encontrar nombres de poetas (Vicent Andrés Estellés), santos (San Luis Bertran), cantantes (Concha Piquer), toreros, cortesanas, bandidos, almirantes, políticos, intelectuales, etc.

Probablemente la intención de la autora al presentar a personalidades tan diversas agrupadas en este libro, interesante y desenfadado, ha sido sacar del olvido o del anonimato a quienes vivieron en Valencia para poder proporcionar, según se manifiesta, «historias tan veraces como insólitas y la posibilidad de conocerlos o de profundizar, a partir de esos datos, en el estudio de algún personaje en concreto».

Mª Teresa Espasa

ANÀLISI

JOSEP M. MORRERES

PREMI DE LITERATURA ERÒTICA LA VALL D'ALBAIDA 2002

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 95, 124 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2003

Febrada al divan

La veritat és que en els darrers temps pocs són els llibres de literatura eròtica que visiten les prestatgeries de les nostres llibreries. És com si el país haguera perdut aquella alegria dels vuitanta i encara dels noranta en què la Maria Jaén s'amorrava amb descaradura al piló seguida per altres autores i autors i encara per alguns directors de cinema. Però la cosa, vés a saber per què, va perdre trempera i a hores d'ara a penes destaquen dos premis especialitzats, La sonrisa vertical i justament el premi de La Vall d'Albaida en què Morrerès ha resultat guanyador en dues edicions, amb *Cinc Lais* l'any 1994 i amb *Anàlisi* en el 2002, llibre que ara ens ocupa.

Anàlisi és una novel·la discreta en el millor sentit de la paraula, bastida sobre una estructura senzilla, escrita meticulosament i amb esquisidesa. Potser ací rau el seu encís, en aquesta moderació, contenció de vegades sobrepasada amb escriu pels autors de narrativa eròtica. Morrerès tan sols necessita dos personatges centrals per centrar la seua acció: un contingut psiquiatre i una dama burgesa d'aspecte exuberant rendida agradósament als abusos sexuals d'un rude ebanista. A *Anàlisi* hi ha més de suggeriment que d'acció, més perversió oculta que evident, més sensualitat que sexe i això la converteix en una novel·la atractiva.

Francisc Viadel

BONES VEINES

E. LYS

COL·LECCIÓ «EL CAU», 3

128 PÀGINES

EDICIONS LA XARA, SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2003

Els defcís del tast

Ací hi ha una novel·la construïda amb senzillesa, que ens lliga al transcurs dels esdeveniments fent jocs amb una galeria d'individus, delers i de les seues combinacions. Aquesta varietat permet mantindre un dinamisme que, sense aprofundir en les històries paral·leles, aprofita per a presentar cada personatge amb perspectiva i integrar-los dins el to suggeridor d'una lectura plaent.

L'acció acompanya els habitants d'una promoció de *bungalous*, que s'hi creuen i relacionen, amb més o menys superficialitat. Des de l'entrada d'una nova família que ens donarà pas a la carnalitat de la comunitat, fins a eixir amb Laura, la veïna que abandona la urbanització. El protagonista és, com calia, el sexe: de pensament i càlcul, visió, omissió i sobretot, obra artesana d'agradosa fluïdesa. A destacar que l'emascarament de l'autor o autora darrere la inicial del nom resulta un cert, doncs evita que desviem l'atenció cap a prejudicis i ajuda a deixar-nos dur per l'entreteniment de les pròpies històries.

Eduard Ramírez

EL MÓN DELS FORRELLATS FERRAN BATALLER
IL·LUSTRACIONS DE ROBBY

COL·LECCIÓ «EL GAT EN LA LLUNA», 22
76 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

Un món de l'inrevés?

Miquel i Ester són els dos bessons, enginyosos i atrevits, que protagonitzen l'últim llibre publicat per edicions del Bullent titulat *El món des forrellats*. En aquesta obra els joves lectors es trobaran amb una aventura on dos xiquets d'uns nou anys han de portar a cap una important missió en un món de l'inrevés, poblat d'éssers estranys.

Ferran Bataller, filòleg i traductor, ha escrit el llibre en un llenguatge proper amb ressons de velles històries populars, que tanmateix recorda els jocs d'ordinador, on s'han d'anar superant proves cada vegada més complexes. Les il·lustracions de Robby, en blanc i negre, són les justes per ajudar els xiquets i les xiquetes a posar imatges a les descripcions del món on es desenvolupa la fantàstica aventura.

L'obra en el seu conjunt, lluny de revolucionar el món, roman en els tradicionals estereotips morals i de gènere.

Nieves Avilés

UNA ACAMPADA EMBOLICADA JOSEP CHAPA MINGO
IL·LUSTRACIONS DE MARIA JOSÉ DEL AMO

COL·LECCIÓ «ELS LLIBRES DEL GAT EN LA LLUNA», 21
95 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

Amor rima amb por

Una excursió escolar serveix d'excusa a l'autor d'*Una acampada embolicada* per narrar una història on s'entrecruen els primers amors d'adolescència, l'aventura, la festa i un misteri esfereïdor que va prenent forma a poc a poc i on s'hi barreja la fantasia de les llegendes o rondalles populars i la versemblança d'algunes referències a fets escabrosos que ningú no sap del cert si són reals o només inventats.

Un grup d'amics viuran l'aventura més intensa de les seues curtes vides en un poble imaginari, Torre-seca, on una sèrie de successos estranys els faran sentir córrer calfreds pels seus cossos. La inventiva i la imaginació fantasiosa dels protagonistes els jugaran més d'una mala passada a l'hora d'interpretar i tractar de resoldre un misteri que, al capdavall, només haurà estat fruit de les seues ments àvides d'experiències noves i intenses. O, qui sap?, potser les sospites dels joves protagonistes d'aquest llibre no són del tot infundades. Després de tot, com ens fa entendre el final d'*Una emboscada embolicada*, res no és del tot cert ni del tot fals.

Sergi Verger

EL GRIPAU / ELS DOS GEGANTS DE SANT MARCEL·LÍ
CLARA SANTIRÓ

IL·LUSTRACIONS PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «CONTES DE TOTS», 10 i 11, 31 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2003

Dues rondalles urbanes

L'editorial Denes trau dos nous números de la seua col·lecció de rondalles *Contes de tots*. Totes dues curioses tant pel seu contingut, fantàstic en ambdós dels casos, com per la seua localització urbana, cosa poc comuna en aquest tipus d'històries. Així és, tant *El gripau* com *Els dos gegants de Sant Marcel·lí* estan localitzats al popular barri de Sant Marcel·lí de la ciutat de València, on l'autora s'hi va instal·lar fa molts anys. Així doncs, els contes donen contingut a algunes marques del paisatge urbà on transcorre la història que pren forma de llegenda i, en altres moments, de testimoni, ja que l'autora mateixa es constitueix en narradora privilegiada dels fets esdevinguts.

Les il·lustracions de Paco Giménez són, al nostre parer, un tant desiguals ja que no conserven un mateix criteri de qualitat. Juntament amb algunes làmines de gran riquesa expressiva, en trobem algunes que semblen més prompte una manera de omplir l'espai donat. En tot cas, és sempre una grata sorpresa trobar un dels millors il·lustradors valencians a l'edició valenciana. Per reblar el clau, també s'hi inclou un plànol de la ciutat de València on es pot localitzar el barri de Sant Marcel·lí.

Xavier Mínguez

LES SET CABRETES I EL LLOP / LA CASETA DE SUCRE
GERMANS GRIMM. EL FLAUTISTA D'HAMELIN ANÒNIM

ADAPTACIÓ DE TERESA SABATÉ I MERCÉ VALLEJO

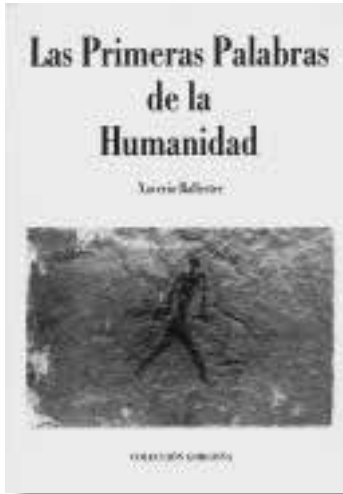
IL·LUSTRACIONS DE JULIA SERRA, RITA CULLA I MARIA ESPLUGA

L'EIXAM EDICIONS, TAVERNES BLANQUES, VALÈNCIA, 2002

Contes clàssics per als més menuts

L'editorial L'Eixam ha publicat en els darrers números de la col·lecció «Clàssics» tres originals adaptacions que recuperen, per als lectors més menuts, contes clàssics de la literatura infantil. Als textos, de les autores Teresa Sabaté i Mercé Vallejo, s'incorpora l'atractiu de les il·lustracions, que ocupen la plana sencera, de Julia Serra, Rita Culla i Maria Espluga. Amb els dibuixos, sobre els quals va sobreimprimir el text, les il·lustradores tracen un estil colorista, d'ambientació i força expressiu que recorda, en algun cas, a pintures d'èpoques contemporànies a les històries originals. Per als últims títols de la col·lecció, que ja va pel número 9, l'editorial ha escollit els contes *Les set cabretes i el llop* i *La caseta de sucre*, originals dels germans Grimm, i el conte anònim *El flautista d'Hamelin*. L'edició d'aquests clàssics inclou a les darreres planes una proposta didàctica, com a material de treball per a pares, mares i professors en què es plantegen qüestions sobre la història i la temàtica transversal de cada conte per a treballar el contingut amb els lectors.

Ana Gimeno

LAS PRIMERAS PALABRAS DE LA HUMANIDAD

XAVIERO BALLESTER

COL·LECCIÓ «GÓRGONA», 14

126 PÀGINES

EDICIONES TILDE, VALÈNCIA, 2002

El misteri de la paraula

Las primeras palabras de la humanidad és una aproximació teòrica a l'origen de la parla i al desenvolupament posterior i ramificat dels milers de llengües i idiomes que hi conviuen en els nostres dies. Com i quan adquirirem el do de la paraula? Com ha evolucionat la lingüística des d'aleshores? Per què els éssers humans hem estat els únics en normalitzar la comunicació dins la pròpia espècie? Són algunes de les reflexions en què de manera distesa aprofundeix el llibre. L'autor s'endinsa en una anàlisi prehistòrica quasi inèdita des d'una perspectiva lingüística però amb una voluntat mestissa que combina aportacions de diferents disciplines.

Des de l'aparició de les primeres paraules fins ara, on prestigiosos lingüistes analitzen i codifiquen el llenguatge, hi ha un enigmàtic procés de milions d'anys que queda reflectit en el llibre.

L'assaig, barreja de literatura científica i divulgativa, s'emmarca dins de la col·lecció Gorgona d'Ediciones Tilde que recull una sèrie de dissertacions sobre diversos temes d'interès científic i social.

Hèctor Sanjuan

PAULO FREIRE, UN ENCONTRE CRÍTIC

PETER MC. LAREN - PETER LEONARD

TRADUCCIÓ DE M.TERESA ALBERO FRANCÉS

246 PÀGINES

EDICIONS DEL CREC I DENES EDITORIAL, XÀTIVA 2003

Aproximació al ric univers de Freire

El brasiler Paulo Freire va ser un dels principals protagonistes de la renovació pedagògica i el creador del que podria anomenar-se la «pedagogia de l'alliberament». Els seus textos, especialment el clàssic *Pedagogia de l'oprimit*, van encetar una pregona i fructífera discussió arreu del món sobre el significat real de l'alfabetització (eina d'emancipació personal o de control per part del poder?) i sobre altres qüestions com la diferent manera d'entendre, segons les societats, el que és una persona «culta». En aquest volum es troben plegats una sèrie d'articles de pedagogs, escriptors i analistes diversos –alguns d'ells col·laboradors de Freire– que passen revista a molts dels rics matisos de l'obra i de la vida (profundament implicada amb l'alfabetització i l'emancipació de l'anomenat tercer món) del brasiler. La rica obra de Freire (que va arribar a ser regidor d'educació en la ciutat de São Paulo amb el PT de Lula) ha estat duta a la pràctica de formes molt diverses i roman avui més oberta i suggerent que mai. Aquest volum ens permet captar alguns dels seus infinits colors.

Jordi Sebastià

TERESA I LAURA

TERESA MONROIG I SALOM

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 25

287 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Petites i entranyables històries

Teresa i Laura és una narració de caire autobiogràfic plena de moments encisadors i de situacions que han teixit part de l'existència quotidiana de generacions enrera. Elles, la Teresa i la Laura, són dues bessones membres d'una família humil d'un poble de Castelló: Càlig. El llibre és la seua història, la d'elles i la de tota la gent que les envolta i que les ajuda a créixer; d'aquesta manera, assistim, amb les petites, a petites escenes del dia a dia, des del seu naixement fins a l'adolescència, que ens fan pensar, a cadascú de nosaltres, en els nostres pobles fa cinquanta anys i encara ara, ai las!, en certs aspectes: l'escola en castellà, el pes de l'església, els prejudicis, les prohibicions... però també qüestions memorables com ara els cucs de seda, el mercat a la plaça, la matança del porc, la descoberta de la natura...

L'autora ens ha dibuixat un retaule ple de moments vitals, de detalls, de tendresa i de senzillesa, però al mateix temps amb una riquesa d'expressions de la parla de Càlig que, de segur, aproparan el lector a la història contada.

Maria Sirera i Conca

MATA-RATES (I ALTRES VICIS)

ELIES BARBERÀ

COL·LECCIÓ «POESIA», 113

78 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Elogi de l'embriaguesa

Aquest és un llibre perfumat amb l'alé espés de tots els alcohols, però no es tracta, en realitat, d'un elogi simple del fenomen etílic. En molts dels poemes el tema central no és sinó el desamor, i l'al·lusió al mam apareix com un refugi o un subterfugi on el poeta es reclou mentre la presència íntima que desitjava es dibuixa en la seua absència.

El poemari es divideix en tres parts: *Mata-rates* (amb 17 poemes), *Altres vicis* (19) i una coda final amb dues darreres peces. La presència de vectors molt definits, com l'al·lusió a la ciutat d'Alcoi (fins i tot implícitament, com en *C/Sant Jordi, 22, 3er, esquerra*), creua aquestes tres divisions i serveix com una mena de sutura. El poeta, argonauta etílic, es passeja per uns carrers que el desamor li fa estranyar i només se sent reconfortat amb el recurs a l'escalfor de l'alcohol.

Dir, finalment, que en tot el llibre s'alternen els poemes més llargs amb delicadeses més modestes, però l'autor assoleix el seu registre més depurat en poemes en prosa com ara *Francisco Manuel*.

Victor Cotlliure

EL LEÓN DE SIETE COLORES MARTA RIVERA FERNER

ALEJOY LAS NUBES ISABEL MARÍN

IL·LUSTRACIONS DE MABEL RAMOS

COL·LECCIÓ «ESTRELLA POLAR», 1 i 3, 32 i 24 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Benvinguts els àlbums il·lustrats

L'editorial Brosquil llança una nova col·lecció infantil, en aquest cas d'àlbums il·lustrats a tot color. Un gènere que, llevat de l'editorial Tàndem, cap altra firma valenciana s'havia arriscat a treballar. La col·lecció «Estrella Polar», que així es diu aquesta nova iniciativa, comença amb un títol francament remarcable *El lleó de set colors*. Aquesta paràbola sobre la creació, de l'argentina Marta Rivera, ens presenta la història d'un lleó els cabells del qual, en lloc de ser rossos com la de la majoria de lleons, són de set colors diferents. El lleó farà un llarg viatge fins que assumirà la seua pròpia condició. Juntament amb un text atractiu, les il·lustracions barregen diverses tècniques pictòriques que recreen amb imaginació els paisatges africans.

D'altra banda, *Aleix i els núvols*, d'Isabel Marín tracta d'explicar d'una manera amena diferents fenòmens atmosfèrics a partir de la metàfora d'uns núvols que es casen dalt del cel. Les il·lustracions de Mabel Ramos, a pesar de no estar integrades en el text –cosa que facilitaria la lectura– donen una gran vivesa i color a la història.

Xavi Mínguez

EL GEÒMETRA

JOSEP LLUIS RICO I VERDÚ

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 12

159 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2003

La señal de la bestia

Un joven es asesinado en el Castillo de Santa Bárbara de Alicante. Será el comisario en jefe Roberto Téllez, más conocido como Tirone por su gran parecido con el legendario actor de cine, quien tiene que resolver el caso. El comisario pide ayuda a Jaume Cortés, detective especialista y famoso por los éxitos obtenidos. El caso se presenta difícil de resolver pero el detective Cortés tiene una intuición: seguramente se encuentran frente a un asesino en serie.

A través de una narrativa que capta al lector desde las primeras páginas, Cortés y el comisario Téllez van reconstruyendo la trama argumental que se enreda lo suficiente como para despistar a la policía. Los asesinatos se suceden, todos ellos tienen ciertos puntos en común, propios de los *serial killer*. Cortés mantiene la teoría de que el asesino sigue un esquema basado en las novelas *El Perfume e Instinto básico*.

También aparecen las típicas notas dirigidas a la policía. De cualquier modo y sin ninguna duda la novela distrae, sometiendo al lector a un clima de suspense que el autor domina a la perfección.

M^o Teresa Espasa

**DE LA BIOTECNOLOGÍA A LA CLONACIÓN
¿ESPERANZA O AMENAZA?**

DIVERSOS AUTORS

COL·LECCIÓ «TÁBANO», 9, 122 PÀGINES

EDITORIAL DIÁLOGO, SAN ANTONIO DE BENAGÉBER, 2003

Biotecnologia per a adolescents

La biotecnologia ha passat a constituir un tema de constant polèmica des de la posada en pràctica de tècniques com l'enginyeria genètica. Tanmateix, la població rarament té accés als coneixements necessaris per entrar en aquesta polèmica.

Aquest llibre podria ser una eina per facilitar l'accés de la població a aquest debat. Ara bé, amb el seu enfocament, semblant al d'un llibre de text, sembla adreçar-se a un sector molt determinat de la població: els i les estudiants de secundària.

A més a més, cal destacar que el llibre està escrit per sis autors i autores diferents. Així s'enriqueix amb sis visions diferents del tema, tot i que en ocasions açò duu a una repetició d'algunes de les explicacions. D'altra banda, la qualitat dels textos resulta prou desigual.

La vàlua del llibre per impulsar el debat és innegable. Tanmateix, es troba a faltar: una contextualització de la biotecnologia dins la ciència en general i dins l'actual marc polític i social; i una explicació de les alternatives existents.

Ximo Guillem

**EL CONFLICTO PALESTINO-ISRAELÍ. UN RECORRIDO
HISTÓRICO PARA COMPRENDER EL PRESENTE**

ALBERT FORT NAVARRO, ENRIQUE MARTÍNEZ IBAÑEZ

COL·LECCIÓ «TÁBANO», 8, 153 PÀGINES

EDITORIAL DIÁLOGO, VALÈNCIA, 2002

Història per entendre el present

Des que, fa més de mig segle, els jueus colonitzaren Palestina amb el suport del Regne Unit i els EUA, l'Orient Mitjà viu en guerra. Una guerra que s'ha cobrat un gran nombre de vides i que ha tingut, en més d'una ocasió, conseqüències internacionals de gran abast.

Amb aquest llibre, Albert Fort i Enrique Martínez ens conviden a recórrer la història d'aquest territori i dels pobles que avui l'habiten. D'aquesta manera se'ns mostren algunes de les claus per entendre el conflicte. Els drets dels jueus sobre aquestes terres es posen en dubte i els interessos internacionals de les grans potències queden al descobert.

La densitat d'informació amb què el llibre ens acull pot, en un primer moment, tirar enrere a aquells que no estan veritablement interessats en el tema. A mesura que avança el text, però, la important transcendència dels fets relatats segresta l'atenció de qualsevol lectora i no la deslliura fins el final de les seues pàgines. Així passa a ser un llibre molt recomanable per a qualsevol persona.

Ximo Guillem

CASTELLÓ LITERARI. ESTUDI D'HISTÒRIA CULTURAL DE LA CIUTAT
LLUÍS MESEGUER

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA DE LES AULES»,
SERIE MAIOR, 2, 448 PÀGINES

UNIVERSITAT JAUME I, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2003

Castelló de la Plana: literatura, història i ciutat

Rigorós, exhaustiu i eruditíssim treball sobre la història literària de la ciutat de Castelló de la Plana. Partint d'un concepte dúctil i integrador de la literatura, que ultrapassaria els gèneres convencionals per donar cabuda també als textos històrics i científics i a la cultura de tradició oral, Meseguer realitza un minuciós inventari de la història de la literatura a Castelló, de Castelló i sobre Castelló i, sense caure en els paranys del localisme panxacontent ni de la «descontextualització negadora de la riquesa de matisos de la vida local», aconsegueix un admirable equilibri entre metodologia crítica i patriotisme literari, entre anàlisi històrica i valoració subjectiva, entre rigor i amenitat. Tot plegat, un ambiciós i reeixit projecte, imprescindible per entendre una ciutat complexa i singular que inicia, lentament, un retrobament amb ella mateixa i amb el paper dinamitzador de la cultura valenciana que durant molts anys tan bé ha sabut desenvolupar.

Josep Vicent Frechina

LA VALL DE LES SIS MESQUITES.
EL TREBALL I LA VIDA A LA VALLDIGNA MEDIEVAL

FERRAN GARCIA-OLIVER

COL·LECCIÓ «OBERTA», 100, 244 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2003

La vida quotidiana de la Valldigna, a l'època medieval

L'obra de Ferran Garcia-Oliver, el tercer llibre que publica sobre la Valldigna, el dedica a l'estudi de la vida quotidiana durant l'època medieval. En aquest sentit complementa un estudi semblant, també dedicat a la Valldigna, però referent als segles XVI a XVIII, publicat en 2002 per Eugenio Ciscar Pallarés. En l'obra podem veure la vida diària d'una comunitat majoritàriament mudèjar, les relacions amb els pobladors cristians, les cases, el treball quotidià, els problemes de les comunitats locals mudèjars i les relacions amb el senyor, el paisatge agrari, l'endeutament dels camperols, les diferències socials, el casament i les relacions entre els homes i dones, les relacions sexuals, els vestits i el menjar, o bé els problemes d'ordre públic. L'origen del llibre és la seua tesi de doctorat, però l'autor és escriptor a més d'historiador, el que explica que la descripció dels fets aparega d'una forma novel·lada. Com diu l'autor, ha tractat l'obra com un assaig, amb les notes imprescindibles i amb «el desig de fer circular més idees que certeses».

Francesc Torres

Qüestió de dones

A la Ribera, les llibreries són cosa de dones. A Algemesí, la Samaruc està patronejada per Laura i Enriqueta, a Alzira, la Xúquer, per Pilar. La primera és una llibreria jove, la segona té una història ja llarga, on no falten els moments convulsos.

A principis dels anys 70, un petit immoble del carrer Bernard Montalvà d'Alzira va patir un parell d'incendis gens fortuïts. Per la nit, algú abocava gasolina sota la porta i després li prenia foc. Un dels incendis va ser molt destructiu i les flames arribaren al rètol que anunciava que aquell lloc era una botiga, una botiga de cultura: «Xúquer, llibres i discs». La llibreria s'havia posat a funcionar pocs anys abans, pel 1968, de la mà de dos joves socis: Pepe Garés i Emili Tortosa. Tots dos van recollir la idea d'un inquiet grup d'estudiants d'Alzira que, com comenta Emili, «sentien la necessitat de tenir una llibreria al poble». Els dos socis van aportar una quantitat que per als temps, tot i modesta, era suficient per a posar en marxa el negoci: 500.000 pessetes per cap. Garés se'n responsabilitzà del funcionament directe i Tortosa de la comptabilitat. El grup de joves hi continuava vinculat i, a més de consumir, col·laborava amb l'etiquetatge o la distribució. L'artista Anna Peters va decorar la sala principal i el seu marit Tomàs Llorens va dissenyar el logotipus de la llibreria. Per resoldre el problema dels fons a la venda, algunes persones van fer donació de dipòsits, com ara Valerià Miralles, aleshores en Concret Llibres, o els responsables de Viuda de Miguel Roca que fornien la llibreria amb les novetats musicals.

Es venien llibres i discos però, com a inevitable símptoma dels temps, hi havia alguna cosa més. La llibreria ofertava cada mes algun llibre a un preu molt especial. Els títols d'aquests volums són ben indicatius: *Nosaltres els valencians* de Fuster, *La llengua*

Amb Vicent Silvestre arribà la professionalització definitiva a la Xúquer i un primer trasllat al carrer Hort dels frares, en un local un poc més ampli. Silvestre, un enamorat del llibre i del món editorial, va ampliar els fons de la llibreria i va apostar amb molta força pels llibres dedicats als més joves i per la literatura en valencià.

La llibreria Xúquer continua funcionant a Alzira però ara es troba a la Plaça Major. Manté una important secció de llibre infantil però ha evolucionat cap a una llibreria més generalista on la novel·la és el producte principal.

*dels valencians de Sanchis Guarner, *Introducción a la estructura económica de España* de Tamames... «Llibres sobre el país, llibres marxistes, llibres nacionalistes, i entre els discos, música clàssica i molta Nova Cançó». Emili Tortosa reconeix que les ofertes eren molt intencionades perquè volien fer arribar al públic un determinat tipus de llibre que en aquells moments no era fàcil de trobar i que provocava reaccions polítiques i emotives molt intenses.*

«Llibres sobre el país, llibres marxistes, llibres nacionalistes, i entre els discos, música clàssica i molta Nova Cançó».

Emili Tortosa reconeix que les ofertes eren molt intencionades perquè volien fer arribar al públic un determinat tipus de llibre que en aquells moments no era fàcil de trobar i que provocava reaccions polítiques i emotives molt intenses. Aquesta circumstància va fer que la llibreria figurara entre els objectius vigilats per la policia, aleshores molt preocupada per la formació de moviments «subversius» de cara a una transició que ja s'albirava. Fins i tot, fou vinculada amb els primers grups obrers que es van fundar en l'aleshores gran empresa d'Alzira: Avidesà.

Les propietàries de la Samaruc es mostren, a la vegada, realistes i optimistes. Veuen que el públic jove és el majoritari i això indica que la lectura té encara molt de futur per davant

Emili Tortosa nega que la Xúquer funcionara com a centre de reunió clandestina: «hi passava molta gent vinculada a grups progressistes de tota classe, marxistes, nacionalistes, cristians de base... però no era un local de reunió. El que sí que fèiem era vendre a la rebotiga llibres que estaven prohibits, encara que avui sembla increïble, com ara les obres de Miguel Hernández».

Al voltant dels anys 70, Emili va vendre la seua participació, «en llibres», a Garés i, més tard, el mateix Garés la va traspasar a una germana seua, Conxin, i al marit d'aquesta, Carles, que després seria el fundador d'una altra llibreria de referència, La Costera de Xàtiva.

El matrimoni la va vendre a Vicent Silvestre i amb ell arribà la professionalització definitiva i un primer trasllat al carrer Hort dels frares, en un local un poc més ampli. Silvestre, un enamorat del llibre i del món editorial, va ampliar els fons de la Xúquer i va apostar amb molta força pels llibres dedicats als més joves i per la literatura en valencià. A Alzira s'havien obert instituts nous, hi havia més estudiants i, per primera vegada, alguns ja tenien llibres en la seua pròpia llengua per llegir-los des de menuts. Ara, després de la mort de Silvestre, un dels premis Alzira, patrocinat per Edicions Bromera i destinat a obres infantils, porta el seu nom.

Un assumpte de dones

La llibreria Xúquer continua funcionant a Alzira però ara es troba a la Plaça Major. Manté una important secció de llibre infantil però ha evolucionat cap a una llibreria

La Samaruc d'Algesí aposta pels més menuts i, a banda de tenir un bon fons de literatura infantil, organitza cada anys un concurs escolar de relats que ja ha traspasat les fronteres municipals.

més generalista on la novel·la és el producte principal. Pilar Molina, n'és la responsable. «Nosaltres participem en activitats de promoció de la lectura i de difusió del llibre, una llibreria ha de ser sempre un ens en moviment», afirma. Les trobades d'Escola valenciana, la Fira del llibre de València o de la Pobla llarga són esdeveniments on la Xúquer hi participa i els llibres ixen al carrer, a la recerca dels lectors. Però també el mateix local, més gran que els seus dos antecessors, és escenari d'activitats diverses: presentacions de llibres, naturalment, però també la tertul·lia, aquell vell plaer per la conversa, convertida en punt de trobada ritual cada penúltim divendres de mes. De la mà de Josep Fluixà, les parets de la Xúquer acullen converses més o menys doctes però sempre apassionades, sobre temes literaris.

La «filla» de la Xúquer

Si el Xúquer és per als valencians el riu per excel·lència, l'únic mínimament navegable i l'únic que –de moment– arriba a la mar amb un cabdal lluent, el samaruc és el nostre peix d'aigua dolça més emblemàtic. La relació entre riu i peix –tot i que no trobarem samarucs al Xúquer– es pot traslladar també al món de les llibreries, a la relació entre la Xúquer d'Alzira i la Samaruc d'Algesí. Laura Paredes, propietària amb Enriqueta Polo de la Samaruc, va treballar alguns anys a la Xúquer, amb el seu oncle, Vicent Silvestre. Amb ell va aprendre un ofici del qual es declara devota. «El de les llibreries –confessa– és el nostre món, ens agrada formar-ne part, ens trobem còmodes i ho passem bé amb el que fem, estem en contacte amb llibres

i lectors i això va més enllà de la mera activitat econòmica».

La Samaruc és molt més jove que la Xúquer, va ser fundada l'any 2000 i, des d'aleshores, és l'altra llibreria de referència de la comarca de la Ribera. Però, es pot viure de vendre llibres? La gent els compra i els llig? Les propietàries de la Samaruc es mostren, a la vegada, realistes i optimistes. Veuen que el públic jove és el majoritari i això indica que la lectura –aquest hàbit o vici o com vulguem dir-li- té encara molt de futur per davant. Per tal que hi haja lectors, però també escriptors, la Samaruc aposta pels més menuts i, a banda de tenir un bon fons de literatura infantil, organitza cada anys un concurs escolar de relats que ja ha traspassat les fronteres municipals. Xiquets i xiquetes d'Algemesí, Guadassuar, Polinyà i Albalat competeixen per demostrar la seua creativitat i la capacitat d'evocació d'altres mons a través de l'escriptura. Una festa amb el lliurament de premis i un contacontes –la literatura també es pot contar, així va ser al principi i així sembla que encara serà– tanquen el que ja és tot un esdeveniment literari.

Xúquer i Samaruc, riu i peix, porten els llibres a la Ribera amb mà femenina, els volums flueixen i així, la literatura continua.

Jordi Sebastià

Fes *click* i accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuidors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre en format pdf

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual.
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat
Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
en format pdf

Enllaços d'interés

Convocatòries d'ajudes

Activitats al voltant del Llibre

editorials valencianes

AFERS EDITORS

C/ DE LA LLIBERTAT, 12
APARTAT DE CORREUS 267
46470 CATARROJA
TEL.: 96 126 86 54 - FAX: 96 127 25 82
afers@provicom.com
www.provicom.com/afers
DISTRIBUÏDORS:
NORDEST LLIBRES
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972670417
nordest@tsai.es
PALMA DISTRIBUCIONS
TEL.: 971 45 06 12 - FAX: 971 45 61 88
GEA LLIBRES
TEL.: 96 158 03 12 - FAX: 96 158 06 99
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 02 88

AITANA EDITORIAL

COMTE D'ALTEA, 10
03590 ALTEA
TEL.: 96 584 19 46 - FAX: 96 688 08 47
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TERRA LLIBRES
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TELS.: 96 511 01 92 - 96 511 02 88
FAX: 96 511 51 82

MADRID:

EGARTORRE LIBROS
MIRLO, 23. 28024 MADRID
TELS.: 91 711 60 08 - 91 711 66 00
FAX: 91 501 57 01

ILLES BALEARES:

TOTEM DISTRIBUCIONS
PARE BERTOMEU POU, 24
07003 PALMA DE MALLORCA
ARAGÓ:

ICARO DISTRIBUCIONES
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
CARRER DE LLIBRES, S.L.
MONTESA, 6-BAIX ESQUERRA
46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

CATALUNYA:

SURES, S.A.
SANTANDER, 68
08020 BARCELONA
TEL.: 93 305 63 55 - FAX: 93 305 02 04

GALÍCIA:

TRIS-TRAM
CONCEPCIÓN ARENAL, 2-2A, DRETA
27003 LUGO
TEL.: 982 250 067 - FAX: 982 284 919

ALBATROS

C/ OLIVERETA, 28. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50 - FAX: 96 370 22 46
graficas-soler@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
MAIDHISA, SL
TEL.: 91 670 21 89 - FAX: 91 332 48 79

ALGAR EDITORIAL

POLIGON IND. 1. C/ RONDA
TINTORERS, 117. 46600 ALZIRA
TEL.: 96 245 90 91 - FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

DISTRIBUÏDOR:

L'ARC DE BERÀ, S.A.
BÈLGICA, 47-49 - NAVES 6 Y 7
08917 BADALONA
TEL.: 934 653 008 - FAX: 934 658 790

AMOS BELINCHÓN

C/ RAFAEL RIVELLES, 36
46020 PAIPORTA
TEL. I FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es
DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

LA TERRA LLIBRES, S.L.
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA:
ADONAY, S.L.
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76
CATALUNYA:
NORDEST, S.L.
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29

BROSQUIL EDICIONS

AVDA. EQUADOR, 101, 12A
46025 VALÈNCIA
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
brosquiledicions@hotmail.com
www.brosquiledicions.es
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 78 05 91 - FAX: 96 78 00 04

CAMPGRÀFIC

C/ MATIES PERELLÓ, 17-6
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57 - FAX: 96 374 92 57
campgrafic@retemail.es

CARENA EDITORS

C/ CHIVA, 21-3R-11A. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com
DISTRIBUÏDOR PROPÍ:
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME, 10
46700 GANDIA
TEL.: 96 295 95 64 / 62
FAX: 96 295 95 66
ceicalfonsselvell@gandia.infoville.net

DISTRIBUÏDORS:

SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es
MIDAC
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es

MOLL

TEL. I FAX: 971 76 14 22

DEL SENIA AL SEGURA

CRONISTA CARRERES, 9, 7-F
46003 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 351 73 55
DISTRIBUÏDORS:
COMUNITAT VALENCIANA:

DEL SENIA AL SEGURA

MADRID:
MAIDHISA
TEL.: 91 670 21 89

DENES

POLIGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE LA MINA. ARTS GRÀFIQUES, 58
APARTAT DE CORREUS 85
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 44 66 - FAX: 96 397 48 42
denes@infonegocio.com
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
NORD-EST LLIBRES
TEL.: 972 67 04 17 - FAX: 972 50 36 29
ILLES BALEARS:
MOLL
TEL.: 971 72 41 76 - FAX: 971 76 14 22

MADRID:

CELESTE
TEL.: 91 310 08 96 - FAX: 91 310 04 59
VALÈNCIA:
J. A. MORCILLO
TEL.: 96 397 44 74 - FAX: 96 397 52 73

EDICIONES BRIEF

C/ DANIEL BALACIART, 5 BAJO
46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37 - FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA-CASTELLÓ:
GRAONS LLIBRE S.L.
TEL. 96 158 82 99
MADRID-CASTILLA-LA MANXA:
DISTRIFER LIBROS S.L.
TEL. 91 796 27 09

GALÍCIA:

LLOVES S.L.
TEL. 986 42 00 39
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. 95 225 10 04
ASTÚRIES- CANTÀBRIA:
LORD BOOK S.L.
TEL. 985 11 33 59

ANDALUSIA OCCIDENTAL:

LIDELSUR S.L.
TEL. 954 18 26 62
ARAGÓ-NAVARRA- LA RIOJA:
ICARO S.L.
TEL. 976 12 63 33
CASTILLA-LLEÓ:
ARCADIA LIBROS S.L.
TEL. 983 39 50 49
CATALUNYA:
MASESMAS.COM
TEL. 93 401 98 99
CANÀRIES:
DISTRIBUIDORA ROIGCAR S.L.
TEL. 928 41 83 82

EDICIONES DHARMA

C/ ELIAS ABAD- 3- BAIX
03660 NOVELDA
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONES TILDE

C/ GENERAL URRUTIA, 12 – 10
46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 71 27
tilde@tilde.es
web: www.tilde.es
DISTRIBUÏDOR:
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74

EDICIONS 96

CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
46740 CARCAIXENT
TEL.: 96 246 11 04 - FAX: 96 246 14 90
edicions96@llibreweb.com
www.llibreweb.com/edicions96.htm
DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

LA TERRA LLIBRES
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
POLIGON DE RAGA
LUIS DE SANTANGEL, 6
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 05 11
CATALUNYA I RESTA DE L'ESTAT
ESPANYOL:
SLI TÀNDEM
SANT ANTONI, 70-ENTRESOL
08190 SANT CUGAT DEL VALLES
TEL.: 93 589 54 39

EDICIONS BROMERA

POLIGON IND. 1. C/ RONDA DELS
TINTORERS, 117. 46600 ALZIRA
TEL.: 96 240 22 54 - FAX: 96 240 31 91

bromera@bromera.com

www.bromera.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92
terra@xpress.es
CATALUNYA:
L'ARC DE BERÀ
C/ BÈLGICA, 47-49
08917 BADALONA
TEL.: 934 653 008
arc@arcdebera.com
ILLES BALEARS:
MOLL
TEL.: 971 72 44 72
info@editorialmoll.es
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41
sendramarco@retemail.es
GEA LLIBRES
TEL.: 96 159 03 12

EDICIONS CAMACUC

ARQUEBISBE OLAETXEA, 18-BAIX
46017 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 357 28 56
edicionscamacuc@hotmail.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

EDICIONS DEL BULLENT

C/ DE LA TARONJA, 16
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 08 83 - FAX: 96 159 08 83
bullemt@retemail.es
DISTRIBUÏDORS:
PAÍS VALENCIA:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es

ALACANT:

TEL.: 96 510 38 44 - FAX: 96 528 96 63
CATALUNYA:
MIDAC
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
BALEARS:
MOLL
TEL. I FAX: 971 76 14 22

EDICIONS DEL PONENT

PLAÇA DEL CARME, 5-1A
03430 ONIL
TEL. I FAX: 96 526 98 68
edicionsdeponent@ctv.es
www.edicionsdeponent.com
DISTRIBUÏDORS:

A-Z DISLIBROS, S.L.
TEL.: 91 692 53 76 - FAX: 91 692 53 85
RODRIGUEZ SANTOS, S.L.
TEL.: 95 418 04 75 - FAX: 95 4180490
ARCADIA LIBROS, S.L.
TEL.: 983 39 50 49 - FAX: 983 39 50 59
DISTRIBUIDORA DE TEBEOS, S.L.
TEL.: 96 352 00 56
LUIS VAZQUEZ
TEL.: 649 47 15 56 - 922 22 52 78
FAX: 922 28 03 26
GEA LLIBRES
TELS.: 96 166 52 56 - 96 166 52 57
SD. DISTRIBUCIONES
TEL.: 93 300 10 22 - FAX: 93 300 73 01
GAIA

TEL.: 96 511 05 16 - FAX: 96 511 41 26
CONTRATIEMPO
TEL.: 976 10 78 59 - FAX: 976 10 79 34
INFOLIBRO, S.L.
TEL.: 985 98 57 56 - FAX: 985 98 57 65

PASAIA DISTRIBUCIÓ
TELS.: 94 415 54 99 - 658 73 69 14
KALANDRAKA, S.L.
TEL.: 986 86 02 76

EDICIONS LA XARA

AVDA. DE LA VALLDIGANA, 25
46750 SIMAT DE LA VALLDIGNA
TEL. I FAX: 96 281 13 67 - 670 250 595
laxara@ctv.es

www.ctv.es/USERS/laxara

DISTRIBUÏDORS:

CATALUNYA:

NORDEST LLIBRES, S.L.
ÀLVAREZ DE CASTRO, 26
17600 FIGUERES
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29

PAÍS VALENCIÀ:

ADONAY

CTRA. DE PICANYA, 4
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76

EDICIONS VORAMAR

C/ VALÈNCIA, 44. 46210 PICANYA
TEL.: 96 159 44 10 - FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es

DISTRIBUÏDOR: ITACA/SANTILLANA

TEL.: 93 560 60 61 - FAX: 93 560 29 57

EDITORIAL AGUACLARA

C/ ROSELLÓ, 55
03010 ALACANT
TEL.: 965 24 00 64 - FAX: 965 25 93 02
edit.aguacalara@natural.es

DISTRIBUÏDORS:

ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:

GAIA LLIBRES, SL

TELS.: 96 511 05 16 - 96 511 08 82

FAX: 96 511 41 26

ANDALUSIA OCCIDENTAL:

GRACIA ÀLVAREZ

TEL.: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74

ANDALUSIA ORIENTAL:

CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO

TEL. I FAX: 952 25 10 04

ARAGÓ I SÒRIA:

ÍCARO DISTRIBUIDORES

TEL.: 976 12 69 99 - FAX: 976 12 64 93

ASTÚRIES I CANTÀBRIA:

NORTE

TEL.: 985 14 70 30

CASTELLA I LLEÓ:

ANDRÉS GARCÍA, LIBROS, S.L.

TELS.: 923 23 02 06 - 983 47 21 55

FAX: 923 25 91 17 - 983 47 32 47

EUSKADI:

HERRO LIBROS

TELS.: 94 454 28 50 - 94 454 06 77

FAX: 94 454 19 28

EXTREMADURA:

UNIDISA

TELS.: 924 27 51 54 - 924 27 51 92

FAX: 924 27 56 01

GALÍCIA:

DISTRIBUCIONES ARNOIA

TEL.: 986 70 93 40 - FAX: 986 70 88 90

ILLES CANÀRIES:

ODÓN MOLINA

TEL.: 922 25 66 66 - FAX: 922 25 62 11

MADRID, CIUDAD REAL, TOLEDO,

CUENCA I GUADALAJARA:

DISTRIFER LIBROS

TEL.: 914 68 49 29 - FAX: 914 68 42 14

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

GEA LLIBRES

TELS.: 96 159 03 12 - 96 159 05 11

FAX: 96 150 06 97

EDITORIAL ANTINEA

C/ DOCTOR FLEMING, 6

12500 VINAROS

TEL.I FAX: 96 445 20 12

antinae@inicia.es

DISTRIBUÏDORS:

VALÈNCIA I ALACANT:

GRAONS-LLIBRES

C/ PARET DECANTADA, 20

POL. IND. MÀS DEL JUTGE

46909 TORRENT (VALENCIA)

TEL. 96 158 82 99 FAX 96 156 00 22

graonssl@worldonline.es

ÀLICASCH S.L.

CARRETERA DE OCAÑA, 56

03006 ALACANT

RESTA DE L'ESTAT ESPANYOL:

EDITORIAL CIENCIA 3 DISTRIBU-

CIÓN, S.L.

COMERCIO, 4 1ª ESCLª BAJO C

28007 MADRID

TEL. 91 552 76 80 - FAX 91 501 57 01

APARTADO DE CORREOS, 40.024

cienciatres@teleline.es

DISTRIBUIDORA PILAR VILLASA-

NA, S.L.

C/ BODEGUEROS, 38 BIS

29006 MÁLAGA

TEL. 952 350 120 FAX 952 36 39 84

GRIALIBROS, S.L.

APARTADO DE CORREOS 1085

VIA DIESEL, 4 POLG. IND. DEL

TAMBRE

PEDIDOS: 981 58 95 44

ADMÓN.: 981 57 59 04

15890 SANTIAGO DE COMPOSTELA

MIRA EDITORES

C/ DALIA, 11. 50012 ZARAGOZA

TEL. 976 46 05 05 FAX 976 46 04 46

EDITORIAL DIALOGO

C/ GENERAL URRUTIA 12-10

46006 VALÈNCIA

TEL: 96 316 30 14 - FAX: 96 333 71 27

dialogo@ctv.es

www.editorialdialogo.com

DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES

TEL: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

EDITORIAL LA MÀSCARA

PLAÇA JOAN PAU II, 5-BAIX

46015 VALÈNCIA

TEL: 96 348 65 00 - FAX: 96 348 74 40

g-bigne@editoriallamascara.com

DISTRIBUÏDORS:

DISNEU

TEL: 93 203 94 44 - FAX: 93 280 08 72

OCEANO GRUPO EDITORIAL

TEL: 93 280 20 20 - FAX: 93 205 74 57

EDITORIAL PRE-TEXTOS

C/LLUIS DE SANTANGEL, 10

46005 VALÈNCIA

TEL: 96 333 32 26 - FAX: 96 395 57 77

info@pre-textos.com

www.pre-textos.com

DISTRIBUÏDORS:

A. MACHADO LIBROS, S.A.

TOMÁS BRÉTÓN, 55

28045 MADRID

TELS.: 914 681 102 - 914 681 398

FAX: 914 681 098

LES PUNXES, DISTRIBUÏDORA, S.L.

SARDENYA, 75-81

08018 BARCELONA

TEL: 934 856 380 - FAX: 93 300 90 91

GEA LLIBRES, S.L.

LUIS DE SANTANGEL, 6

POLÍGON RAGA

46210 PICANYA

TEL: 96 159 05 11 - FAX: 961 590 697

CONTRATIEMPO, S. COOP. LTD

POL. INDUSTRIAL MALPICA - ALFI-

DÉN- LA SALINAS, 63

50171 LA PUEBLA DE ALFIDEN (ZA-

AGOZA)

TEL.: 976 10 78 59 - FAX: 976 10 79 34

FRANCISCO GRACIA ÀLVAREZ DIS-

TRIBUCIONES

POLÍGON PISA

ARTESANIA, 21- NAVE 12

41927 MAIRENA ALJARAFE

(SEVILLA)

TEL.: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74

BENJAMÍN LÓPEZ LUENGO

DISTRIBUCIONES

PRÍNCIPE, 22- 2ª

APARTADO DE CORREOS 36202

VIGO

TEL: 986 43 10 50 - FAX: 986 37 91 54

IKUSKA LIBROS

ESTRADA DE MALA, 10

BILBAO

TEL.: 944 39 64 94 - FAX: 944 39 53 78

DISTRIBUIDORA

SAGITARIO, 4-B

03006 ALACANT

TELS.: 965 11 01 92 - 96 5111 02 88

FAX: 965 11 51 82

EDICULSA

ROCÍO, S/N-NAVE 6

28500, ARGANDA DEL REY

MADRID

TEL.: 91 870 02 28 - FAX: 91 870 24 24

LA PILA DE LIBROS, S.L.

C/ BODEGUEROS. 29006 MÁLAGA

TELS.: 952 331 431 - 952 331 457

FAX: 952 363 984

LEMUS DISTRIBUCIONES

CATEDRAL, 29 - APARTADO 127

38204 LA LAGUNA (TENERIFE)

TEL.: 922 25 61 48 - FAX: 922 63 04 43

EDITORIAL TRES I QUATRE

C/PÉREZ BAYER, 11. 46002 VALÈNCIA

TEL: 96 351 64 92 - FAX: 96 352 98 72

tresiquatre@tresiquatre.es

www.tresiquatre.com

DISTRIBUÏDORS:

BARCELONA I MALLORCA:

ENLACE

TELS: 93 338 14 00- 97 171 30 78

93 338 14 00

PAÍS VALENCIÀ:

GAIA LIBROS, SL

TEL: 96 511 05 16

ELLAGO EDICIONES

CARRER VERA, 20

12001 CASTELLÓ DE LA PLANA

TEL: 96 422 70 51 - FAX: 96 422 75 62

ellagoediciones@ellagoedi-

ciones.com

www.ellagoediciones.com

INSTITUT VALENCIÀ DE CINEMA-

TOGRAFIA RICARDO MUÑOZ SUAY

PLAÇA DE L'AJUNTAMENT, 17

46002 VALÈNCIA

TEL.: 96 351 23 36 - FAX: 96 352 82 59

filMOTECA.gva@cultura.m400.gva.es

DISTRIBUÏDOR:

PUBLICACIONS DE LA GENERALI-

TAT VALENCIANA

LLIBRERIA LLIG. PLAÇA MANISES, 3

46003 VALÈNCIA

TEL.: 96 386 61 70

GERMANIA

C/DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99

46000 ALZIRA

TEL: 96 241 98 54 - FAX: 96 240 60 70

germania@germania.es

www.germania.es

DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀ-

NIM

C/QUEVEDO, 10 (EDIFICI MUVI)

46001 VALÈNCIA

TEL.: 96 388 37 58 - FAX: 96 388 37 51

alfons.magnanim@ diputacion.m400.

gva.es

www.alfonselmagnanim.com

DISTRIBUÏDOR:

ADONAI

CARRERETA DE PICANYA, 4

46200 PAIPORTA

TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76

info@adonai.com

www.adonai.com

L'EIXAM EDICIONS

AVDA. AUSIAS MARCH, 32-34

46016 TAVERNES BLANQUES

TEL.: 96 185 43 14 - FAX: 96 186 88 91

eixam@ctv.es

DISTRIBUÏDOR:

DISTRIBUÏDOR GENERAL DEL

LLIBRE

TEL: 96 185 42 19

LLAMBERT PALMART

C/ CARCAIXENT, 10, 28

46007 VALÈNCIA

TEL: 96 380 03 76

Llambert_palmart@yahoo.com

GRAONS LLIBRES

TEL: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

MARFIL

SANT ELOI, 17

03820 ALCOI

TEL: 96 552 33 11 - FAX: 96 552 34 96

editorialmarfil@editorialmarfil.com

www.editorialmarfil.com

DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

LA TERRA LLIBRES

TEL: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82

BARCELONA

MADE
AV. CATALUNYA, S/N
POLÍGON INDUSTRIAL CAN COLL
08185 LLIÇA DE VALL (BARCELONA)
TEL: 93 843 65 56

GALICIA

KALANDRAKA
RÚA DE ALEMANIA, 70
36162 PONTEVEDRA
TEL: 986 845 315

ARAGÓN

DELSAN
PARQUE INDUSTRIAL
"EL POLÍGONO"
C/ RÍO GALLEGU, NAVE 15
50410 CUARTE DE HUERVA
(ZARAGOZA)

CÁDIZ

QUADIX
C/ CHILE, S/N
POLÍGONO INDUSTRIAL SAN PE-
DRO. 11510 PUERTO REAL (CÁDIZ)
TEL: 956 479 264

MISÈRIA I COMPANYIA

C/ SANT NICOLAU, 40
03801 ALCOI
TEL I FAX: 96 554 49 73
buzon@libroantiguu.com
www.libroantiguu.com

NAU LLIBRES

C/ PERIODISTA BADIA, 10
46010 VALÈNCIA
TEL: 96 360 33 36 - FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

DISTRIBUÏDORS:**ALACANT:**

ALICASH
TEL: 965 10 36 44 - FAX: 965 28 96 63
CASTELLÓ I VALÈNCIA:

LYRA

TEL: 96 159 07 81 - Fax: 961 59 08 84
Catalunya:
DISTRIBUCIONES PRÓLOGO
TEL: 93 456 20 00 - FAX: 93 456 95 06
ILLES BALEARS:
PALMA DISTRIBUCIONES
TEL: 971 28 94 21 - FAX: 971 45 61 88

NUMA

C/ GENERAL URRUTIA, 10-15
46006 VALÈNCIA
TEL I FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es
DISTRIBUÏDOR:
ENLACE
TEL: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
enlace@fedecali.es

PÀGINACERO EDICIONS

C/ ALBERIQUE, 4 - 8ª
46008 - VALÈNCIA
TEL: 963859940 - FAX: 963228587
pag.cero@teleline.es
DISTRIBUÏDOR:
LONJA DE LIBROS
C/ BENICARLÓ, 8. 46020 VALÈNCIA
TEL I FAX: 96 361 67 14
MUSEUM LINE
C/ALCALA, 3. 28028 MADRID
TEL: 91 356 69 09- FAX: 91 361 00 75

PUBLICACIONS DE LA GENERALI-
TAT VALENCIANA
LLIBRERIA LLIG.
PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA

TEL: 96 386 61 70

PROIDACTA-ABRIL EDICIONS

C/ JAUME I, 48
46970 ALAQUÀS
TEL: 96 150 60 52
proidacta@wanadoo.es
www.acolpdepedal.net
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

RIALLA

C/ ISABEL LA CATÒLICA, 1-3ER-3A
46004 VALÈNCIA
TEL: 96 352 81 96 - FAX: 96 352 81 96
DISTRIBUÏDOR:
ALACANT:
ALICASH
TEL: 96 510 36 44
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
LYRA DISTRIBUCIONS
TEL: 96 159 07 81

SAÓ

C/ ANGEL DE L'ALCÀSSER, 14-12
46018 VALÈNCIA
TEL: 96 370 58 41 - FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es
DISTRIBUÏDOR:
EXCLUSIVES GRAONS
TEL: 96 151 78 08

SET I MIG, EDITORIAL DE POESIA

PLAÇA FRANCISCO NAVARRO
CANDEL, 2
46689 BENICULL DE XÚQUER
TEL I FAX: 96 241 98 54
setimig@infonegocio.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

TABARCA LLIBRES

AVD. AUSIÀ MARCH, 184
46026 VALÈNCIA
TEL: 96 318 60 07 - FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
DISTRIBUÏDOR:
ALACANT:
GAIA LLIBRES
TEL: 965 11 05 16 - FAX: 965 11 41 26
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
DISTRIBUCIONES ATALAYA
TEL: 96 376 59 11 - FAX: 96 376 59 12

TÀNDEM EDICIONS

SANT VICENT, 93-1A
46007 VALÈNCIA
TEL: 96 317 20 47 - FAX: 96 317 22 01
tandemedi@teleline.es
DISTRIBUÏDORS:
ATALAYA
TEL: 96 376 59 11
GEA
TEL: 961 159 05 11
LA TERRA LLIBRES
TEL: 965 11 01 92
MOLL
TEL: 971 72 41 76
ENLACE
PAU CASALS, 76-92
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL: 935 051 082

TIRANT LO BLANCH

ARTS GRÀFIQUES, 14-BAIX
46010 VALÈNCIA
TEL: 96 361 00 48 - FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.com
www.tirant.com
DISTRIBUÏDOR:
TIRANT LO BLANCH

UNIVERSITAT D'ALACANT

CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG
SERVEI DE PUBLICACIONS,
AULARI III
APARTAT DE CORREUS 99
03080 ALACANT
TEL: 96 590 34 80 - FAX: 96 590 94 45
publicacions@ua.es
publicacions.ua.es
DISTRIBUÏDORS:
BARCELONA:
ENLACE
PAU CASALS, 76- 90
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
BARCELONA
TEL: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
MADRID:

ENLACE

VALLE DE TOBALINA, 58
VILLAVARDE ALTO
28021 MADRID
TEL: 91 798 76 99 - FAX: 91 798 72 33
enlace@madrid@62online.com
VALÈNCIA:
ENLACE
CAMÍ DE L'ALQUERIA DE LA CAM-
PANETA, 4. 46019 VALÈNCIA
TEL: 961 86 10 34 - FAX: 96 186 10 33
SUDAMÈRICA:

MIDAC

AVDA. DEL JORDÀ, 29-31
08035 BARCELONA
TEL: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
midac@retemail.es
RESTA DEL MÓN:
CELESA
MORATINES, 22- 1ER-B
28005 MADRID
TEL: 91 517 01 70 - FAX: 91 517 34 81
celesa@infornet.es
www.celesa.com

UNIVERSITAT JAUME I

PUBLICACIONS DE LA
UNIVERSITAT JAUME I. SERVEI DE
COMUNICACIÓ I PUBLICACIONS
EDIFICI RECTORAT I SERVEIS
CENTRALS. CAMPUS DEL RIU SEC
12071 CASTELLÓ
TELS: 96 472 88 21 - 96 472 88 19
FAX: 964 72 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
MIDAC, S.L.
midac@bcn.servicom.es
TEL: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
VALÈNCIA:
SENDRA MARCO
sendramarco@retemail.es
TEL: 96 159 08 41
RESTA DE L'ESTAT:
BREOGAN
breogan@breogan.org
TEL I FAX: 91 431 43 88

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

PUBLICACIONS DE LA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
C/ ARTES GRÀFIQUES, 13
46010 VALÈNCIA
TELS: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions
DISTRIBUÏDORS:
MADRID, CASTELLA-LLEÓ I
CASTELLA-LA MANXA:

DISTRIFORMA

C/ OFICI 16, POLÍGON "LOS OLIVOS"
28906 GETAFE (MADRID)
TEL: 91 601 77 42-3 - FAX: 91 695 90 11
CATALUNYA:
MIDAC LLIBRES
AVDA. JORDÁN, 29-31
08035 BARCELONA
TEL: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
C/ G-NAU 6, POLÍGON "L'OLIVERAL"
46190 RIBARJOJA DEL TÚRIA
TEL: 96 166 52 56-7 - FAX: 96 166 52 49
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
GAIA LLIBRES
C/ SAGITARI, 7-9. 03006 ALACANT
TEL: 96 511 05 16 - FAX: 96 511 41 26

BALEARS:

PALMA DISTRIBUCIONS
DRAGONERA, 17
07014 PALMA DE MALLORCA
TEL: 97 128 94 21 - FAX: 97 145 61 88
ARAGÓ, NAVARRA, LA RIOJA I SÒ-
RIA:
ÍCARO DISTRIBUIDORA
POL. IND. "EL PLANO", CALLE A,
NAVE 39. 50430 MARÍA DE HUERVA
(ZARAGOZA)
TEL: 97 612 63 33 - FAX: 97 612 64 93
ANDALUSIA I EXTREMADURA:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
POL. IND. "LA CHAPARRILLA",
PARCELA 34. 41016 SEVILLA
TEL: 95 440 63 66 - FAX: 95 440 25 80

GALICIA:

DIFER LLIBROS
ESPÍRITU SANTO, NAVE 8, CTRA.
NAC. VI, KM 582
15168 SOÑEIRO-SADA (A CORUÑA)
TEL: 98 161 17 52 - FAX: 98 161 17 53
ASTÚRIES I SANTADER:
DISTRIBUCIONES JÚCAR
AVDA. CAMPONES, 8. 33211 GIJÓN
TEL: 98 531 28 56
ILLES CANÈRIES:

LITECA

GENERAL SANJURJO, 18,
LOCAL 6
38006 SANTA CRUZ DE TENERIFE
TEL: 92 228 44 00 - FAX: 92 224 25 23
PAÍS BASC:
BIDEA 2000
NOVIA SALCEDO, 9. 48012 BILBAO
TEL: 94 427 81 77 - FAX: 94 427 37 45
DISTRIBUCIÓ DE LA REVISTA
L'ESPILL:
ENLACE, S.A
C/ PAU CASALS, 76-92
08907 L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16

UNIVERSITAT POLITÈCNICA

DE VALÈNCIA
SERVEI DE PUBLICACIONS
CAMÍ DE VERA S/N.
46021 VALÈNCIA
TEL: 96 387 70 12 - FAX: 96 387 79 12
publi@upvnet.upv.es
antares.upv.es/dir/pubacc
DISTRIBUÏDORS:
ANDRÉS LIBEROS
TEL: 96 391 74 48 - FAX: 96 392 18 11
LIBRERÍA MARA
TELS: 96 393 25 88 - 393 55 27
FAX: 96 361 66 92